

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

Міжнародної науково-практичної
Інтернет-конференції

ВІД МЕДІАГРАМОТНОСТІ ДО МЕДІАКУЛЬТУРИ: СТРАТЕГІЇ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

27 квітня 2016 року

Миколаїв

Міністерство освіти і науки України
Державна наукова установа
«Інститут модернізації змісту освіти» МОН України
Інститут соціальної і політичної психології НАПН України
Академія української преси
Департамент освіти і науки Миколаївської ОДА
Управління культури, національностей та релігій Миколаївської ОДА
Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
Миколаївська обласна бібліотечна асоціація
Науково-педагогічна бібліотека м. Миколаєва

Від медіаграмотності до медіакультури: стратегії, проблеми, перспективи

*Тези доповідей Міжнародної
науково-практичної Інтернет-конференції*

27 квітня 2016 року

Миколаїв
2016

УДК 371.214.46+373.5.016

ББК 74.26+74.267.6

Від медіаграмотності до медіакультури: стратегії, проблеми, перспективи : тези доповідей Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (м. Миколаїв, 27 квітня 2016 року). – Миколаїв : ОІППО, 2016. – 124 с.

Рекомендовано до друку вченою радою Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, протокол від 29.03.16 № 3.

У збірнику вміщено тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Від медіаграмотності до медіакультури: стратегії, проблеми, перспективи», проведеної на базі Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти 27 квітня 2016 р.

Висвітлено особливості сучасного медіапростору, стратегії впровадження медіаосвіти в Україні і шляхи формування медіакомпетентного педагога й учня в сучасному освітньому просторі.

Редакційна колегія:

Веліховська А. Б., кандидат педагогічних наук, доцент, директор департаменту освіти і науки Миколаївської обласної державної адміністрації;

Шуляр В. І., доктор педагогічних наук, доцент, директор Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, заслужений учитель України;

Федоров О. В., доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи Таганрозького інституту імені А. П. Чехова (філіал) Ростовського державного економічного університету (РИНХ), головний редактор журналу «Медиаобразование»;

Онкович Г. В., доктор педагогічних наук, кандидат філологічних наук, професор, професор кафедри психології, педагогіки та менеджменту освіти Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти;

Гич Г. М., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри мовно-літературної та художньо-естетичної освіти Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти;

Сокурченко О. О., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри психології, педагогіки та менеджменту освіти Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти;

Крячко Т. П., старший викладач кафедри психології, педагогіки та менеджменту освіти Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти;

Хортів Г. В., старший викладач кафедри психології, педагогіки та менеджменту освіти Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти;

Роскіна Т. І., директор науково-педагогічної бібліотеки м. Миколаєва, голова Миколаївської обласної бібліотечної асоціації.

Відповідальний за випуск:

Шуляр В. І., доктор педагогічних наук, доцент, директор Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, заслужений учитель України

© Кафедра психології, педагогіки та менеджменту освіти

© Лабораторія редагування та видавничої діяльності Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти
2016

ЗМІСТ

Абаніна Г. В.

Темпоральна компетентність як складова
медіакомпетентності.....8

Бондар Т. О.

Проект «Програма медіаграмотності для громадян»
для вчителів Полтавщини: перші результати.....10

Вознесенська О. Л.

Взаємодія у віртуальних групах як інструмент медіаосвіти.....12

Гич Г. М.

Медійні методики активізації читання дітей
та підлітків.....14

Городецька О. В.

Захист психіки дитини-дошкільника від негативного впливу
засобів масової комунікації.....17

Горун Ю. М.

Особливості та класифікація професійно орієнтованих
Інтернет-ресурсів.....19

Гурина С. В.

С помощью медиа управляют человеком
стало легко?.....21

Дятел Н. Л.

Розвиток критичного мислення в рамках сучасної
концепції медіаосвіти.....22

Дячук Н. О.

Celebrity intrigue: integrating media literacy into the classroom
with J. K. Rowling's works as case-studies.....25

Журавель М. М.

Особистісна опірність та протидія політичній маніпуляції.....27

Ілляшенко К. В. Інформатизація суспільства: сучасні виклики освіти.....	29
Кавецький В. Є. Вплив засобів масової інформації на професійне самовизначення школярів.....	30
Калищева О. В. Формування медіаінформаційної грамотності у студентів-правників.....	32
Картузов К. М. Бібліотечна складова медіаосвіти.....	34
Кодола В. І. Вікіпедія в школі.....	37
Козловська О. В. Упровадження медіаосвіти у навчально-виховний процес Миколаївської ЗОШ І–ІІІ ступенів № 42 Миколаївської міської ради.....	40
Крячко Т. П. Впровадження медіаосвіти у Миколаївській області: деякі кількісні показники.....	42
Кузьміч Т. О. Медіаосвітній аспект програми елективного спецкурсу з елементами кінопедагогіки для учнів 10 (11) класів загальноосвітніх навчальних закладів «Освітнянська спадщина В. О. Сухомлинського».....	44
Кунашенко О. В. Медіакомпетентність педагога як засіб формування креативного мислення учнів.....	45
Луценко С. М. Роль медіаосвітніх технологій у підвищенні кваліфікації керівників навчальних закладів.....	49

Ляхова В. П. Медиа технологии и проблемы развития коммуникативных способностей у детей.....	51
Ляшкевич А. І. Розвиток медіакомпетентності фахівців морської галузі як педагогічна задача.....	53
Молчанова С. В. Модель реалізації медіаосвіти в Ольшанській ЗОШ І–ІІІ ступенів Миколаївської районної ради.....	55
Найдьонова Л. А. Толерантність до медіаосвітньої нерівності на етапі розширення медіаосвітньої спільноти.....	58
Никоненко Л. В. Медіа як регулятор взаємодії суб'єктів політико-правового процесу.....	61
Обухова Н. О. Психологія музики у формуванні аудіальної медіакультури особистості.....	63
Онкович А. Д. Інтерактивна медіаосвітня технологія: студентський фестиваль «Видавничий NON-STOP».....	65
Онкович А. Д., Онкович Г. В. Вуличне мистецтво: медіаосвітній аспект.....	68
Онкович Г. В., Сторожук А. І. Інтеграція наукової конференції у навчальний процес як інтерактивна медіаосвітня технологія.....	71
Онкович Г. В. Новітні вектори розвитку сучасної медіаосвіти.....	74

Орлова Н. В. Розвиток критичного мислення студентської молоді (із досвіду впровадження навчальної дисципліни «Медіаграмотність» у Херсонському державному університеті).....	77
Осипова Ю. В. Необхідність формування медіакомпетентного педагога на сучасному етапі розвитку суспільства.....	78
Перепелиця О. В. Вплив медіаосвіти на молоде покоління сучасності.....	80
Пироженко Н. А. Практика впровадження медіаосвіти (з досвіду роботи Єланецької гуманітарної гімназії).....	83
Ратушняк О. М. Навчання у цифрову добу – нові виклики для освіти.....	85
Ржевська І. І. Медіаосвіта у школі.....	89
Роскіна Т. І. Супервізія миколаївських бібліотек у медіаосвітньому напрямі.....	91
Руда Т. В. Медіакомпетентність учителя сучасної школи.....	95
Сагайдак Г. В. Медіаграмотність педагога як вимога сучасного інформаційного суспільства.....	97
Субашкевич І. Р. Медіаосвіта як засіб формування ціннісно-сміслової сфери студентської молоді.....	99

Тарасова О. В., Філіна Т. В.	
На шляху до широкого впровадження медіаосвіти у навчально-виховний процес навчальних закладів міста Миколаєва.....	101
Тоболін В. А., Колодка С. В.	
Медіаосвіта в контексті громадянської освіти.....	104
Федоров А. В.	
Синтез медіаграмотності и медіакритики – основа медіакомпетентность личности.....	106
Хортів Г. В.	
Роль батьків у формуванні медіакультури дитини.....	108
Череповська Н. І.	
Розвиток медіаграмотності комбатантів засобами медіа психології.....	110
Шуляр В. І.	
Медіаосвіта: стратегія й тактика співпраці медіапедагогів і бібліотекарів.....	115
Відомості про авторів.....	118

Темпоральна компетентність як складова медіакомпетентності

Інтенсивний темп розвитку й постійна модернізація інформаційно-комунікаційних технологій сприяє зростанню мобільності медіа, що в свою чергу задає якісно нову динаміку нашого життя. Мобільні мультимедіа змінюють виміри життєвого часопростору людини, породжуючи особливу, нову реальність миттєвості, фрагментарності, колажності, мозаїчності, кліповості, позачасовості.

В умовах невизначеності, багатомірності, хаотичності інформаційних потоків украй актуальним стає вміння людини планувати, раціонально розподіляти свої психосоціальні ресурси. Тобто, йдеться про важливість формування *темпоральної компетентності* як багатовимірної характеристики особистості – специфічної системи когнітивних, ціннісно-сміслових, мотиваційних, емоційних, вольових і поведінкових особистісних якостей.

Однією з провідних компетенцій у щільно медіатизованому життєвому просторі визнається *медіакомпетентність* як інтегративна характеристика в системі особистісних компетенцій та життєвих практик.

Попри ґрунтовну розробленість поняття медіакомпетентності, її структури, критеріїв, чинників та механізмів формування (Л. А. Найдьонова, О. В. Федоров та ін.), поза увагою дослідників залишається часовий (темпоральний) показник. Зазвичай часові критерії медіакомпетентності розглядаються побіжно, в контексті інших складових, найчастіше – контактного (тривалість і частота контакту з медіа). Натомість значущість темпоральної організації в формуванні медіаінформаційної грамотності важко переоцінити. Темпоральна компетентність є важливим особистісним ресурсом адаптації, саморегуляції, психологічного благополуччя, життєвої успішності. Розвинена темпоральна компетентність сприяє конструктивній адаптації людини до хаотичних інформаційних потоків, вироблення навичок інформаційної стресостійкості,

уникнення (або зменшення) ризиків виникнення неконструктивних способів взаємодії особистості з медіа (різного роду залежностей, кіберагресії, «кліпової свідомості», «мозаїчного мислення», порушення емоційно-вольової регуляції на зразок аутизму, гіперактивності тощо).

Темпоральна компетентність – багатофакторна особистісна характеристика, що формується на основі життєвого досвіду і/або в умовах спеціально організованих практик (на зразок тренінгів із тайм-менеджменту, коучінгу), включає такі компоненти:

- *знання* психологічних особливостей часу (особистісного, соціального, історичного);
- *уміння і навички* адекватного сприймання часу, ефективного планування, раціонального перерозподілу часових ресурсів, пріоритетів та лімітів, усвідомленої темпоральної регуляції міжособистісного спілкування;
- *готовність ефективно діяти* (уміння мобілізувати ресурси) в різних умовах, включаючи ситуації стресу, кризи, невизначеності, багатозадачності.

Основні проблемні зони, що ми виділяємо для дослідження: чи є новітні медіа «пасткою» для часу медіа користувачів? Які механізми в основі такого роду впливу? які специфічні часові характеристики новітніх мультимедіа? у чому специфіка медіа як джерела маніпуляцій із часом (особистісним, соціальним, історичним)? як розпізнавати й запобігати таким маніпуляціям? яким чином відбувається часова регуляція міжособистісної комунікації у медіапросторі?

Формування темпоральної компетентності як складової медіакомпетентності має здійснюватися, виходячи з принципів балансу, критичного ставлення, активної суб'єктної позиції, творчого самовираження.

Проект «Програма медіаграмотності для громадян» для вчителів Полтавщини: перші результати

Із липня 2015 до березня 2016 року Академією української преси, IREX та StopFake за підтримки Міністерства закордонних справ та міжнародної торгівлі Канади (DFATD Canada) у 14 регіонах України реалізовано унікальний проект «Програма медіаграмотності для громадян», що готував тренерів для проведення тренінгів із медіаграмотності для різних категорій населення. Окрім спеціальної підготовки усі тренери отримували практично орієнтований посібник для тренінгу із спеціально розробленою методикою, планами занять, вправами та тезами до відеопрезентацій, а також велику кількість роздаткових матеріалів, електронний кейс із теоретичним і практичним матеріалом.

Узявши участь у даному проекті як тренер, я мала можливість апробувати методіку і матеріали тренінгу на курсах післядипломної педагогічної освіти, провівши цикл тренінгів для слухачів курсів підвищення кваліфікації Полтавського ОШПО ім. М. В. Остроградського.

Тренінги проводились у рамках практичних занять та круглих столів для слухачів очної форми навчання у двох варіантах (1,5 і 3 год.) під час викладання модуля кафедри філософії і економіки освіти «Філософія освіти XXI ст.». Із двома пілотними групами (вчителями технологій і креслення та вчителями біології і хімії) проводилось вхідне і вихідне анкетування, результати якого збіглися із загальними результатами проекту. Більш дієвим виявився саме тригодинний тренінг, під час якого було опрацьовано кілька тематичних блоків: **інформація/пропаганда** (аналіз практичних маркерів для розрізнення І/П, перегляд різних типів відео для визначення пропаганди), **види пропаганди** (аналіз відмінностей і цілей піару, соцреклами, пропаганди, робота у групах з ілюстраціями на визначення різних видів пропаганди), **журналістські стандарти** якості матеріалу; **визначення власників** українських ЗМІ; **маніпуляція і фейки** (цей блок особливо сподобався учасникам) – аналіз різних видів

маніпуляції, фейків, розбір конкретних прийомів і прикладів у новинах та ток-шоу (серед них, зокрема, й такі гастрономічні як отруйний бутерброд, солоний шоколад та інші), аналіз «Енциклопедії методів пропаганди» та «10 способів маніпуляції ЗМІ» від Ноама Хомскі – розбиралися в них разом, наводили власні приклади. У контексті обговорення маніпулятивних технік розглядали експеримент Селігмана і «виховану безпорадність». Аналізували способи поширення **«мови ненависті»** (демотиватори, гасла, розважальний контент) та приклад Руанди. Велике враження на вчителів справив уривок із фільму «Обыкновенные Зомби. Как работает ложь» із проекту <http://zombi.kanalukraina.tv>. Усі учасники тренінгів відзначили актуальність і важливість отриманої інформації, а також зручність тренінгової роботи та електронних кейсів, які вони отримали.

Варто зауважити, що робота з розвитку медіаграмотності і критичного мислення вчителів ведеться на кафедрі філософії і економіки освіти постійно і системно – *під час курсів* (у зміст лекції «Європейський вибір: громадянська компетентність, критичне мислення, якість освіти» введено міні-блоки «технології розвитку критичного мислення», «методи пропаганди», «розвиток рефлексивно-мисленнєвих навичок», що опрацьовуються в діалогічній формі, доповнюючись практичними прикладами й електронним кейсом (фільми, анімація, книги, посібники), який вчителі можуть завантажити і використовувати у подальшій діяльності) та у *міжкурсний період* (через діяльність спеціальної дослідницької групи), проведення навчальних семінарів і круглих столів з тематики розвитку мислення, видання спецвипусків журналу «Постметодика», ведення тематичних спільнот у соцмережах.

Тренінги проекту «Програма медіаграмотності для громадян» стали логічним і ефективним доповненням цієї роботи, давши можливість більше часу приділити темі критичного мислення і медіаграмотності, зосередивши увагу на формуванні практичних навичок учителів, уміння самостійно аналізувати інформацію, виокремлюючи фейки, пропаганду, маніпуляції. Це актуальна й ефективна форма роботи, яку варто використовувати і надалі.

Взаємодія у віртуальних групах як інструмент медіаосвіти

Світ кардинально змінився за останні десятиліття, і старі шкільні навчальні практики уже не мають жодної користі для дітей, це зовсім не те, що потрібно дітям в середині 2010-х. На думку російського професора, доктора психологічних наук Ради Грановської, в епоху високих технологій діти сприймають матеріал інакше, адже швидкість змін за останнє століття збільшилася в 50 разів, що закономірно привело до виникнення нових способів переробки інформації. Особливості сприймання інформації сучасними дітьми: висока швидкість включення та непослідовне і нетекстове сприймання інформації.

Саме тому пропонується включення інтернет-активності учнів в різні форми навчання. Особливості Інтернету визначають його використання при організації і підтримці різного роду груп, співтовариств. Інтернет-спільнота – це спільнота *реальних* людей, що спілкуються між собою за допомогою Інтернету. Мережеві спільноти – не тільки засіб спілкування, це – майданчик для обміну досвідом, навчання і підвищення кваліфікації. Подібні інтернет-співтовариства поступово починають грати відчутну роль у житті суспільства. Така риса віртуальних спільнот, як *самоорганізація*, вважається нами найважливішою.

Взаємодія у віртуальних групах визначається рольовою функціональністю, активністю учасників та типом групи. Активність визначається за контактним, комунікативним, когнітивним, творчим критеріями. Якість спілкування у віртуальних групах визначається рівнями активності: пасивне сприймання в спілкуванні; реактивна активність; творча активність; спільна творчість як найвищий рівень активності. Рольова функціональність взаємодії в віртуальних групах побудована на бодинамічній моделі F-8 і містить функціональні моделі поведінки у групі. Ці функціонально-рольові моделі не є жорстко закріпленими за членами групи, і кожен може виступати в тій чи іншій ролі в різні часи розвитку та існування групи. Для

подальшої розробки методології модерування віртуальних медіаосвітніх груп як інноваційної форми медіаосвіти старшокласників модель F-8 є найбільш адекватною, тому що надає можливості гнучкого безоціночного спрямовування учня в рамках індивідуального підходу до навчання.

Емпіричне дослідження користування віртуальними групами молоддю довело, що найбільшу активність молодь проявляє у відвідуванні спільнот, що пов'язані з отриманням інформації (довідково-інформаційні групи, форуми). Молодь також прагне і розваг. Порівняльний аналіз користування віртуальними групами показав, що старшокласники активно створюють своє коло спілкування, активні у пошуку однодумців, а студенти відвідують групи, створені на основі реальних спільнот. Молодь прагне отримувати інформацію, але не намагається висловити свої думки, творчо переосмислити інформацію, яку вони споживають із віртуальних груп. Лише 19 % респондентів створювали свої власні віртуальні групи, модератором яких-небудь груп є близько 22 % молоді.

Дослідження підтвердило тезу щодо необхідності вводити взаємодію у віртуальних групах як інноваційну форму освіти. Учитель може стати ініціатором створення віртуальної групи, але основним принципом подальшого існування і розвитку групи є **самоорганізація**. Актуальною є розробка інноваційних психолого-педагогічних стратегій освіти молоді на базі віртуальних груп, що є конкурентоспроможною альтернативою традиційним формам навчання.

Серед форм, що відповідають умовам та завданням медіаосвіти, – **баркемп** (англ. *BarCamp*) як новітня особлива система навчання та, водночас, система соціальної активності, яка містить віртуальне та очне навчання і має за мету створення продукту (як реального – конференцій, акцій, презентацій; так і віртуального – сайтів, соціальних роликів, фільмів тощо). Основа баркемпа – поєднання зусиль спільноти, активістів, певних інституцій для вирішення певних питань. Інша форма навчання представлена «**хабами**», де відбуваються лекції, майстер-класи від політиків, підприємців, маркетологів, топ-менеджерів, творчих людей, конференції з економіки, концерти, фестивалі.

Медійні інноваційні методики активізації читання дітей та підлітків

Збайдужіння до книги і читання – кричуща соціокультурна проблема, оскільки без них, стверджують фахівці різних теоретичних і прикладних дисциплін, неможливий повноцінний розвиток у людини уваги, емпатії, співчуття, співпереживання, абстрактного мислення, примноження культурного досвіду. Грамотність, в широкому сенсі, забезпечує людині можливість повноцінної участі в житті суспільства, включена Всесвітньою організацією охорони здоров'я в 12 показників, що характеризують здоров'я нації, а ООН використовує цей показник в якості індексу до тривалості життя населення.

Автори, які розробляють проблему активізації читацької діяльності учнів у медійному середовищі, одностайні в своїх думках про важливість розробки методик залучення дітей та підлітків до читання.

Сучасні діти рано залучаються до візуальної культури, а це формує фрагментарність, поверховість, нестійкість сприйняття інформації, у тому числі і навчальної. Відсутність усталеної читацької діяльності дітей призводить до формування малого лексичного запасу, невміння звертатися до словників – до нерозуміння значень слів; слабкі знання і вміння вибудовувати граматичні конструкції заважають сприйняттю структури складних речень. У результаті цього зміст тексту втрачається, як тільки його складність перевищує рівень найпростіших висловлювань, що підтверджують дані досліджень, спрямованих на визначення рівня читацьких знань, умінь та навичок сучасної аудиторії школярів.

Очевидно, що медійні технології, які так активно використовуються дітьми, можна і треба використовувати з метою активізації читання дітей та підлітків.

Тема публікації – сучасні методики, які можуть бути ефективними у медійному середовищі школи XXI століття. Головна ідея публікації: читання є основою навчання і

грамотності. Навчальний процес має бути організований таким чином, щоб у учнів розвивались уміння та навички самостійного і наполегливого «витягання» знань, як від вчителя, так і з Інтернету. Без активної та усвідомленої читацької діяльності дітей та учнів зробити це буде неможливо. Широкі можливості медіатехнологій активно освоюють сучасний простір читання і відкривають нові можливості для активної читацької діяльності учнів.

На думку багатьох спеціалістів, у сучасному світі починають увиразнюватися новий тип читача і нова читацька культура, які вимагають нових, сучасних підходів до практики організації читання учнів. Так, скажімо, у площині викладання української літератури В. Шуляр обирає з двох основних позицій щодо відносин уроку літератури і комп'ютера – 1) протиставлення, 2) пошук діалогу – саме другу і пропонує вчителю шляхи для використання кіберпростору як допомоги у спілкуванні юного читача з художньою книгою.

Читацька компетентність цифрового користувача, яка розуміється фахівцями як інтегративна характеристика автономної особистості, здатність усвідомлено і оптимально організовувати діяльність читання через сукупність умінь, пов'язаних з ефективним інформаційним пошуком в Інтернеті, оцінкою джерел, з використанням стратегії смислової обробки інформації, адекватної обраному типу тексту і цілі читання, з відтворенням концепту тексту і відображенням внутрішньо переробленого концепту в авторському вторинному творі, має свідомо формуватися у школі інформаційного суспільства з використанням медійних технік та технологій.

Діапазон інновацій, які вчитель може використовувати для залучення до читання, надзвичайно широкий: віртуальні (електронні) виставки; буктрейлери за програмовими творами; бібліотрансформери; створення власних букблогів або використання тих, що є у Мережі; Book Slam (книжкове змагання, яке проводять учні-читачі); фанбуки, які дуже активно читаються саме дитячо-юнацькою аудиторією; рекомендаційні сервіси; соціальні мережі та QR-коди тощо.

Цікавою методикою є сторітелінг (англ. – storytelling, «розповідання історій») – прийом, суть якого полягає у вибудовуванні промовцем перед аудиторією сюжетної оповіді.

Відповідно, цифровий сторітелінг – це спосіб впливу на людину через створення таких «історій» у Мережі. Застосування медійних технологій формує навички впевненого користування Інтернет-сервісами та інструментами, оскільки цифрові «історії» містять графіку, текст, аудіо- або відеозаписи, мелодії.

Учитель разом із учнями може використовувати і цифровий сторітелінг, адже новітні технології мають широкий діапазон застосування у навчальному процесі ЗНЗ. Для створення цифрових історій можна скористатися такими програмами: Clostr, яка дозволяє на великому зображенні виділяти мітками певні зображення і додавати до них надписи; ZooBurst, за допомогою якої можна будь-яку сторінку тексту, створену у такому сервісі, переглянути під будь-яким кутом у 3D-просторі; Narrable використовується, коли для створення історії необхідно завантажити зображення і до них прикріпити звуковий файл («озвучку»); Storify – цей сервіс дозволяє створювати цілі статті або пости у Мережі, де збираються тексти, зображення та відеоджерела; Metta – програма для створення відеолекцій та цифрових історій на основі тексту, зображень і відео; PowToon – сервіс анімованих презентацій з набором шаблонів для роботи і великою бібліотекою зображень та ефектів; Moovly – сервіс для створення анімованих презентацій із елементами скрайбінгу; Wideo і GoAnimate – програми для створення анімованих відеороликів (перша – з використанням готових шаблонів); Сервіси Pixton, Chogger і ToonDoо призначені для створення коміксів, у тому числі для створення мальованих коміксів та коміксів на основі власних фотографій та картинок або галереї готових персонажів, фонів та предметів.

Також перспективною медійною технологією, яку тільки починають використовувати у середовищі Інтернет, є лонгріди – великі текстові матеріали з мультимедійним супроводженням, що розміщуються на сайтах і можуть активно використовуватися як навчальні тексти.

Із перспективних методик роботи безпосередньо з текстами літературних творів можна назвати такі: картографування тексту як метод «уповільнення» читання на уроках; театралізація тексту (читання п'єси за ролями); вікіфікація тексту (перетворення у вікі-гіпертекст); «моокізація тексту» (дослідження глибинних зв'язків художнього твору, а також мотивації слів, фраз, учинків,

із яких складається тканина літературного твору, цікава і переконлива розповідь про це у форматі відеолекції); візуалізація тексту (використання технік візуального мислення: скрайбінг, концептуальні карти, інтерактивні плакати); комп'ютерне моделювання тексту з метою кращої ілюстрації складних відносин між героями літературних творів.

УДК 374.7

Оксана Городецька

Захист психіки дитини-дошкільника від негативного впливу засобів масової комунікації

В умовах інформаційного суспільства все більше уваги приділяється проблемі сприйняття дійсності. Сучасна людина не може залишатися осторонь інформаційних потоків у яких вона досить часто губиться. Дитина з перших хвилин життя опиняється в епіцентрі медіаполя. Формування медіакомпетентної особистості дитини дошкільного віку дозволить оволодіти навичками спілкування, виробити в неї імунітет до маніпулятивних дій медіа та створити умови інформаційної безпеки, виробити норми поведінки в суспільстві. Це – запорука виховання гуманної, соціально активної особистості, що усвідомлює найвищу цінність людського життя та володіє морально-етичними чеснотами.

Формула успіху у вихованні з маленької дитини медіаосвіченої, комунікабельної, творчої особистості досить проста: діти + батьки + медіа + активність вихователя, його енергія і самовідданість.

Незважаючи на безумовно позитивну роль сучасних комунікаційних засобів та Інтернету, існують певні ризики у використанні інформаційних технологій. Особливу небезпеку незахищений інформаційний простір приховує для дітей. Інтернет може містити інформацію агресивного чи соціально небезпечного змісту. А надання переваги віртуальному світу перед реальним справляє негативний вплив на психіку і здоров'я дитини та може погіршити не тільки зір, поставу та сон, але й викликати тривожність, дратівливість, соціальну

дезадаптованість і узалежнену поведінку. Саме тому свідомість і підготовленість кожного користувача є основною запорукою його безпеки.

Необхідно усвідомити, що ставлення дитини до комп'ютера та Інтернету формують дорослі на власному прикладі. У віртуальному світі знімаються заборони, морально-етичні та соціальні обмеження. Зацікавленість дітьми агресивними іграми призводить до того, що вони можуть спробувати застосовувати подібні методи розв'язання проблем у реальному житті. Через надмір часу, проведеного перед екраном, діти дошкільного віку досить часто втрачають відчуття реальності та повністю поринають у віртуальний простір, що спричиняє порушення їх психічного здоров'я.

Також тривале перебування за комп'ютером у статичному положенні викликає викривлення хребта, порушення кровообігу і провокує застійні явища в організмі дитини, що, в свою чергу, сприяє виникненню або загостренню захворювань опорно-рухового апарату, шлунково-кишкового тракту, судинних порушень тощо. Концентрація погляду на екран монітора і неправильне освітлення негативно впливають на зір.

Більшість батьків вважають комп'ютерні та онлайн-ігри абсолютно нешкідливими і навіть корисними. Проте, у випадку зловживання, вони призводять до підвищення рівня тривоги, роздратування, знервованості, конфліктності, агресивності, сприяючи повному відчуженню від реальності та виникненню психологічної залежності. Також може виникати почуття невпевненості, безпорадності, страху, порушення зв'язків із навколишнім світом. Залежність, як правило, можуть помітити рідні та близькі за змінами у поведінці, інтересах і режимі дня дитини.

Отже, щоб зберегти психологічне здоров'я дітей дошкільного віку необхідно навчати їх правилам безпечної поведінки в Інтернеті та мережевого етикету, щоб запобігти виникненню емоційної та нервової напруги, астеноневротичних та психоемоційних порушень, проблемам у спілкуванні та соціальній адаптації. Саме в родині закладаються основи поведінки дитини в реальному світі та віртуальному просторі, тому батькам слід приділяти серйозну увагу вихованню дітей і

підвищенню їхньої обізнаності про загрози інформаційного середовища.

УДК 378

Юлія Горун

Особливості та класифікація професійно орієнтованих Інтернет-ресурсів

Інформаційні технології на сьогодні відіграють важливу роль у підготовці майбутніх фахівців. Широке їх застосування у процесі навчання зумовило актуальність такого поняття як «медіа- та інформаційна грамотність».

Студенти можуть оволодівати медіа- та інформаційною грамотністю не тільки шляхом самоосвіти у вільний час, а й на заняттях із медіаосвіти. Зараз є актуальним вести мову не просто про медіаосвіту, яку дехто розуміє лише як «журналістику для всіх», а про професійно орієнтовану медіаосвіту. Суть професійно орієнтованої медіаосвіти – надавати студентам знання з медіа- та інформаційної грамотності у такий спосіб, щоб вони могли самостійно розвивати їх і послуговуватися ними не тільки під час навчання, а й упродовж усього життя для підтримання належного рівня професійної компетентності.

Професійні якості, котрі потрібні фахівцеві для здійснення професійної діяльності, можна розвивати за допомогою Інтернет-сайтів, що містять ті чи інші медіазасоби формування умінь і навичок. Їх можна назвати професійно орієнтованими Інтернет-ресурсами, оскільки якості та компетентності, які формуються за допомогою цих сайтів, складають медіакомпетентність фахівця, необхідну йому для роботи. Ми вважаємо, що існує необхідність розробки спецкурсів для різних дисциплін, які містили б у собі методику формування медіакомпетентності за допомогою професійно орієнтованих Інтернет-ресурсів.

Інтернет-ресурс – це сукупність веб-сторінок, доступних у мережі, які об'єднані як за змістом, так і навігаційно. Фізично він може розміщуватися як на одному, так і на кількох серверах.

Загалом особливості використання Інтернет-ресурсів у навчальному процесі активно досліджуються різними науковцями.

Їхні праці здебільшого присвячені освітнім, навчальним, навчально-тренувальним ресурсам. Проте з розвитком професійно орієнтованої медіаосвіти можна говорити про можливість виокремлення терміна «професійно-орієнтований Інтернет-ресурс». Професійно орієнтований Інтернет-ресурс – це той, що надає можливість систематизувати навчальний матеріал з певної дисципліни в єдиному просторі. Він містить посилання на інші Інтернет-ресурси, які допомагають користувачам здійснювати раціональний відбір і порівняння інформації в Інтернет-просторі. А завантажені на сайт тематичні відеоролики, презентації, проекти і можливість організації форуму створюють передумови для розвитку критичного мислення.

Варто зазначити, що і освітні, і навчальні, і навчально-тренувальні сайти можуть вважатися різновидом професійно орієнтованих Інтернет-ресурсів за умови, що вони містять матеріали не загального просвітницького характеру, а призначені для формування професійної компетентності чи фахових умінь тих чи інших спеціалістів.

Крім вищезазначених сайтів можна також виокремити такі різновиди професійно орієнтованих Інтернет-ресурсів: 1) інформаційні ресурси (теоретична інформація та матеріали з дисципліни); 2) інтерактивні освітні ресурси (мережеві вправи для роботи в аудиторії і вдома, в групі і самостійно; програми з Інтернет-перевіркою рівня сформованості навичок); 3) блоги і форуми (ресурси для вирішення різноманітних комунікативних завдань у реальних і квазіреальних умовах); 4) аудіо- і відеоподкасти (засоби використання комп'ютерних технологій у накопиченні наочного матеріалу); 5) чати (спосіб організації дистанційного навчання, заснований на використанні мережевої технології з метою створення віртуального навчального середовища для комунікації двох або більше співрозмовників у реальному часі); 6) бази даних та електронні бібліотеки тощо.

Наразі простежується недостатня розробленість методики використання професійно орієнтованих Інтернет-ресурсів у практиці навчання тих чи інших спеціалістів. Тож у зв'язку з цим вбачаємо перспективу подальших досліджень у розробці і впровадженні в навчальні заклади програм спецкурсів для різних дисциплін із використанням професійно орієнтованих Інтернет-ресурсів із метою формування медіакомпетентності студентів.

С помощью медиа управлять человеком стало легко?

*В наше время люди узнают о том,
что они думают, по телевизору.*

В. Пелевин

Влияние СМИ на человека

Что нам дают газеты, журналы и прочие печатные издания, радио, телевидение и кино как средства массовой информации? Что мудрого, полезного, образовательного мы можем там прочесть, увидеть? Вся информация любого источника имеет свою цель, а именно: отвлечь внимание людей от важных проблем и решений, которые принимаются политиками, экономистами, посредством постоянного насыщения информационного пространства малозначительными сообщениями.

То есть, через средства массовой информации человеком манипулируют, как игрушкой. А медиа является своеобразным пультом управления. К счастью, многие люди стали понимать это явление и начали отказываться от «приёма» искусственных и фейковых продуктов.

Влияние телевидения на человека

Что такое ТВ? На сегодняшний день телевидение – это простейшее зомбирование и подчинение человеческого живого сознания разрушительным силам.

Для очень многих людей телевизор стал тем «заклятым другом», который забирает большую часть их энергии и свободного времени. Очень легко посчитать, какая часть жизни съедается «ящиком». К сожалению, «человек привык видеть дьявола везде, кроме зеркала и телевизора» (Виктор Пелевин).

Чем дольше внимание человека поглощено телеэкраном, тем меньше возникает собственных мыслей, тем ниже мыслительная активность.

Телевидение создает готовые образы, которые загружаются прямо в сознание без всякого обдумывания. Это приучает мозг к потреблению готовых образов и отучает от умственного труда.

Люди получают информацию, которая часто является дезинформацией, средством манипуляции, насилием над сознанием. Избыток информации снижает эмоциональный фон жизни. Люди не радуются и не веселятся, не поют и не общаются. Они только смотрят и слушают, как это делают другие, возникает рефлекторная реакция на движущиеся картинки на экране.

Влияние рекламы на человека

Реклама – это способ манипулирования волей и сознанием человека. Через визуальный и аудиальный повтор определенных команд у человека рождается ответный рефлекс на одобрение и принятие этих действий. Человек с неокрепшим сознанием подсознательно соглашается с любой командой, которая заложена в рекламе. У него сбивается свобода выбора, а информационная составляющая рекламы записывается в подсознании.

Как правило, реклама в современном мире не несет положительной информации. Большинство рекламируемых товаров – это вредные товары, хлам и мусор, не несущие созидательного направления, созданы не для пользы человека, а для улучшения материального положения производителя.

P.S. Информация, выходящая из телевизора живет в пространстве наших домов 5–6 суток...

УДК 070:37

Надія Дятел

Розвиток критичного мислення в рамках сучасної концепції медіаосвіти

Сьогодні, коли світ розвивається дуже швидко та неперервно, а медіаресурси стають провідником цього розвитку, багато хто піднімає тему загроз, що виникають через інтенсивність інформаційного потоку. Однією з основних проблем називають кліповість мислення, яка має свої певні переваги (пришвидшення реакції, здатність сприймати дані швидко та в декілька потоків), проте викликає побоювання щодо втрати здатності до глибокої аналітики, мозаїчності, зниження прагнення до творчості або використання у ній запропонованих медіапростором шаблонів.

Усе це призводить до посилення розділення суспільства на клас творчих та вільномислячих людей та клас людей, що представляють культуру споживання, легко піддаються пропаганді та наслідують цінності, що пропонують їм засоби масової інформації.

Основним критерієм такого розподілу є здатність людини критично мислити, тобто не сліпо слідувати аргументам та висновкам, а досліджувати припущення, розпізнавати приховані цінності, оцінювати наявні дані, висновки та рефлексивно приймати рішення щодо переконань і дій.

На сьогоднішній день психологічна наука формує критичне мислення, проте є декілька проблем, що лежать в основі його недостатнього розвитку в певній частини населення.

Однією з них можна назвати недостатню медіаграмотність. Підходи до сприйняття інформації зі ЗМІ та Інтернету в старшого та молодшого покоління кардинально відрізняються. І якщо виховані за радянських часів люди звикли вірити основним державним джерелам інформації та знали, як виокремити з них правду серед загальної пропаганди, то на даний момент питання навіть не в тому, що методи подачі інформації стали більш агресивними, а те, що основні інформаційні канали радикально змінилися взагалі. Газети та радіо існують для не дуже великої кількості поціновувачів і переважно мають окрему спеціалізацію, телебачення надає інформацію під абсолютно різними кутами на різних телеканалах, а на передній план вийшов Інтернет та його ресурси. Це, в свою чергу, потребує нових підходів до виховання медіаграмотності, які будуть розроблені та – що ще головне – правильно впроваджені не тільки серед учнів, але й спочатку серед викладачів освітніх закладів.

Чинником вдалого запровадження таких програм можуть стати тренінги, що підвищуватимуть професіоналізм освітян та допомагатимуть зменшити супротив, що подекуди існує в сучасних школах і базується на принципі протиставлення звички та моделі поведінки старшого покоління молодшому. Підвищення рівня прагнення до кооперації з учнями та поєднання різного багажу досвіду, окрім всього, саме по собі буде тим самим фактором, що розвиватиме критичне мислення за рахунок розгляду різних моделей поведінки та оцінки їх переваг та недоліків.

Одним із наслідків такого розвитку також може стати застосування в освітньому процесі нових методів взаємодії з учнями, що передбачатимуть комунікацію не тільки у загальноприйнятих шкільних формах, але і за допомогою тих самих шляхів, грамотність користування якими виховуватиметься в рамках курсів підвищення медіаграмотності. Тобто, за допомогою інтернет-ресурсів.

На думку Г. Бахтіної, проблемою такого використання є те, що комп'ютерні навички користувача (які створюють ілюзію доступності пізнавальних дій) не супроводжуються логічним осмисленням, операціоналізацією. На противагу їй можна поставити позицію Д. Халперн, яка наголошує, що головним для критичного мислення є використання будь-яких навичок, але маючи на увазі певну мету. Наявність мети та ідеї образу кінцевої діяльності вважаються нею однією з найважливіших ознак критичності мислення, оскільки виваженість або не виваженість певної дії може оцінюватись тільки за рахунок її співвідношення з бажаним кінцевим результатом діяльності.

Таким чином, варто надавати дитині критерії використання медіаресурсів, що будуть не простим провадженням часу, а матимуть певний соціально бажаний та оцінюваний результат, формуватимуть у неї ставлення до цих ресурсів не як до об'єкту споживання, а як до інструменту досягнення певної мети.

М. Ліпман вважає, що в сучасному інформаційному суспільстві слід надавати перевагу гнучкості та винахідливості, а не знанням. Критичне мислення він розглядає як нагальну потребу для життя в сучасному світі, оскільки це вміння дозволяє правильно розв'язувати широке коло практичних проблем у будь-якій професійній діяльності (архітектора, юриста, лікаря тощо), людських взаєминах (ситуації морального вибору), науковій діяльності, повсякденному житті тощо. Саме тому важливим акцентом розвитку медіаграмотності в даному контексті вважається зміна ракурсу сприйняття з критики до розробки методів компенсації негативних наслідків та об'єктивізація використання Інтернету задля підвищення рівня осмисленості дій, що відбуваються в його просторі.

**Celebrity intrigue: integrating media literacy into the classroom
with J. K. Rowling's works as case-studies**

Media in the language classroom – a well-known way to create meaningful context for teaching English which can be delivered through a wide variety of print, audio, and visual formats. The current information age requires teachers to be familiar with media and media literacy. Media literacy has been identified as one of the key 21st-century skills by an amazingly wide range of organizations, considering it to be one of the key areas for transforming schools and education. It has demonstrated a power to reach all kinds of students, even those who have been uninterested in studies. It is much more than a response to changing technologies; it is a vital and effective way to create a culture of inquiry to meet present most pressing educational needs. As Cindy Scheibe and Faith Rogov write, ‘media literate people have an access to up-to-date media technologies, are able to understand, analyze, evaluate, create, reflect and participate on the basis of media messages. They have such capabilities as comprehension, collaboration, reflection and social action.’ Like traditional literacy, media literacy provides students with the tools they need to explore content in a wide range of subject areas and should be integrated throughout an educational system.

Celebrities are known for having far more interesting lives than most people. It is what, according to Lindsay Clandfield, makes them more ‘textworthy’ or ‘topic worthy’ to English teachers and materials writers. The main aim of the present paper is in examining the ways to develop media literacy via exploiting the illustrative material taken from modern media, press, movies on a separate person in the public eye life and pursuit coverage. Creation of the diverse types of activities resulting in various forms of classroom interaction may serve as a model for further culture and media studies to be incorporated within the course of a language study. A treasury of myths, legends and fascinating facts as well as stories behind the stories about J.K.Rowling made the resource foundation of the exercises for the receptive and productive skills to be practiced.

The activities developed on the basis of authentic media texts and video messages are aimed at various forms of classroom interaction and skills trained.

1. Realia installation. A teacher collects objects that in some way are related to a definite celebrity, demonstrates them in class and initiates discussion.

2. Celebrity photos. A wide variety of activities from simple face description, emotions sharing to drawing a picture of a celebrity.

3. Wall Dictation. Fragments of any texts about celebrity's activities and lifestyles are placed on the walls around the class. Students run to and from, memorize a portion and dictate it to their peers.

4. Quiz. Either teachers or students (individually) prepare a list of questions about a celebrity on the basis of different media print/video texts or web-quests.

5. Quotes-'misquotes'. Students are given a list of quotations from a celebrity. Their assignment is to paraphrase them, preserving the meaning of the original.

6. Fact versus opinion. Students are given a number of statements about a celebrity from modern media. Their assignment is to differentiate the ones which are facts and the other which are opinion driven.

7. Research of the coverage of the same story in different print media. The task is to explain why the same story may be represented in a variety of ways by different print media. Special considerations might be given to the style, vocabulary choice, opinions expressed, information structuring.

8. Working with video. A wealth of pre- while- and post-viewing activities could be developed on the basis of short documentaries, interviews and movie episodes.

9. Working with radio programmes and podcasts. Listen to the interviews with a celebrity of their choice, record their own invented programmes about celebrities.

Critical media analysis allows students to access, analyze, and evaluate popular texts in terms of their cultural, political, ideological, and socioeconomic ramifications. Utilizing info about a celebrity can serve as a great media-literacy resource as well as a springboard to more authentic and creative language use.

Особистісна опірність та протидія політичній маніпуляції

У 2015 році в Києві майже одночасно пройшли дві науково-практичні конференції: «Деструктивна пропаганда: шляхи протидії та проблеми відповідальності» та «Інформаційне суспільство в Україні: стан, проблеми, перспективи». Аналізуючи матеріали цих конференцій, можна дійти висновку, що в сучасних умовах агресивних зовнішньо- та внутрішньополітичних пропагандистських впливів зростає потреба розробки теоретико-методичних та прикладних засад, дієвих технологій забезпечення інформаційно-психологічної безпеки громадян. Актуалізується необхідність розробки відповідних психологічних рекомендацій та засобів, що забезпечуватимуть розвиток у особистості необхідних навичок самозахисту в умовах суспільних трансформацій та різноманітних політичних маніпуляцій, що їх супроводжують. І чи не найголовніше – це визначення тих особистісних засад, на яких можливим стає формування таких навичок, тактик і стратегій протидії численним негативним політичним впливам.

З огляду на підвищення ефективності політичної маніпуляції за рахунок удосконалення пропагандистських кампаній (саме тому серед усіх засобів політичної маніпуляції ми виокремили саме пропаганду), тотальності таких кампаній та розчиненні їх у буденному житті громадян (горизонтальне спрямування пропаганди; збільшення ролі міжособистісного спілкування в пропагандистському впливі; масові впливи здійснюються в більшості через мас-медіа) нагальним стає питання самозахисту особистості від прихованого примусу.

Процеси захисту особистості від негативного впливу соціального середовища пов'язані з доступністю соціальних ресурсів, із особливостями розвитку особистісних якостей людини, серед яких особистісна опірність найбільше відповідає можливостям успішного подолання негативних ситуацій.

Ми визначаємо особистісну опірність політичній маніпуляції, зокрема, пропаганді, як здатність особистості зберігати свою

цілісність в умовах пропагандистського впливу політичних суб'єктів, виявляти та протидіяти політичній маніпуляції, нівелювати її вплив на себе та своє оточення, досягати високого рівня адаптації в умовах ідеологічних змін в суспільстві, діяти безвідносно пропагандистським ідеям.

Розглядаючи особистісну опірність політичній пропаганді крізь призму суб'єктного підходу, акцентуємо увагу на перетворенні дійсності, на тому, як особистість вибудовує своє життя, виходячи з власних уявлень, особистісних смислів. Особистісна опірність активізує набір необхідних ресурсів у відповідь на пропагандистський вплив, що забезпечує запуск суб'єктної активності.

До ресурсів особистісної опірності, на наш погляд, можна віднести толерантність до невизначеності, критичне мислення, контрсугестію, смислові фільтри. У дітей та молоді ще не сформовані захисні інформаційні фільтри, не представлені достатньою мірою понятійна та аналітична бази, не розвинене вміння критично мислити, більшою мірою переважає сугестія з боку мас-медіа. Для них інформаційний фон виконує роль штучного фільтру, сприятливого для маніпулятивного впливу на їх свідомість.

Можна висунути припущення, що запропоновані ресурси особистісної опірності політичній маніпуляції залежать від міри прояву своїх параметрів, серед яких є крайні незбалансовані полюси. Їх оптимальне співвідношення визначає особистісну опірність.

Особистісна опірність політичній маніпуляції як виражена здатність і введений в дію механізм дозволить особистості зайняти суб'єктну позицію відносно пропагандистських впливів, перетворивши ситуацію в умови особистісного росту. Запропоновані ресурси особистісної опірності стануть основою для розробки механізмів виявлення смислів, закладених у текст політичної пропаганди. Перспективою подальшого дослідження має стати виділення рівнів особистісної опірності політичній маніпуляції.

Інформатизація суспільства: сучасні виклики освіти

Розвиток нашої цивілізації за останні сто років зробив гігантський технологічний стрибок: радіо, телефон, телебачення, електронно-обчислювальні машини, виведення супутників зв'язку, світова мережа Інтернет тощо.

На сучасному етапі розвитку інформаційних технологій все частіше виникають питання обмеження доступу дітей до комп'ютерів та мережі Інтернет. Але все не так просто.

Останнім часом виникли проблеми, які потребують найскорішого вирішення:

- залежність від комп'ютерних ігор і соціальних мереж;
- порушення психологічного здоров'я та прояви агресії;
- популяризація безграмотності у мережі («олбанська мова»);
- наявність небезпечних посилань, які ведуть на сайти, що призначені для дорослих;
- розкриття особистих даних або інформації про фінансовий стан і події у родині, що може призвести до кримінальних злочинів тощо.

І це ще не всі проблеми, які постають перед сучасним суспільством.

Серед громадських діячів усе частіше поширюються пропозиції заборонити комп'ютерні ігри, закрити соціальні мережі, не дозволяти дітям користуватися Інтернетом. Але, на нашу думку, це кардинально неправильний підхід.

Заборона не вирішить жодної із зазначених проблем.

Необхідно враховувати, що світ змінюється уже протягом багатьох років. На зміну постіндустріальній економіці приходять інформаційна. Сама інформація стає необмеженим ресурсом, який впливає на всі сфери життя суспільства. Комп'ютерні технології, мобільний зв'язок, інші засоби електронної комунікації стали необхідними як у роботі, так і у побутовому спілкуванні. Вони не зникнуть, навпаки, будуть займати все більше місця у нашому житті. Тому ми вважаємо, що необхідно кардинально змінити систему освіти.

Починаючи з садочка і закінчуючи школою, необхідно надавати дитині знання про інформаційні технології, про їх переваги та недоліки, а також про можливі загрози, що виходять із комп'ютерної мережі.

Ще в молодших класах необхідно ввести такі дисципліни, як «Комп'ютерна грамотність» та «Безпека у мережі», де будуть розкриті основні правила користування та заходи безпеки при користуванні сучасними інформаційними технологіями.

Також необхідно ввести такі предмети, як:

- психологія поведінки при використанні комп'ютерних технологій, де досвідчений педагог (психолог) буде пояснювати, як не стати залежним від віртуальної реальності та розмежовувати комп'ютерний світ із реальним життям;

- етика у мережі – ця дисципліна повинна навчити дітей поважати інших користувачів Інтернету навіть за відсутності особистого спілкування, допомогти засвоїти основні моральні принципи використання інформаційних технологій.

Для старших класів можна проводити спеціалізовані психологічні тренінги. Найголовніше – не ігнорувати проблему. Зміни суспільства необхідно перетворювати у зміни в освіті.

Звичайно, це не знімає відповідальності з родини, батьків. Вони також повинні слідкувати за тим, скільки часу проводить дитина за комп'ютером, із ким спілкується, на які ресурси заходить. Але саме працівники освіти повинні розпочати впровадження нового підходу до виховання майбутнього покоління.

УДК 371.048.4

Віктор Кавецький

Вплив засобів масової інформації на професійне самовизначення школярів

У сучасному інформаційному полі ЗМІ займають провідні позиції, суттєво впливаючи на становлення особистості сучасного українського школяра загалом і формування його соціально-професійних орієнтирів зокрема. Тому актуальною є проблема дослідження впливів повідомлень мас-медіа на

професійне самовизначення учнів. Питанням використання ЗМІ як ефективного профорієнтаційного засобу займалися Є. Шепелева, І. Тоскіна і Є. Кудрявцева, які досліджували вплив рекламних засобів на професійне самовизначення; К. Іванушкін проаналізував роль інформаційного середовища у створенні системи профорієнтації в школі; В. Осадчий визначив педагогічні засади профконсультування засобами Інтернет; Т. Хачиров проаналізував роль Інтернет-технологій у розв'язанні проблем професійної орієнтації та працевлаштування тощо. Однак малодослідженим є рівень усвідомлення опитантами значимості впливу ЗМІ на вибір ними напряму професійної діяльності. З метою вивчення значущості впливу різних чинників на професійне самовизначення учнів досліджено позиції опитантів 5, 7, 9 та 11 класів. Опитування респондентів проводились у 1999, 2002, 2005, 2008, 2011 і 2014 роках, що дало можливість простежити динаміку змін у соціально-професійних орієнтирах школярів у віковому і часовому розрізах. Дослідження проводилося у ЗОШ №№ 8, 9, 10, 11, 15, 18, 19, 20, 24 і 26 м. Тернополя і ЗОШ Заліщицького, Козівського, Кременецького, Тернопільського і Чортківського районів Тернопільської області.

Насамперед проаналізуємо відповіді учнів 5 класу. Засоби масової інформації і батьки школярів є визначальними чинниками виникнення професійних інтересів у школярів даної вікової категорії. Найбільший вплив батьків зафіксовано у 2005 р. (34,7 %), а ЗМІ у 1999 р. (35,8 %). У 2014 р. впливи сім'ї та мас-медіа зрівноважилися: відповідно 28,4 % і 27,7 %.

Семикласники також вказують на визначальну роль батьків у виникненні зацікавлень певною професією, водночас вага впливу ЗМІ дещо зменшується. Показники значимості мас-медіа щодо даного питання перебувають у діапазоні від 7,4 % у 2008 р. до 14,6 % у 2011. Для учнів даного віку більшої значущості набуває думка однолітків щодо питань, пов'язаних із професійним самовизначенням, також кожен 4–5 семикласник вважає свій вибір цілком самостійним.

Відповіді учнів дев'ятих класів мало чим відрізняються від міркувань семикласників: визначальним чинником є батьки, далі представники професії та мас-медіа. У 2014 році ці показники становили відповідно 37,1 %, 11,4 % і 5,1 %.

Заперечують вплив інших чинників на своє професійне самовизначення 14,4–27,8 % дев'ятикласників.

Суттєво не відрізняються від позицій учнів 9 класу думки випускників шкіл: батьки є найвпливовішим чинником при виборі фаху оптантами. На профорієнтаційні позиції випускників шкіл, порівняно з оптантами інших вікових категорій, менше впливає позиція однолітків. Водночас значимішим стає приклад представників професії і, порівняно з думками дев'ятикласників, зростає усвідомлення впливу мас-медіа. Також зафіксовано зростання значимості ЗМІ при виборі професії оптантами у часовому розрізі: від 8,3 % у 2011 р. до 12,4 % у 2014 р. Кожен п'ятий одинадцятикласник стверджує, що обрав фах цілком самостійно.

Узагальнення результатів дослідження чинників впливу на вибір професії школярами дозволяє зробити певні висновки. Найзначимішим чинником впливу на професійне самовизначення школярів є позиція батьків. Водночас у молодшому підлітковому віці роль мас-медіа не поступається за значущістю профорієнтаційним впливам сім'ї. Також в останні роки зафіксовано зростання впливу ЗМІ на вибір фаху одинадцятикласниками. Якщо до цього додати ще й те, що вплив ЗМІ часто є опосередкованим, не повністю усвідомленим медіааудиторією, то дуже важливо при підготовці школярів до професійного самовизначення враховувати позитивні і негативні впливи цього чинника.

УДК 378.147

Олена Каліцева

Формування медіаінформаційної грамотності у студентів-правників

У документах ЮНЕСКО, які стосуються розвитку знань суспільства, наголошується на тому, що у сучасному світі кількість та якість інформації, яку ми отримуємо, досить суттєво впливають на наш вибір та подальші дії, що, в свою чергу, безпосередньо стосується і уміння користуватися фундаментальними свободами, правом на самовизначення та

розвиток. Технологічні удосконалення у сфері телекомунікацій спричинили значне розширення медіа та інших постачальників інформації (бібліотек, архівів, Інтернету та ін.), які надають доступ та можливості обміну грандіозними потоками інформації. Як наслідок виникає необхідність без перешкод оцінювати надійність та релевантність цієї інформації, повністю при цьому реалізуючи своє право на свободу самовираження і отримання інформації. Саме в такому контексті слід розглядати потребу в медіаінформаційній грамотності.

ЮНЕСКО провела кілька експертних нарад, присвячених різним аспектам даного феномену: Нараду з упровадження компонентів медіа- та інформаційної грамотності в навчальний план підготовки викладачів (Париж, 2008 р.) та Нараду з проблем розробки індикаторів медіа- та інформаційної грамотності (Бангкок, 2010 р.). Нині ЮНЕСКО і Міжнародна федерація бібліотечних асоціацій (ІФЛА) працюють над Рекомендаціями з медіа- та інформаційної грамотності, про що йдеться в Московській декларації (2013 р.).

Саме тому ЮНЕСКО розробила програму для підготовки педагогів, що є важливим джерелом інформації для держав-членів та спрямована на сприяння консолідації зусиль для досягнення завдань, визначених у Грюнвальдській декларації (1982 р.), Александрійській декларації (2005 р.) і Паризьких рекомендаціях (2007 р.), що безпосередньо стосуються медіаінформаційної грамотності.

М. Коткова доводить, що поняття медіаінформаційної грамотності як ідеї, що дає можливість відкривати і формувати нові смисли та значення, удосконалювати свій професіоналізм, уже набуло свого сенсу і практичного застосування вчителями і викладачами, науковцями, які усвідомили сам концепт медіаінформаційності в системі українознавства.

Професор. Г. Онкович відзначає, що людина набуває медіаінформаційної грамотності завдяки медіаосвіті, яка пропонує широкий простір для розробки нових теорій і концепцій, апробації унікальних освітніх технологій, а досвід упровадження професійно-орієнтованої медіаосвіти (ПОМО) у навчальних закладах України засвідчує її перспективність. Медіаінформаційна грамотність забезпечить можливість вільно

почуватися в сучасному глобалізованому світі й бути професійно компетентним упродовж життя.

Таким чином, формування медіаінформаційної грамотності є вкрай актуальним та важливим завданням при підготовці фахівців у вищих навчальних закладах загалом і, зокрема, студентів-правників, але, незважаючи на це, все ще залишається невирішеним. Ураховуючи зазначене, можна констатувати, що постає необхідність продовжити подальше вивчення зазначеної проблеми з метою розроблення як загальних принципів, так і окремих інноваційних інтерактивних методик.

УДК 070: 37

Костянтин Картузов

Бібліотечна складова медіаосвіти

У «Концепції впровадження медіа-освіти в Україні» ще в 2010 році зазначалося, що стрімкий розвиток у сучасному світі ІКТ та ЗМІ ставить перед національною освітою завдання цілеспрямованої підготовки особистості до взаємодії з ними. Медіа потужно й суперечливо впливають на освіту молодого покоління, часто перетворюючись на провідний чинник його соціалізації, стихійного соціального навчання. Це спричиняє зниження в суспільстві імунітету до соціально шкідливих інформаційних впливів. Відтак в Україні постала гостра потреба в розвитку медіаосвіти, одне з головних завдань якої полягає в запобіганні вразливості людини до медіанасильства і медіаманіпуляцій, втечі від реальності в лабіринти віртуального світу, поширенню медіазалежностей.

У документах ЮНЕСКО вказано, що медіаосвіта – це навчання теорії та практичних умінь для опанування сучасних мас-медіа, що розглядаються як частина специфічної, автономної галузі знань у педагогічній теорії та практиці. Її слід відрізнити від використання медіа як допоміжних засобів у викладанні інших галузей знань, таких, як, наприклад, математика, фізика чи географія. Як бачимо, фахівці ЮНЕСКО чітко відділяють опанування медіа від їх використання як знаряддя у навчанні інших наук.

Проект із впровадження медіаграмотності в Україні триває до 2025 року. За результатами комплексного дослідження ERA було підготовлено звіт «Впровадження медіаосвіти та медіаграмотності в загальноосвітніх школах України» (2015 р.).

Проаналізувавши звіт, можна дійти висновку, що в загальноосвітніх школах упровадження медіаосвіти відбувається в різних формах, унаслідок чого, з одного боку, підтримуються та розвиваються різні аспекти – від психологічного (критичне мислення) до суто практичного – створення медіапродуктів. Але це також може свідчити про відсутність системності і єдиного розуміння методики викладання цього предмету. Медіаосвіта не включена до навчальних планів шкіл та не викладається в педагогічних ВНЗ. 16 % учителів не проходило навчання з медіаосвіти та вчилися самостійно. Ускладнення, які продемонстрували учні, коли треба було пояснити, чи сприяють їхні знання з медіаосвіти критичному ставленню до документальних та художніх фільмів, доводять, що не завжди теорія і практика співпадають.

Водночас учителі звертають увагу на недостатню кількість інформаційного забезпечення курсу.

Вільям Шекспір писав «Give every man thine ear, but few thy voice» (The Tragedy of Hamlet, Prince of Denmark, Act I, Scene 3), що можна перекласти як «слухай усіх, але розмовляй з декотрими». Про сьогоденні Інтернет-реалії можна висловитися так: читай багато, але перевіряй інформаційний фактаж. Саме цього вчать шкільні бібліотекарі на своїх бібліотечних уроках. У Миколаєві власне бібліотеки першими прийшли педагогам на допомогу при підготовці конспектів уроків із медіаосвіти.

Одним із завдань шкільного бібліотекаря може стати навчання майбутніх читачів на бібліотечних уроках у школі знаходити авторитетні інформаційні джерела. На жаль, сьогодні не існує повноцінних уроків медіаграмотності, які могли б школярам надати шкільні бібліотекарі, а студентам – фахівці спеціальних та публічних бібліотек. Недаремно в багатьох ВНЗ США (SLIS University of South Carolina, The Information School University of Washington, GSLIS Dominican University) інформатику та бібліотекознавство вивчають як один предмет.

Подібний підручник з цієї дисципліни є й у фондах миколаївських бібліотек.

Назву цього підручника можна перекласти як «Основи бібліотекознавства та інформатики». У третьому виданні цього підручника, що вийшло у 2010 році, автор досліджує всезростаючий вплив мережі Інтернет, вплив блогів, вікі та соціальних мереж на бібліотечні послуги, у тому числі на видання електронних книжок, утворення електронних бібліотек, збереження оцифрованих паперових видань у цифрових сховищах, а також функціональні вимоги до бібліографічних записів. Як бачимо, в розвинених країнах сучасні інформаційні технології не заміщують традиційні бібліотеки, а органічно інтегруються з ними та доповнюють новими сервісами зростаючі інформаційні потреби користувачів бібліотек.

Тому не дивно, що в одній із найбільш розвинених країн світу – США – медіа-освіту почали вивчати з 50–60-х років ХХ століття і не бачать формування інформаційної грамотності без бібліотек. Можливо, і нам потрібно перейняти цей досвід та інтегрувати ресурси і можливості бібліотек (у тому числі і шкільних) у викладання курсу медіаграмотності.

У країнах із розвинутою інформаційною інфраструктурою шкільні бібліотеки вже півстоліття є центрами інформації, їх значення усвідомлено суспільством, їх розвиток підтримується на науковому, законодавчому та фінансовому рівнях.

Чому ж тоді десятки національних та галузевих цільових програм, спрямованих на підготовку молодого покоління до життя в інформаційному суспільстві, у тому числі вищезгадана Концепція, не враховують потреби навчальних закладів перетворення шкільних бібліотек на сучасні інформаційні центри? Л. А. Поперечна у своїх публікаціях завжди ставить питання: «Чи достатньо для освіти, що декларує відкритість, лише насичення навчальних закладів комп'ютерною технікою та доступом до інтернету?». Можливо, успіх – у співпраці, співпраці медіапедагога та бібліотекаря?

Упевнені, що в Миколаєві формула успіху виглядає саме так.

Вікіпедія в школі

Не секрет, що все більше українців відмовляються від традиційного читання книг і шукають корисну для себе інформацію в комп'ютері. Та чи завжди в Інтернеті можна знайти потрібну інформацію українською мовою? Саме цю проблему й намагається вирішити громадське об'єднання (ГО) «Вікімедіа Україна», флагманським проектом якої є Вікіпедія.

Українська Вікіпедія – україномовний розділ Вікіпедії світової, багатомовного інтернет-проекту зі створення вікі-енциклопедії, яку може редагувати кожний охочий користувач інтернету. До редагування Вікіпедії закликають відомі політичні діячі, діячі культури, освіти, науки.

За весь час існування української Вікіпедії у ній зареєстровано 292 519 користувачів. Упродовж травня 2015 року, наприклад, мінімум по 5 редагувань за місяць здійснили 886 із них. Активних користувачів, тобто тих, котрі постійно редагують Вікіпедію, близько 200. Станом на 07 листопада 2015 року за кількістю статей Українська Вікіпедія посідає:

- 16-те місце серед мовних розділів (між Вікіпедіями китайською та каталонською мовами);
- 3-тє місце серед слов'янських вікіпедій, маючи понад 500 тисяч статей;
- 12-те місце в світі за загальним розміром (2015);
- 5-те місце у списку розділів Вікіпедії за розміром 1000 статей, які мають бути в кожній Вікіпедії.

Виникають запитання: чи завжди знайдені потрібні статті відповідають вимогам читачів і чи завжди вони якісні. Відповідь однозначна – не завжди. Із метою вдосконалення української Вікіпедії ГО «Вікімедіа Україна» впроваджує «Освітню програму».

«Освітня програма Вікіпедії» була започаткована в США під час осіннього семестру 2010 року під назвою «Public Policy». Із 2012 року проект має назву «Освітня програма Вікіпедії» й на цей

час реалізується в понад 70-ти країнах світу. Найактивніші в цьому плані – США, Канада, Великобританія, Аргентина, Вірменія, Чехія. Програма впроваджена в університетах Каліфорнії (Берклі), штату Мічиган, Єльському, Корнелльському (всі – США), Альбертському, Університеті Британської Колумбії, Торонтському (всі – Канада), Лондонському університеті королеви Марії, Університетському коледжі Лондона (Великобританія), Тель-Авівському (Ізраїль), Університеті Масарика (Чехія), Софійському (Болгарія), Каїрському (Єгипет) та ін.

В Україні «Освітня програма Вікіпедії» реалізується з 2012 року. На цей час підписано меморандуми з понад 10 ВНЗ щодо впровадження «Освітньої програми Вікіпедії». Осторонь не залишилась і середня школа. З цією метою ГО «Вікімедіа Україна» у квітні 2016 року було організовано перший вікітренінг для педагогів України, на який було запрошено творчих учителів та викладачів. Насамперед, учасники тренінгу були вмотивовані до редагування Вікіпедії наступним:

- Мотив перший: суспільний. Чи може стати українська Вікіпедія носієм інформації українською мовою?
- Мотив другий: фаховий. Чи завжди у Вікіпедії можна знайти необхідні матеріали?
- Мотив третій: особистісно-професійний. Як редагування Вікіпедії може сприяти особистісно-професійному зростанню?

Отже, ставлячи перед собою суспільну ціль, кожен педагог може наповнювати Вікіпедію якісним контентом. Коли ми візьмемо для прикладу, статтю «Французька література», то можемо побачити, що вона не повна. Велика кількість червоних посилань свідчить про відсутність джерел, які сповна розкривають цю тематику. Та й сама загальна стаття поступається навіть російськомовній версії. Тому тут значну роль відіграє фахова мотивація: кожен учитель може наповнювати Вікіпедію відповідно до свого фаху.

Робота над статтями – дуже копіткий процес. Створюючи статтю, вікіпедист перегортає безліч матеріалу, пропускає його крізь себе – це сприяє кращому запам'ятовуванню,

особистісному розвитку, поповненню власних знань, які можна передати учням та розширити свій кругозір.

На власному прикладі ми переконалися у доречності залучення Вікіпедії до навчального процесу середньої школи, орієнтації учнів на створення і редагування текстів. Не завжди в класі є обдаровані учні, які можуть брати участь у предметних олімпіадах та написанні робіт у МАН, а от статті за запропонованим шаблоном писати можуть учні навіть просто з достатнім рівнем знань. Тим більше, що робота над статтею носить водночас науковий та пошуковий характер, адже потрібно опрацьовувати велику кількість авторитетних джерел, а вже потім відтворювати їх у Вікіпедії з дотриманням енциклопедичного стилю. Така робота розвиває самостійність, уміння працювати з джерелами, аналізувати їх, виділяти головне.

Із цією метою освітяни, які приєднуються до «Освітньої програми», можуть створювати власні освітні курси на спеціальних сторінках Вікіпедії. До цих курсів записуються студенти/учні, котрі пишуть статті («вікіпедисти»), і викладач курсів, педагог, котрий контролює їх створення («вікідидакт»).

Подібні освітні курси можуть бути тематичними, за інтересами. Статті для них можна також створювати в рамках флешмобів, приурочених до певної події у Вікіпедії. Такі курси можуть розпочатись у рамках певного заходу або акції й тривати певний час.

Шендерівський НВК Корсунь-Шевченківського району Черкаської області став першим освітнім середнім закладом, який приєднався до «Освітньої програми». Учні 10–11 класів із задоволенням створювали статті в рамках флешмобу до 12-річчя існування української Вікіпедії та в рамках всесвітнього флешмобу «Фемінізм і мистецтво» і, попри вік, відчули себе «вікіпедистами». Навчальна робота у старшій школі з використанням матеріалів української Вікіпедії, їхнє написання й редагування засвідчила, що освітній потенціал Вікіпедії насправді безмежний.

**Упровадження медіаосвіти у навчально-виховний процес
Миколаївської ЗОШ І–ІІІ ступенів № 42
Миколаївської міської ради**

Експериментальна робота на тему «Науково-методичні основи впровадження вітчизняної моделі медіаосвіти в навчально-виховний процес загальноосвітніх закладів» у Миколаївській ЗОШ І–ІІІ ступенів № 42 здійснюється через:

1. Упровадження курсу за вибором «Медіакультура» для учнів 10, 11 класів.
2. Проведення практичних занять із класними керівниками, вчителями-предметниками з питань упровадження медіаосвіти.
3. Створення умов для інтеграції медійних практик у НВП.
4. Залучення батьків до сімейної медіакультури.

Першочерговим завданням упровадження медіаосвіти в навчально-виховний процес вважаємо:

- підготовку вчителів до грамотної і безпечної поведінки в медійному середовищі;
- готовність педагогів до сприйняття інформації;
- підвищення медіакомпетентності педагогів.

У ході експерименту окреслилося коло труднощів щодо реалізації поставленої мети, визначених завдань та очікуваних результатів, а саме:

- відсутність стратегічного бачення та нерозуміння на рівні вчителів важливості впровадження в освітній процес елементів медіаосвіти;
- недостатня особиста інформаційно-правова культура педагогів;
- відсутність кваліфікованих спеціалістів, методичної літератури, навчальних посібників.

Для реалізації поставлених завдань створено творчу групу вчителів «Медіаосвітні технології в НВП», яка є допоміжною ланкою в розширенні знань педагогів із теорії медіакультури та застосування цих знань у системі викладання предметів, вирішення медіаосвітніх завдань у педагогічній практиці.

Групою розроблено і реалізується план підготовки вчителів до роботи з медіаресурсами, який включає:

- вивчення теоретичної та методичної бази, ознайомлення з досвідом медіаосвіти в сучасному освітньому просторі;
- оволодіння практичними навичками на заняттях для вчителів;
- участь педагогів у створенні та обговоренні медіатекстів, призначених для навчально-виховного процесу, відеороликів соціальної спрямованості.

Авторське бачення підготовки учнів і вчителів до швидкого сприйняття і опрацювання великих обсягів інформації, озброєння їх сучасними засобами і технологіями роботи з медіаресурсами, з відео- або аудіо- інформацією покладено в основу спецкурсу «Основи обробки мультимедійних даних», розробленого вчителем інформатики Крутієнко О. М.

Творчою групою спільно з адміністрацією школи розроблено «Медіаосвітній путівник для вчителя», у якому подано перелік медійних понять, наведено приклади типових завдань медійного характеру. У посібнику висвітлюються теоретичні та практичні аспекти застосування медіаосвітніх технологій в урочній та позаурочній діяльності.

Заходи, що відтворюють спільну медіадіяльність учнів, учителів, батьків, проводяться у різноманітних формах:

- *лекторій* «Вплив медіа на здоров'я і поведінку дітей»;
- *тренінг для вчителів* «Використання медіаосвітніх технологій на уроках»;
- *тренінг для учнів* «Формування культури спілкування та співпраці в інтернет-просторі»;
- *інформаційний вісник* «Сучасні тенденції розвитку медіаосвіти в Україні»;
- *загальношкільний проект* «WI-FI – місто»;
- *психолого-педагогічний семінар* «Суперечливий вплив медіа»;
- *цикл інформаційних відеогодин* «Медіасередовище»;
- *відеолекторій* «Інформаційні інтереси і телевізійне меню школярів»;
- *консультаційний пункт для батьків* «Медіакультура в сім'ї»;
- *вісник для батьків* «Інтернетзалежність».

Досвід експериментальної роботи школа презентує на різних

освітянських рівнях:

- *науково-практична конференція* «Науково-методичні засади впровадження вітчизняної моделі медіаосвіти в навчально-виховний процес ЗНЗ Миколаївської області» (2013 рік);
- *семінар для практичних психологів* «Медіаосвіта – шлях для створення безпечного та сприятливого середовища для розвитку дитини» (2013 рік);
- *засідання круглого столу* «Медіаосвіта у системі формування інформаційної компетентності суб'єктів освітнього середовища» на базі науково-педагогічної бібліотеки (2014 рік);
- *батьківські дебати* «Медіакультура родини» на базі Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (2014 рік);
- *науково-практичний семінар* «Роль медіаосвіти у системі формування інформаційно компетентної особистості» на базі науково-методичного центру (2015 рік);
- *засідання міської проблемної групи* «Від медіаграмотності до медіакультури».

Серед позитивних моментів за роки роботи в експерименті можна виділити такі:

- активізація дитячої медіа-творчості, ефективність та динамічність уроків, виховних заходів;
- підвищення рівня інформаційної культури вчителів та учнів, які по-новому стали працювати з інформацією та інформаційними джерелами.

УДК 070: 37

Тетяна Крячко

Упровадження медіаосвіти у Миколаївській області: деякі кількісні показники

У Всеукраїнському експерименті на тему «Науково-методичні засади провадження вітчизняної моделі медіаосвіти в навчально-виховний процес загальноосвітніх закладів 2011–2016 рр.» взяли участь Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти та 20 навчальних закладів

Миколаївської області різних типів (із них Доманівський районний навчально-виховний комплекс «Доманівська ЗОШ I–III ступенів № 1 – Центр дитячої та юнацької творчості» Доманівської районної ради, Куйбишевська ЗОШ I–II ступенів Веселинівської районної ради, Мішково-Погорілівська загальноосвітня санаторна школа-інтернат I–III ступенів Миколівської обласної ради, Миколаївський муніципальний колегіум імені В. Д. Чайки Миколаївської міської ради, Миколаївський економічний ліцей № 2 Миколаївської міської ради, Єланецька гуманітарна гімназія Єланецької районної ради). Безпосередню участь в експерименті взяли 63 педагоги (особи, відповідальні за проведення експерименту; директори шкіл; викладачі курсу «Медіакультура особистості»). Курс «Медіакультура особистості» для 10–11 класів, який у 2011–2015 рр. викладався у 18 школах, прослухало 2 006 учнів.

У Миколаївському обласному інституті післядипломної педагогічної освіти старшим викладачем кафедри психології, педагогіки та менеджменту освіти Крячко Т. П. розроблено спецкурс «Медіаосвіта (медіаграмотність)», розрахований на 54 години. Нею з різними категоріями педагогічних працівників (близько 7 000 освітян) проведено лекційних, семінарських, практичних занять на медіаосвітню тематику у 2011 р. – 292 години, у 2013 р. – 252 години, у 2014 р. – 182 години, у 2015 р. – 224 години.

До підвищення медіаграмотності освітян шляхом проведення семінарів, тренінгів, конференцій у різних режимах і форматах залучено у 2011–2015 рр. близько 1 000 чоловік. Постійний склад групи медіапедагогів – 80 чоловік. Проведено 6 засідань творчої групи (у т. ч. виїзних на базі Миколаївської ЗОШ I–III ступенів № 42 Миколаївської міської ради, Миколаївського економічного ліцею № 2 Миколаївської міської ради, Ольшанської ЗОШ I–III ступенів Миколаївської районної ради). 7 учасників експерименту стали випускниками Літньої школи з медіаосвіти, яку щорічно проводить Академія української преси; 4 – пройшли тренінг за програмою медіаграмотності для громадян, що був організований IREX та АУП (м. Миколаїв, 2015 р.); 2 – стали учасниками зборів для тренерів програми (м. Київ, 2016 р.).

**Медіаосвітній аспект програми елективного спецкурсу
з елементами кінопедагогіки для учнів 10 (11) класів
загальноосвітніх навчальних закладів
«Освітянська спадщина В. О. Сухомлинського»**

В умовах розбудови Української держави особлива роль належить Учителю. У системі професійної підготовки майбутнього вчителя, на початкових етапах його залучення до педагогічної праці існує особливо велика потреба в поглибленні теоретичної та практичної підготовки до творчої професійної діяльності, в озброєнні майбутніх учителів технологією орієнтації навчально-виховного процесу на розвиток творчих можливостей учня. Актуально, якщо така підготовка майбутніх педагогів починається зі шкільної лави. Реалізації такої важливої місії сприятиме викладання в загальноосвітніх навчальних закладах різних типів спецкурсів та факультативних курсів гуманітарного, педагогічного напрямку.

Актуальність елективного спецкурсу з елементами кінопедагогіки для учнів 10 (11) класів загальноосвітніх навчальних закладів «Освітянська спадщина В. О. Сухомлинського» (автори – професор Є. П. Голобородько, Т. О. Кузьміч) визначається в інтегративному поєднанні педагогічних та медіаосвітніх знань як ефективного засобу розвитку творчої, духовно-моральної, самостійно і критично мислячої особистості з позитивним світосприйняттям, яка усвідомлює свою земну місію у вихованні дітей.

Об'єктом вивчення елективного спецкурсу є життя і творча спадщина В. О. Сухомлинського у світовому та українському контексті. *Мета* вивчення курсу – орієнтація педагогів та учнів на пріоритет виховуючого навчання; формування медіаосвітньої компетентності учнів; розвиток їхніх етико-естетичної свідомості і творчої індивідуальності; сприяння успішній соціалізації учнів на соціокультурному матеріалі.

Одним із основних завдань вивчення спецкурсу є формування навичок аналізу медіатекстів, сприяння розвитку креативних практичних умінь на матеріалі медіа (зокрема,

кінопедагогіки). У підсумку учні мають отримати репрезентативні уявлення про різносторонній характер особистості В. О. Сухомлинського, ноосферне значення його педагогічної творчості; поширювати великі ідеї відомого педагога, використовуючи сучасні медійні засоби: уміти інтерпретувати медіатекст кіно (аналізувати цілі автора, усно і письмово обговорювати характери персонажів і розвиток сюжету, зв'язувати його зі своїм досвідом і досвідом інших), декодувати медіатекст, робити монтаж; реагувати на твір (написати інтерв'ю, міні-сценарій, есе); створити відеоролик, презентацію, фотоколаж; розуміти культурну спадщину (бачити особисту, історичну, національну, всесвітню перспективу). Кожне заняття авторського спецкурсу має розділ «Кінопедагогіка», який передбачає практичні завдання з різними видами кінотекстів, що формує в учнів медіакомпетентність.

Практична робота націлює учнів на діяльнісний характер засвоєння знань, передбачає творчість та самостійність у роботі. Результати практичної роботи та матеріали з розділу «Кінопедагогіка» мають бути представлені на заняттях.

У «Педагогічній Конституції Європи» зазначається: «Європейські об'єднавчі процеси потребують якнайшвидшого збагачення, відродження гуманістичних сутностей, повернення їх у соціальний простір. Це має виконати учитель». Автори програми додають: «Учитель, вихований на педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського».

УДК 37.075.8+378.14

Олена Кунашенко

Медіакомпетентність педагога як засіб формування креативного мислення учнів

Динаміка сучасного суспільства і системи освіти сприяє появі більш високих вимог до підготовки педагогічних кадрів, зокрема, уміння працювати в інформаційно насиченому суспільстві. Зважаючи на вищезазначене, можна стверджувати,

що існує певний соціальний запит на формування медіакомпетентної особистості майбутнього педагога. Сучасні педагоги, які активно використовують сучасні досягнення техніки у сфері інформаційно-комп'ютерних технологій (ІКТ), набагато легше знаходять спільну мову з вихованцями, їх праця значно спрощується за рахунок численного використання результатів власного інтелектуального напрацювання (презентації, CASE-засоби, навчальні програми, програмні пакети, засоби моделювання).

Необхідно зазначити, що у сучасних умовах розвитку освіти завдання педагога інформаційної епохи розвивати креативне мислення дитини, вміння аналізувати і відбирати особистісно значиму інформацію, структурувати, узагальнювати, використовувати й усвідомлено створювати для інформаційного середовища власні медіатексти, формуючи при цьому медіакультури дитини. Медіакультури, з одного боку, в соціальному плані – це частина загальної культури, пов'язана із засобами масової комунікації, а з іншого, в особистісному, є частиною загальної культури людини (А. В. Шаріков).

Зокрема, слід зазначити, що розвиток медіакомпетентності заснований на низці компонентів, першим з яких є досвід використання відеоматеріалів, наступним активне застосування умінь у сфері медіа і, наостанок, готовність до самоосвіти. Відомий американський медіапедагог С. Дж. Берен наводить таку класифікацію умінь, необхідних для медіакомпетентності особистості: «Здатність і готовність докласти зусиль, щоб сприймати, зрозуміти зміст медіатексту і фільтрувати «шум»; розуміння і повага сили впливу медіатекстів; здатність розрізняти емоційну і аргументовану реакцію при сприйнятті, щоб діяти відповідно; розвиток компетентного припущення про зміст медіатексту; знання умовностей жанрів і здатність визначати їх синтез; здатність міркувати про медіатексти критично, незалежно від того, наскільки впливові їх джерела; знання специфіки мови різних медіа і здатність розуміти їх вплив, незалежно від складності медіатекстів».

На думку В. Вебера, структура медіакомпетентності складається з п'яти блоків обов'язкових умінь, а саме: відбір і

використання того, що можуть запропонувати медіа; розробка свого власного медіапродукту; у термінах змісту, обидві форми включають знання та аналітичні здібності, пов'язані з: креативними можливостями, на яких засновані різні види медіа; передумовою для ефективного використання медіа; економічними, соціальними, технічними, політичними умовами, які пов'язані з виробництвом і розповсюдженням медіапродуктів».

Необхідною умовою сучасної освіти є використання засобів масової комунікації й інформаційних технологій. Засоби масової комунікації виконують безліч функцій: інформаційну, виховну, просвітницьку, розважальну тощо. Власне кажучи, сучасні ЗМК стали системою неформальної освіти й просвіти різних шарів населення.

Слід звернути увагу, що ще в 1987 році Рада Європи прийняла «Резолюцію по медіаосвіті і новим технологіям», де розвиток медіаосвіті мав вагомим значення. У 2000 році Радою Європи були розроблені Рекомендації Парламентської Асамблеї з медіаосвіти, у яких відзначалося, що медіаосвіту можна розглядати як навчання, спрямоване на розвиток медіакомпетентності, критичного і вдумливого ставлення до медіа з метою виховання гармонічно розвинених громадян, здатних формувати власну думку на основі доступної їм інформації.

Зокрема, необхідно зазначити, що медіаосвіта відкриває значні можливості для розвитку дитини, її інтелектуального і творчого потенціалу, здібностей, самостійного мислення. З одного боку, за допомогою упровадження медіаосвіти є можливим розвиток умінь орієнтуватися в сучасних інформаційних потоках, підвищення рівня медіаграмотності школярів, зміна їхньої позиції при сприйнятті різних медіатекстів – із пасивного поглинання до критичного аналізу одержуваної інформації.

З іншого боку, повальне захоплення соціальними мережами, безконтрольне споживання медіатехнологій, насичених технологіями психологічного впливу, з культивуванням споживацтва, насильства, порнографії призводить до

нівелювання загальнолюдських цінностей та морально-етичних норм молодого покоління.

Саме тому серед основних завдань, які висунуто перед педагогом, є:

1. Формування інформаційної культури. Інформаційна культура – показник загальної та фахової культури людини. Для її формування необхідно розвивати інформаційну компетентність, що передбачає: вивчення різноманітних джерел інформації; здійснення аналітико-синтетичної переробки інформації; застосування прийомів та способів самостійного ведення пошуку за допомогою новітніх технологій.

2. Ознайомлення учнів із розмаїттям засобів опрацювання інформації.

3. Вироблення медіаіміунітету як спроможності протистояти агресивному медіасередовищу і збереженню відчуття психологічного благополуччя при споживанні медіапродукції.

4. Формування рефлексії і критичного мислення як психологічних механізмів, які забезпечують свідоме споживання медіа-продукції на основі ефективного орієнтування в медіапросторі та осмислення власних медіапотреб.

5. Створення здатності до медіаторчості для компетентного і здорового особистісного самовираження, реалізації життєвих завдань, покращення якості міжособової комунікації і приязності соціального середовища тощо.

Необхідною умовою формування критичного мислення користувачів та їх інформаційної підготовки є читацька культура, уміння грамотно формувати свої потреби в інформації, ефективно вести її пошук. Школа повинна мати освітній ресурс для створення таких педагогічних ситуацій, у яких користувач може самостійно вибудовувати алгоритми роботи з інформацією.

Важливою складовою цього освітнього ресурсу є шкільна бібліотека нової якості медіатека.

Наостанок слід зазначити, що сучасні медіа відкривають дедалі ширші можливості у сфері освіти і кар'єрного росту, змінюючи якість повсякденного життя людини, а деколи – підміняючи різними формами медіаактивізму і саме життя.

Роль медіаосвітніх технологій у підвищенні кваліфікації керівників навчальних закладів

Стрімкий розвиток у сучасному світі інформаційно-комунікаційних технологій та системи масмедіа нагально потребує цілеспрямованої підготовки особистості до вмілого і безпечного користування ними. Медіа потужно й суперечливо впливають на освіту молодого покоління, часто перетворюючись на провідний чинник його соціалізації, стихійного соціального навчання. Відтак постає гостра потреба в розвитку медіаосвіти, одне з головних завдань якої полягає в запобіганні вразливості людини до медіанасильства і медіаманіпуляцій, втечі від реальності в лабіринти віртуального світу, поширенню медіазалежностей.

Проблемами використання медіаосвітніх технологій опікувались як зарубіжні, так і українські вчені: О. Федоров, Г. Онкович, Б. Потятиник, С. Шумаєва, Ю. Козаков, В. Іванов, К. Тайнер, Д. Консідайн та ін.

Медіаосвіта має істотне значення для досягнення високого рівня медіаграмотності – важливого компонента сучасної освіти, який допомагає людям підкріпити їх активну громадянську позицію і розуміння їхніх громадянських прав і обов'язків; створюючи власний медіаконтент і зразки медійної продукції, користувачі глибше розуміють принципи і цінність професійно створених медіатекстів. Тому необхідно зробити медіаосвіту максимально наближеною до практичної діяльності та пов'язати її з предметами економічної, політичної, словесної, соціальної, художньої та інформаційної спрямованості, а при використанні міждисциплінарного підходу залучити її до реалізації позашкільних проєктів.

Професійна підготовка педагога – керівника навчального закладу як носія матеріальних і духовних цінностей сприяє утвердженню гуманної, демократичної особистості, здатної до саморозвитку та самореалізації. Виходячи з того, що головним

завданням системи освіти в Україні є формування та розвиток конкурентоздатного навчального закладу, зростає роль його керівника, який завдяки креативному, творчому мисленню, бажанню навчатися, постійно зростає, застосовує інноваційні засоби прийняття управлінських рішень із метою підвищення якості освітніх послуг. Саме технології медіаосвіти стають ефективними у процесі професійної підготовки та підвищення кваліфікації керівників навчальних закладів, вони допомагають точніше визначити своє місце в системі суспільних відносин, сприяють становленню особистості педагогів, дозволяють їм стати активними членами соціуму, озброюють їх необхідними знаннями, формують світогляд і розвивають вміння роботи з інформацією.

Зміст професійної підготовки керівників закладів освіти на курсах підвищення кваліфікації формується відповідно до потреб і запитів слухачів. Розглядаючи медіакомпетентність як знання та вміння використовувати найефективніші методи пошуку та зберігання інформації; навички роботи з інформацією в електронному вигляді; уміння працювати із зовнішнім інформаційним середовищем й оптимально використовувати архіви інформації тощо, викладачі Сумського ОІППО розробили спеціальні навчальні курси для керівників навчальних закладів, спецкурс «Intel для менеджерів», додаткові заняття з медіаграмотності щодо вироблення навичок роботи з інформацією.

Отже, медіаосвітні технології дозволяють керівникам навчальних закладів приймати оптимальні управлінські рішення та ефективніше реалізовувати напрямки їх діяльності, а саме: управління навчальним закладом, дослідницьку діяльність, збір, накопичення й обробку методичної та управлінської інформації, створення фонду науково-методичної інформації; навчання та самоосвіту педагогів тощо.

Медиатехнологии и проблемы развития коммуникативных способностей у детей

Рассматривая вопрос социализации человека как воспитательный процесс, мы неизбежно сталкиваемся с понятием «социальная сензитивность». Под социальной сензитивностью мы понимаем способность человека осознавать слабо выраженные эмоции и различать тонкие оттенки переживаний.

Социальная сензитивность обеспечивает лучшую ориентацию человека как во внешнем мире, так и в пространстве отношений между людьми. Существует различие между живым общением и общением в медиапространстве, и это имеет определённые последствия для развития чувства общности.

Обедненность общения со взрослыми, сверстниками приводит к тому, что дети не умеют налаживать контакт с другими детьми, если эти контакты и есть, то они поверхностны. Если рассматривать массмедийность как своеобразный заменитель действительности, то логично считать массмедийное общение и реальное общение не тождественными.

Чувство общности является врожденным качеством человека, и если по какой-либо причине оно нарушается, с человеческой личностью происходит деформация – в виде отсутствия у нее просоциальности, то есть в отсутствии таких качеств как эмпатия, сострадание, сопереживание, сочувствие. Каждый акт общения социально значим для оптимизации взаимодействий между людьми и успешности коммуникативных взаимодействий, а также для обеспечения развития речевой культуры.

На сегодняшний день у учителей начальной школы, учителей-словесников, логопедов сложилось устойчивое мнение о том, что среди учащихся появилось значительное количество детей с дефектами речи, и в целом со слабым вербальным интеллектом.

Проведенный в США эксперимент – обучение детей в возрасте до 1 года речи с помощью акустических систем –

позволяет допустить причинно-обуславливающую связь между степенью вовлеченности ребенка в медиапространство и его речевым развитием. Считается доказанным, что акустическая система не имеет такого же влияния на речевое становление, как живая речь.

Чтобы ребенку научиться произносить хотя бы одно предложение, нужно участие более сотни мышц речедвигательного аппарата и их согласованные действия между собой, что практически не поддается осознанному управлению и контролю.

Особенно влияет на речевое становление ребенка живая речь его матери, так как мать передает своему ребенку матрицу своей речи. Речь акустических же систем не имеет таких свойств.

Детские программы не рассчитаны на речевое участие ребенка. К ребенку нет вопросов, он не вовлечен в диалог, он не участвует в речепорождении, а стало быть, и в мыслепорождении. Компьютерные игры стимулируют автоматические реакции не связанные с вербальным интеллектом, просто доставляют удовольствие от манипулирования.

Мозг формируется как инструмент пассивной, ассоциативной, умственной деятельности, а потому будет малопродуктивным в плане формирования собственных суждений, умывыводов, умозаключений, порождения творческих идей и т. д. Человек, сформированный в таких условиях, постоянно будет нуждаться в руководстве извне, последствие этого – страх иметь мнение, страх несоответствия, утрата своей индивидуальности.

Поскольку человек существо конформное, и его поведением управляют социальные стереотипы, шаблоны, следует обратить внимание на то, какие поведенческие стереотипы приобретают члены сообщества из средств массовой коммуникации.

Розвиток медіакомпетентності фахівців морської галузі як педагогічна задача

У контексті визнаної необхідності поліпшення якості підготовки колективів Херсонської державної морської академії розпочав розробку і запровадження в навчальний процес компетентнісного підходу на підґрунті системної взаємодії викладачів спеціальних і загальних предметів, працівників виховного комплексу, фахівців вищої кваліфікації морської галузі та тренажерної підготовки. Тож для досягнення студентами високих освітніх стандартів потребують оновлення методи, засоби, технології навчання майбутніх фахівців. Результативність і якість їхньої роботи залежить від готовності до професійної діяльності. Сьогодні готовність до такої діяльності значною мірою обумовлена станом медіакомпетентності, котру набувають у навчальному закладі. Тож серед наявних педагогічних задач формуванню і розвитку медіакомпетентності майбутніх фахівців у вищій школі має належати особливе місце.

Проблеми формування і розвитку медіакомпетентності стали приваблювати дослідників останнім часом. Проте таке явище, як педагогічні задачі, потрапило до центру уваги багатьох дослідників значно раніше. Їх класифікують за часовою ознакою з розподілом на стратегічні, тактичні та оперативні, за характером – оціночні, вибіркові, творчого характеру, контрольні; за ознакою основних категорій навчально-когнітивних цілей; за традиційною і за дистанційною формами тощо. Барбара Сітарська під час аналізу наукових джерел визначила види педагогічних задач відповідно до спрямування фахівців; Л. Г. Корчагіна умовно розділила педагогічні задачі на традиційні текстові та рефлексивно-пиктографічні; К. Ф. Норвиокремила такі типи педагогічних задач: навчально-логічні, що дозволяють студентам зв'язувати істотні ознаки методологічних понять, процесів, явищ, пов'язаних із педагогічними технологіями; пошукові, що передбачають набуття нових знань, способи пошуку цих знань; дослідницькі, що є діяльністю

інтерпретуючого характеру, експериментальною роботою; творчі задачі, які, будучи задачами проблемного характеру, в своїй основі містять різні ситуації, пов'язанні з дефіцитом інформації й часу, з альтернативними відповідями та ін.; задачі корекційного типу, пов'язані з необхідністю формування рефлексивної позиції студента в процесі засвоєння педагогічних технологій. У педагогічній теорії та практиці поширено такі види педагогічних задач, як: задачі-ситуації, в яких описано типові випадки, факти, явища, що мали місце в практичній роботі; задачі-описи педагогічного досвіду, умов, у яких проходить навчально-виховний процес; задачі-завдання з педагогічної практики, що охоплюють різні аспекти педагогічного досвіду, виховної роботи і даються на тривалий час.

Загалом ми зважуємо на думки науковців щодо типологізації педагогічних задач, проте вважаємо, що в практиці вищої школи слід особливо виокремити таку педагогічну задачу, як розвиток медіакомпетентності. Вочевидь, професійна педагогічна діяльність – це постійний процес розв'язування педагогічних задач, тому значна увага у підготовці майбутніх фахівців морської галузі має приділятися технологіям їх розв'язування. Проте, як засвідчив аналіз наукових праць, освітній процес недостатньо зорієнтований на формування умінь і навичок розв'язування задач щодо розвитку медіакомпетентності.

Для розвитку медіакомпетентності вагомими є висновки Л. О. Мільто, котра акцентує на розвитку педагогічного мислення як тривалого процесу, який починається тоді, коли виникає необхідність відповісти на те чи інше запитання, тобто розв'язати конкретну педагогічну задачу. Педагог навчається встановлювати причинно-наслідкові зв'язки і відношення між різноманітними педагогічними явищами, шукати ефективні шляхи реалізації загальних закономірностей, принципів і методів для досягнення певної мети. У такий спосіб формується розумовий «апарат», за допомогою якого педагог із наукових позицій всебічно оцінює конкретну педагогічну задачу, створює проект педагогічного впливу і взаємодії, веде творчий пошук і реалізує найбільш ефективні методи її розв'язання. Вищевказані загальні підходи дозволили Н. О. Дяченко виокремити такі педагогічні умови формування умінь розв'язувати педагогічні задачі, які доцільні в ситуаціях формування медіакомпетентності: зв'язок змісту

педагогічних задач із обговорюваною на занятті проблемою; добір педагогічних задач з урахуванням посадових обов'язків викладачів вищої школи, знань, набутого життєвого досвіду студентів; оптимальна кількість педагогічних задач під час навчального заняття; використання педагогічних задач у позааудиторній діяльності (консультації, індивідуальні заняття тощо) та самостійній роботі. Це має враховувати професійно-орієнтована медіаосвіта за профілем ВНЗ.

Згідно з описаними вище думками щодо процесу розв'язування педагогічних задач доцільно звернути увагу на методи, оскільки їх можна успішно залучати до навчального процесу з розвитку медіакомпетентності. Розвиток раціонального, творчого та критичного мислення – одна із цілей медіанавчання, то вибір методу залежить від навчальної мети, особливостей змісту навчального матеріалу, пізнавальних можливостей тих, хто навчається, і методичної підготовки тих, хто навчає.

Методи, які можна використовувати для розв'язання педагогічних задач у вищих навчальних закладах, доцільно залучати й до процесу формування і розвитку медіакомпетентності майбутніх фахівців морської галузі. Зазначимо, що при такій постановці питання слід виокремити й вести мову про медіаосвітні технології як методи, котрі формують і розвивають медіакомпетентність майбутніх фахівців завдяки інформаційній та медіаграмотності.

УДК 070: 37

Світлана Молчанова

**Модель реалізації медіаосвіти
в Ольшанській ЗОШ І–ІІІ ступенів
Миколаївської районної ради**

На сьогоднішній день значення медіа в житті людини, особливо дітей, «аборигенів цифрового світу», переоцінити неможливо. Тому сьогодні таку важливу роль має виховання

медіакультури особистості, прищеплювання їй медійної грамотності.

Головна ідея моделі медіаосвіти нашої школи: шукати, переосмислювати, переробляти, створювати якісний медіапродукт, доносити до широкого загалу, приносити користь суспільству.

Суть нашої моделі полягає в тісній співпраці школи, сім'ї і громади. У школі ми озброюємо дітей знаннями щодо медіакультури, надаємо їм потрібні уміння і навички. Працюючи із сім'єю, налаштовуємо батьків на правильне розуміння медіа, адже ази поведінки, культури закладаються саме в сім'ї. Через громаду і в громаді учні реалізують суспільно корисні, соціально значущі проекти, де використовують набуті знання і вміння, демонструють високий рівень медіаграмотності.

Особливості нашої моделі медіаосвіти:

1) курс медіаосвіти прив'язується до інформаційно-технологічного профілю, що дає дітям можливість використовувати ІТ для створення власних медіапродуктів;

2) практична спрямованість і соціальна відповідальність – діти презентують власні якісні медіапродукти широкому загалу, розв'язують конкретні проблеми засобами медіа;

3) тісна співпраця з державними і громадськими організаціями (МРЦСССДМ);

4) якісна підтримка психологічної служби, впровадження курсів, що розвивають навички спілкування, партнерської взаємодії, взаєморозуміння, критичного мислення;

5) формування навичок медіакомпетентності для подальшої самоорганізації.

У школі медіаосвіта реалізується за трьома напрямками:

- навчальний процес;
- позакласна робота;
- психологічна служба.

У навчальному процесі медіаосвіта реалізується через впровадження варіативних курсів «Медіакультура особистості» (10 клас), «Медіаосвіта» (11 клас), курс «Комп'ютерні технології для місцевої спільноти».

У позакласній роботі медіаосвіта учнів здійснюється через:

- участь учнів у різноманітних конкурсах і акціях із власними медійними продуктами;
- випуск шкільної газети «Пауза» під керівництвом педагога-організатора та бібліотекаря, дописувачами і кореспондентами якої є самі діти;
- науково-дослідну роботу членів МАН;
- гурткову роботу, яка також сприяє розвитку медіаграмотності школярів. Вихованці гуртків Будинку творчості учнів «Олімпійські резерви» з інформатики (керівник Фірсіна С. І), «Міріж» (керівник Друзь О. О.), юних фотоаматорів «Зеніт» (керівник Іщенуо П. Я.) є переможцями обласних і всеукраїнських конкурсів із власними медійними продуктами (сайти, фільми, фото).

Велику роль у формуванні медіакультури школярів відіграє шкільний психолог Гайдук Л. Г. Декілька років поспіль вона проводить з учнями тренінги за програмою «Рівний – рівному», на яких навчає дітей прийомам активного слухання, партнерської взаємодії, розглядає механізми спотворення інформації та засоби, які допомагають запобігти цьому.

Отже, комплекс діяльності вчителів, психолога, керівників гуртків дає змогу учням отримати необхідні уміння для створення медіапродуктів, а також вчить їх орієнтуватися в інформаційному просторі, вибирати із моря інформаційного сміття корисне і значиме зерно істини.

Наступною складовою медіаосвіти в нашій школі є просвітницька робота з батьками. Цікавою формою роботи виявилися батьківські дебати, проведені спочатку в районі, потім – у школі. Корисним у плані розвитку медіакультури батьків і учнів став процес підготовки до них: анкетування, опитування батьків власними дітьми, оформлення і презентування результатів дослідження, соціальна значущість питань, піднятих на дебатах («Ключі до відвертості дитини»), сприяли порозумінню між батьками і дітьми, а також підвищили рівень медіакультури як респондентів, так і інтерв'юєрів. Отже, навчання у школі основам медіаграмотності і виховання у сім'ї азів медіакультури в комплексі є важливим чинником для медіаосвіти дітей.

Але теорія без практики ніщо, а практична діяльність повинна мати певний результат. Таким чином, при співпраці з

громадою і у громаді наші школярі мають змогу втілити набуті знання і вміння у конкретних справах. Неможливо уявити селищні свята без участі школярів: учні створюють фільми, презентації до свят на замовлення селищного голови, підбирають матеріали до сценаріїв, самі залюбки беруть участь у дійствах. Цікавим і популярним серед дітей є участь у флеш-мобах, ідею яких діти почерпнули з Інтернету: у нас вони реалізуються як масові танці, де діти одягнені за певним правилом, у певний час і у певному місці виконують синхронні танцювальні рухи. Без перебільшення, шкільні флеш-моби – найяскравіший момент для селища.

Дуже дієвою є співпраця школи і МРЦСССДМ (провідний спеціаліст Чабанюк С. В.) у розвитку медіакультури школярів: діти мають змогу реалізувати себе (уміння і навички) і висловити власне розуміння і ставлення до сучасних проблем суспільства через проекти, що пропонує центр. Це і участь у літературних читаннях, круглих столах (день спільних дій в інтересах дітей), акціях тощо. Діти виявляють високий рівень медійної компетенції: володіють інформацією, критично її переосмислюють, дають власну оцінку, вміють інформацію використовувати.

Вважаю, що запропонована школою соціально орієнтована модель реалізації медіаосвіти є дієвою і дає високий рівень медіакомпетентності випускників у сучасному медіасуспільстві.

УДК 316.774+371.214.46

Любов Найдьонова

Толерантність до медіаосвітньої нерівності на етапі розширення медіаосвітньої спільноти

Підбиваючи підсумки першого експериментального етапу впровадження медіаосвіти в Україні, насамперед варто підкреслити створення національної спільноти медіаосвітян – людей, які розвивають медіаосвіту своєю професійною або волонтерською діяльністю. Медіаосвіта в Україні має свою довгу передісторію різноманітних ініціатив і форм. Офіційну ж історію можна розпочати зі створення у 2006 р. першої лабораторії

психології масової комунікації та медіаосвіти в Національній академії педагогічних наук України, головною метою якої стає розвиток медіаосвітніх ініціатив національного рівня. Головним теоретичним підґрунтям діяльності лабораторії є рефлексивний підхід до формування соціальних спільнот, розроблюваний науковцями Інституту соціальної та політичної психології НАПН України. Ядро медіаосвітнянської спільноти формувалося протягом 2010 р. у спілкуванні з інноваторами різних областей України щодо організації всеукраїнського експерименту, який започатковано з ініціативи Інституту соціальної та політичної психології НАПН України і легітимізовано наказом МОНМС України від 27 липня 2011 року № 886. Велику роль у розвитку української медіаосвітнянської спільноти і розширенні її ядра відіграла міжнародна підтримка, зокрема організація науково-практичних семінарів, літніх шкіл, тренінгів та інших проектів, які стали можливими завдяки діяльності Благодійного міжнародного фонду «Академія української преси» та формуванню Українського медіаосвітнього консорціуму, який об'єднував громадські ініціативи. Сьогодні можна цілком надійно стверджувати, що ядро спільноти створене і ми перейшли до етапу інтенсивного розширення.

На етапі розширення спільноти в неї виникає внутрішня структура: є люди, які вважають себе компетентнішими, бо працюють у цій сфері вже понад 5 років, а є новачки, які щойно долучилися до спільної роботи зі своїми ініціативами і власним баченням. Виникає новий феномен, якого не існувало досі, – медіаосвітня нерівність, що базується на різній тривалості досвіду, але має глибшу соціально-психологічну природу. Зазвичай цей період життя спільноти є досить критичним, сповненим суперечностями, протистояннями, проявленням конфліктів різних розумінь, які накопичувалися в попередньому початковому періоді. Цей виклик боротьби за владу в розмаїтті думок і бачень потребує концептуального і організаційного опрацювання. Влада розуміється не в політичному, а в соціально-психологічному, функціональному, переважно інтерактивному сенсі – як основа певної впорядкованості процесів розвитку спільноти як інтегрованої цілісності або системи. Проявляється це у феноменах функціонування неписаних правил взаємодії, уявлень про те, що є прийнятним у стосунках членів спільноти, а

що є неприйнятним, формування меж і критеріїв належності до спільноти, ідентифікації з нею тощо. Ризик самознищення спільноти як «єдиного цілого у розмаїтті» в цьому періоді підвищений у зв'язку з особливостями нинішнього зовнішнього соціального контексту, а саме: загостренням кризи довіри у суспільстві, відсутністю досвіду цивілізованої конкуренції за дефіцитні ресурси, посттоталітарними рудиментами масової свідомості, професійними деформаціями і вигораннями, характерними для педагогічної діяльності, високим рівнем загальної психотравматизації і т. ін. Крім того, концептуально медіаосвіта – це так зване «парасолькове» або «голографічне» поняття, яким описується досить розмаїта практика підготовки людини до ефективної і безпечної взаємодії з сучасним медіапростором, що має дуже різні, навіть конкурентні, моделі здійснення. Експеримент з апробації соціально-психологічної моделі медіаосвіти полягав у тому, щоб випробувати мотиваційно забезпечене розмаїття медіаосвітніх практик і взаємодії між ними, проаналізувати розвиток місцевих ініціатив, які виникають у відповідь на приєднання до Концепції впровадження медіаосвіти, схваленої НАПН України в 2010 р. як загальної рамки, що визначила напрям руху.

Як пройти період розширення медіаосвітньої спільноти та опанувати ризики неконструктивної внутрішньої боротьби за владу у спільноті? Разом працювати на інтегративні розвивальні тенденції, що укріплюють спільноту і не призводять до зменшення розмаїття, яке має усіляко підтримуватися для забезпечення мотиваційної привабливості медіаосвіти (без цього «движку» розширення стане неможливе через надмірну формалізацію і бюрократизацію, а без подальшого розширення спільноти неможливе зростання практики медіаосвіти). До найактуальніших інтегративних напрямів можна віднести: а) оновлення Концепції впровадження медіаосвіти, у ході обговорення якої інтенсифікується діалог щодо стратегічного бачення майбутнього медіаосвіти і створюється майданчик для взаємодії найбільш активних суб'єктів, що узгоджують свої бачення; б) офіційну легітимізацію медіаосвітньої спільноти у формі всеукраїнського громадського об'єднання «Асоціація медіапедагогів і медіапсихологів України», діяльність якого створюватиме цивілізовані процедури і правила взаємодії серед

медіаосвітян, запускати представницькі механізми управління нематеріальним загальним благом спільноти, оперативно визначати умови взаємодії із суміжними спільнотами у прийнятті тактичних рішень тощо.

Основним принципом взаємодії в медіаосвітянській спільноті на етапі розширення має стати принцип толерантності в тому її визначенні, що пропонує ЮНЕСКО в Декларації принципів толерантності від 16.11.1995: «Толерантність означає поважання, сприйняття та розуміння багатого різноманіття культур нашого світу, форм самовираження та самовиявлення людської особистості. Формуванню толерантності сприяють знання, відкритість, спілкування та свобода думки, совісті і переконань. Толерантність – це єдність у різноманітті». Серед двох смислових потоків розуміння толерантності, які побутують у соціумі (1) толерантність-терпимість-байдужість – пасивна позиція, і 2) толерантність-повага-турбота – активна позиція), потрібно кожного разу в своїх діях обирати активну позицію. Загальним теоретичним підґрунтям у цьому випадку виступає стильовий підхід до медіакультури, що активно розробляється в українській медіапсихології і пропонується медіаосвітянській спільноті.

УДК 159.98.

Людмила Никоненко

Медіа як регулятор взаємодії суб'єктів політико-правового процесу

Підвищення ролі медіа в суспільних процесах зумовлює зміну характеру, змісту та форм комунікацій у сучасному політико-правовому просторі. Розширення функцій медіа в суспільстві стає можливим із декількох причин: поширення інтернет-комунікацій та сучасних технологій у всіх галузях життя; зростання медіакомпетентності споживачів; неможливості повністю контролювати та рецензувати інформаційний простір. Значно підвищує актуальність теми масове використання медіа у гібридній війні, під час якої свідомість громадян стала однією із

головних мішеней впливів, які здійснюються при підготовці, проведенні та завершенні військово-політичних операцій.

Саме тому розуміння ролі медіа як регулятора політико-правової взаємодії державних, національних, групових, індивідуальних суб'єктів набуває особливої значущості. Політико-правовий процес (на геополітичному, національному та нижчих рівнях) відбувається завдяки інтерактивним комунікаціям, у процесі яких зацікавлені спільноти, групи або особи в конкурентному протистоянні прагнуть посісти домінуючі позиції в соціумі через отримання влади (В. О. Васютинський, 2005). Влада може відігравати роль самодостатньої мети, однак частіше вона виконує інструментальну функцію, завдяки чому особа, група або спільнота отримують доступ до економічних, соціальних та психологічних преференцій порівняно з іншими суб'єктами політико-правового процесу. Іншим наслідком посідання домінантної позиції є можливість і право визначати стратегічний вектор розвитку суспільства, впливати на ціннісно-нормативні засади життєдіяльності груп та спільнот, які займають підлеглі позиції.

Домінантна фігура – особа, група або спільнота, яка в конкретний момент життєдіяльності суспільства ініціює і поширює на інших учасників групи власний паралельний процес (Л. В. Никоненко). Соціально-психологічна, організаційна, просторова ситуація в підлеглих соціально-психологічних утвореннях відображає соціально-психологічні процеси, притаманні домінантній фігурі.

Медіа є регулятором діяльності як соціальних інститутів, так і моделей поведінки соціального оточення людини, а також впливає на формування її політико-правової свідомості через особистісний досвід взаємодії з медіа.

Модель, що розглядає вплив медіа, представлена на малюнку 1. Подвійними стрілками позначено взаємозв'язки між чинниками становлення ППС. Ці комунікативно-інформаційні інтеракції виконують подвійні функції: по-перше, вони забезпечують підтримку збереження цілісності та стабільності соціальної системи; по-друге, таким чином реалізується потреба систем у розвитку та адаптації до мінливих зовнішніх умов.

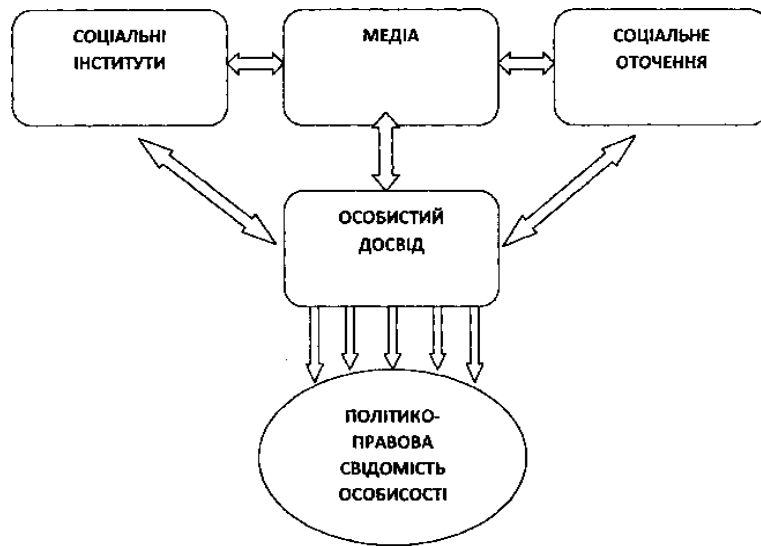

Рис. 1. Роль медіа в становленні ППІС особистості

Висновок. Подальше з'ясування ролі медіа та соціально-психологічних механізмів становлення політико-правової свідомості особистості, завдяки яким відбувається трансляція моделей поведінки, звичних емоцій, поширення унікального способу світосприйняття, оформлення спільного простору від домінуючої фігури до підпорядкованих соціально-психологічних утворень, є одним з актуальних завдань медіапсихології.

УДК 159.98.

Обухова Наталія

Психологія музики у формуванні аудіальної медіакультури особистості

Медіасередовище виконує низку важливих функцій і певною мірою опосередковує перебіг соціалізації: інформує про навколишній світ та інших людей, дає альтернативні зразки поведінки в соціумі, уможлиблює переживання емоцій і почуттів, дає змогу виходити за межі буденності й переноситися у принципово інший вимір існування. Ці особливості медіасередовища й ефекти перебування в ньому міцно утримують особистість у сфері свого впливу. Музика як певна частина змісту медіасередовища впливає найсильніше тому, що вона є всюдисущим аспектом усіх людських культур і має багато психологічних функцій, зокрема, регулятивну, емоційну.

Специфічна інформаційна структура в пам'яті забезпечує розвиток емоційних станів під впливом музики чи аудіальних повідомлень. Мережа включає три компоненти: 1) інформацію про зовнішні події, а також про умови їх появи; 2) інформацію про реакцію на ці події, включаючи мовні компоненти, рухові акти, вісцеральні та соматичні реакції; 3) інформацію про смислову оцінку стимулів і актів реагування. Ця асоціативна мережа при певних умовах починає працювати як єдине ціле, продукуючи емоційний ефект.

Психоаналітики розглядали концептуальний вплив музики в термінах «сублімації», тобто перетворення сексуальних інстинктів у творчу діяльність. Пізніше дослідження взаємодії людини з музичним текстом встановили, що молоді люди використовують музику для створення зовнішнього образу. Дослідження вказують на взаємопов'язаність інтелектуальних здібностей та музичних уподобань. Серед основних видів використання музики – музика для емоційної регуляції, раціональне використання музичного тексту, музика як фон для громадських заходів, роботи або міжособистісної взаємодії. У філогенезі та онтогенезі людини музика має базове функціональне значення. Вона формує аудіальну культуру особистості.

Результати дослідження образного і семантичного контенту реклами і музичних кліпів на американському телебаченні дозволили говорити про зв'язок між соціокультурною ситуацією на екрані і формуванням негативних «Я-концепцій» у підлітків. Одним із спільних інтересів дитячого та підліткового віку є музичні уподобання, які впливають не тільки на взаємодію в своїй соціальній групі, але й на навчальний процес та на формування культури в цілому.

Ми розглядали музику як фактор, що допомагає підтримувати комунікації з різними соціальними групами (вчителями, батьками, друзями), та визначили її вплив на взаємодію учнів. З'ясовано, що провідне місце в дозвіллі підлітків займає прослуховування музики. Результати дослідження свідчать, що поділені медіауподобання підсилюють прийняття підлітка групою однолітків. Медіауподобання підлітків є додатковим чинником соціалізації, який підсилює вже існуючі зв'язки, що склалися в реальному спілкуванні. Надмірні

медіа-практики негативно впливають на соціальну взаємодію дитини за умови відсутності спеціально організованої комунікації з приводу медіауподобань і медіапрактик. 44 % респондентів у реальному житті мають проблеми комунікації з малознайомими людьми. Отже, занадто індивідуалізовані музичні уподобання сприяють ізоляції дитини від соціального оточення.

Батьки в переважній більшості підтримують музичні смаки своїх дітей, але не впливають на їх формування, майже не контролюють час прослуховування музики під час різноманітної діяльності підлітків. Переважна більшість респондентів вважає, що прослуховування музики покращує творчу та ігрову діяльність у віртуальному світі. Отже, музика як фон підсилює різні емоційні стани особистості, впливає на процес ідентифікації себе з віртуальними та медійними персонажами, занурює у психологічні переживання віртуальних подій.

Отже, одним із завдань медіаосвіти є розвиток аудіальної медіакультури особистості. В основу медіаосвітніх заходів із розвитку аудіальної культури можуть бути покладені спеціально організовані медіапрактики, які допоможуть особистості отримати власний досвід усвідомлення та критичного осмислення аудіального медійного середовища.

УДК 37.011

Артем Онкович

Інтерактивна медіаосвітня технологія: студентський фестиваль «Видавничий NON-STOP»

Інтерактивне навчання як форма освітнього процесу оптимізує сутність, зміст і структуру педагогічних взаємовпливів. Дослідники відзначають, що під час таких занять учасники вчаться критично мислити, вирішувати складні проблеми на основі аналізу обставин і відповідної інформації, аналізують альтернативні думки, приймають виважені рішення, дискутують, спілкуються з цікавими особистостями.

У наш час, коли активно розвиваються медіаосвітні технології, доцільно звернути увагу саме на їх інтерактивність. Більше того, досвід проведення всеукраїнських студентських

фестивалів «Видавничий NON-STOP» спонукає говорити про нову форму інтерактивного медіанавчання – колективне занурення у майбутній фах. Цей захід розпочато кілька років тому з ініціативи завідувача кафедри видавничої справи КНУКіМ, доктора філологічних наук, професора М. С. Тимошика. Мета фестивалю: професійне зростання журналістів-початківців, фахівців із видавничої справи та редагування, знайомство і налагодження контактів між студентами цього напрямку в Україні. Гасло «48 годин драйву» підкреслює концепцію події: різні професійно-зорієнтовані дії та події відбуваються впродовж двох діб.

Занурення у професійний вир, спілкування з видатними особистостями галузі та інтенсивне навчання триває безперервно 48 годин. Об'єднана поняттям «фестиваль» дія складається з кількох «жанрів». Це лекторії, зустрічі з відомими фахівцями, круглі столи, майстер-класи, презентації, конкурси, кіноперегляди, буккросинг, виставки, концерти. Підвищенню професіоналізму майбутніх медіапрацівників присвячені всі заходи. Традиційно день розпочинається з ранкових лекторіїв. Серед лекторів у різні роки були директор легендарного видавництва «А-Ба-Ба-Га-Ла-Ма-Га» поет Іван Малкович, засновник і директор видавництва «Ярославів Вал» письменник Михайло Слабошпицький, директор видавництва «Просвіта» Василь Клічак. Імениті практики ділилися досвідом, відповідали на професійно спрямовані запитання студентів. Із виступів студенти виділяли 10, на їхню думку, топ-висловлювань про видавничу справу. Ці та інші висловлювання почесних гостей оперативно публікувалися в фестивальному спецвипуску студентської газети «Ять» під рубрикою «ЦитатЯТЬ».

Другий день видавничого фестивалю зазвичай розпочинається з лекцій. Наприклад, відомий український телеведучий, журналіст, документаліст Юрій Макаров розмірковував на тему «Об'єктивність і чесність для журналіста – синоніми?..», розглядав проблему на яскравих прикладах сьогоденної ситуації в Україні, пояснював незаперечний факт інформаційної війни. Майстер-класи присвячувалися сучасним трендам у дизайні і поліграфії, книжкових ілюстраціях. Проводили їх авторитетні тренери-практики. Проблеми видавничого бізнесу і молодих видавництв обговорювалися на

круглих столах. Актуальною темою обговорення стало дискусійне питання «Літературний агент в Україні – міф або реальність?».

Проходили презентації студентських проектів: книжкових, журнальних і серійних видань «Видавці Майдану», «Небесна Сотня», «Уклін тобі, Тарасе», «Українська Кубань», «Український інформаційний простір», «Солом'яна лялька», «Календар КНУКіМ», «Світ видавничої справи», «Газета «Ять», «Українська книга і преса в Італії» тощо.

Конкурс «Парад ідей» представляв молодіжні проекти, котрі мали потенціал майбутньої реалізації, а конкурс плакатів «Справи хороших оновляться, діла злих загинуть» був присвячений Тарасу Шевченку, інший конкурс – українському першодрукареві Степану Дропану. Чималий інтерес викликала виставка графічних робіт студентів. Кращі студентські напрацювання відзначені грамотами та преміями і представлені на виставках-стендах видавництв-партнерів кафедри.

У приміщеннях клубу «Берегомет» під «рубрикою» «4 кімнати» проходила Літературно-музична Ніч, що об'єднала шанувальників поезії, інтелектуальних ігор, гумору, а КіноНіч у камерному кінотеатрі представила фільми про письменницькі долі, про роль редактора в підготовці до видання їхніх творів. Після перегляду відбулося обговорення, дискусії.

Події фестивалю висвітлювалися в студентських газетах та на сайтах. Усі заходи доповнювали навчальний процес, професійно збагачували і працювали на майбутній фах студентів, відповідали їхнім професійним потребам, задовольняли цікавість. Більшість із них проходили у формі діалогу або полілогу.

Підготовка такого креативного форуму передбачала спільну зацікавленість усього педагогічного колективу кафедри та студентів. Задовго до його початку складалася і обговорювалася програма фестивалю, велися переговори з запрошеними учасниками дійства, активізувалася пошукова і професійна діяльність студентів тощо. Педагогам важливо було спрямувати запрошених спікерів та інших учасників на досягнення професійно-орієнтованих навчальних цілей. Думаємо, такі заходи колективного занурення в майбутній фах можуть бути цікавою формою роботи кафедр, які мають свою специфіку підготовки кадрів, своїх відомих особистостей, свої навчально-виховні цілі.

Вуличне мистецтво: медіаосвітній аспект

Ще 1984 року ЮНЕСКО визначила суть медіаосвіти так: «Навчання теорії і практичних умінь для оволодіння сучасними засобами масової комунікації, що розглядається як частина специфічної й автономної галузі знань у педагогічній теорії і практиці. Його варто відрізнити від використання ЗМІ як допоміжних засобів у викладанні інших галузей знань». Відтоді медіаосвітній напрямок набув поширення і популярності. Тож поглянемо на відносно нове явище – стріт-арт і більш нове – мурал-арт – із позицій медіаосвіти, щоб надалі спрогнозувати можливості стріт-арт-дидактики й муралодидактики в навчальному процесі.

Стріт-арт (англ. Street art – вуличне мистецтво) – образотворче мистецтво, характерною особливістю якого є яскраво виражений урбаністичний стиль – можна розглядати як сучасний засіб масової комунікації. Стріт-арт містить у собі безліч методик та матеріалів. Дехто вважає це явище злочином, інші – мистецтвом. Основна частина стріт-арту – графіті (спрей-арт), але не можна ототожнювати графіті й стріт-арт.

Нові медіаформи, такі, як проекція на великі міські будівлі, стають усе більш популярним інструментом для вуличних художників. Стріт-арт у вигляді тексту або простих знаків став відомим у другій половині ХХ століття. Багато чого з сучасного вуличного мистецтва має витоки з Нью-Йорка, де в 1960–1980-х роках розвивався так званий графіті-бум. Один із перших екземплярів графіті – «Кілрой був тут» (від англ. Kilroy was here) – був створений ще за часів Другої світової війни. Це — простий малюнок людини з довгим носом, що визирає з-за стіни. У 1981 році у Вашингтоні відбулася виставка під назвою «Вуличні роботи», де свої творіння показували місцеві художники. Нью-Йорк продовжує бути стріт-арт Меккою, куди з'їжджаються митці з усього світу.

Одним із найбільших графіті-містом Європи є Лондон, хоча офіційно тут стріт-арт заборонено. Німецька Берлінська стіна була метою художників у 1961–1989 роках. Стріт-арт у Греції розвивається з кінця 1980-х років і набрав найбільших обертів в Афінах, де через кризу в країні 2011 року вуличні художники створювали алегоричні твори з соціальним коментарем. Стріт-арт розвивається в таких містах Іспанії, як Мадрид, Барселона, Валенсія, Сарагоса. Дуже активною в сфері стріт-арту з кінця 1990-х років є Італія. Столицею російського стріт-арту вважають Єкатеринбург. Цікаві роботи є в Петербурзі.

В Україні найбільше вуличних зображень у столиці. Тут проходять виставки, відвідувачі яких «люблять мистецтво і не бажають миритися з рамками та нормами». Над творами стріт-арту працюють художники з різних країн. Твори мистецтва прикрасили будинки на Нивках, у Святошині, Академмістечку, Подолі, неподалік Золотих воріт. Упродовж 2014–2015 роках. художники з України, Іспанії, Аргентини, Австралії, Німеччини, Британії та Португалії прикрасили мурами більше тридцяти будинків Києва, і цей тренд триває. Мурали – різні за тематикою, технікою, стилем виконання – вже стали певною ознакою міста і мають всі шанси набути статус нової візитівки столиці України. Та чи кожен із цих витворів можна назвати мистецтвом стріт-арту? Насправді все не так просто: не все намальоване і написане можна назвати стріт-артом, наприклад, вульгарні слова. Є ще так звані теги – підписи вуличних художників, які для «необізнаних» схожі на беззмістовні закарлючки. Проте маємо приклади й справжнього мистецтва настінного живопису. Експерти відзначають, що нині стріт-арт стрімко перетворюється із субкультури на комерцію. Звичайно, таке ставлення до цього напрямку мистецтва не може позитивно відбитися на його розвитку.

Широке розмаїття художніх стилів сприяє перенесенню на стіни будівель складних зображень. Мурали – живопис на архітектурних спорудах та інших стаціонарних основах, котрий за масштабом близький до фрески, зазвичай виконується легально, на весь фасад чи всю стіну. Так, мурал «Пресвята Богородиця» (просп. Перемоги, 73/1) виконали українські

художники з команди UpTown студії Zellart. Зображення дівчини у вишиванці на будинку на бульварі Лесі Українки, 36-а створив австралійський стрит-арт-художник Гвідо Ван Хелтен (Guido van Helten) – автор портрета Лесі Українки неподалік Золотих воріт. У Києві з'явилися мурали з портретами історичних осіб: М. Грушевського, Гетьмана Сагайдачного та ін. Автор мурала «Нігоян» по вул. Михайловська, 22-б – португальський художник Александре Фарто (Alexandre Farto), псевдонім Vhils. Найкрасивіші мурали Києва – гігантський стриж і фантастичні звірі. Величезний чорний стриж на стіні 16-поверхового будинку по вул. Акад. Булаховського, 40 (худ. Алекс Максимов) у Фейсбуці вважається найбільшим зображенням птаха в Україні. Автор мурала з ластівками на проспекті Перемоги, 95 – португальський художник Антоніо Коррейя (Pantonio) у своїх роботах досить незвично відтворює гігантських тварин.

У Львові, порівняно з іншими містами України, стрит-арт розвивається стрімко, хоча й зі своїми нюансами. Розписувати стіни тут було модно ще в XVI столітті. Так, на розі Шевської і Краківської вулиць є будинок, на віконницях якого у середині XVI століття зображали різні пасквілі та карикатури. У наш час свої креативні ідеї у Львові зреалізували у рамках програми Музею Ідей болгарські стрит-арт-художники Ніколай і Вікторія, котрі називають себе Sunshiners.

Мистецтво мурал-арт як засіб масової комунікації виникло порівняно недавно й назва цього напрямку поки що не дуже поширена, тому потребує уваги, вивчення, коментарів. Цей настінний живопис можна залучати до навчальної роботи, використовуючи, наприклад, інтерактивну карту муралів Києва, здійснювати віртуальні подорожі за заданим чи обраним маршрутом. У навчальних закладах творчого спрямування система завдань із залученням муралів до навчального процесу працюватиме на розвиток професійного і критичного мислення.

Відтак сьогодні ми маємо всі підстави говорити про муралодидактику і стрит-арт-дидактику як про складники медіадидактики.

*Ганна Онкович,
Антоніна Сторожук*

Інтеграція наукової конференції у навчальний процес як інтерактивна медіаосвітня технологія

Основна характеристика «інтерактивну» – це спеціальна форма пізнавальної діяльності, коли процес пізнання організовано у такий спосіб, що практично всі присутні заохочені до нього, можуть брати участь, розуміти й рефлексувати з приводу того, що вони знають і думають. Це – спосіб багатосторонньої комунікації в освітньому процесі, під час якої відбувається колективне занурення в обговорювану проблему. Розвиток інноваційних підходів організації навчання, інтерактивність навчального процесу нині відбувається з використанням засобів масової комунікації – медіа.

Останніми роками спостерігається урізноманітнення форм проведення наукових форумів, конференцій у вигляді осучаснених «усних» журналів. До звичних пленарних і секційних засідань нині додалися різні форми («рубрики») участі, такі, як: ключова доповідь; постери; представлення передового педагогічного досвіду; семінари; панельні дискусії; формати «РешаКуча»; майстер-класи запрошених педагогів-практиків; тренінги; презентації видань; форум докторантів та ін. Кожен формат має різні вимоги та обмеження за обсягом, розподілом часу та змістом. Досвід організації європейських форумів, розмаїття форм для спілкування спрямували нас на думку, що на часі вести мову про конференцію як про інтерактивну медіаосвітню технологію.

Із українського досвіду. Кілька років поспіль у рамках Міжнародної науково-практичної конференції «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору» відбувається тренінг-марафон «Навчання-Якість-Моніторинг». Це – демонстрація роботи практичних психологів, бізнес-тренерів, коучерів, громадських тренерів та фахівців з освітнього тренінгу, а також демонстрація новітніх напрямів, підходів та методів тренінгової роботи, можливість набути новий

досвід, віднайти колег та однодумців, відкрити нові перспективи власного професійного зростання. Організатори зорієнтовані на інтерактивні технології й виокремлюють: освітні тренінги (коучинг, активні методи навчання, моніторинги якості та ефективності впливу, освітній менеджмент, управління закладами освіти, європейський освітній стандарт, професійні тренінги та ін.); бізнес-тренінги (технології продажів, ефективний PR, психологія реклами, мистецтво презентації, внутрішня та зовнішня комунікація, ефективний імідж, технологізація продукту, організаційні конфлікти, стрес-менеджмент та ін.); громадські тренінги (розробка стратегічних планів, розробка проектів, проектний менеджмент, ефективна комунікація, міжсекторальна взаємодія, тренінги лідерства, корпоративне лідерство, гендерна взаємодія, та ін.); психологічні тренінги (особистісне зростання, гештальт-терапія, когнітивно-біхевіоральна терапія, арт-терапія, процесуальна терапія, позитивна психологія) тощо.

І от – останній приклад, з української глибинки. XIII Міжнародна науково-методична конференція «Концептуальні проблеми модернізації сучасної системи освіти на засадах формування духовно-патріотичних цінностей студентської молоді» третій рік поспіль проходить у Барському гуманітарно-педагогічному коледжі імені М. Грушевського на Вінниччині. Цей вищий навчальний заклад комунальної форми власності готує кадри для здійснення практичної роботи у галузях освіти, мистецтва, журналістики та права за професійним спрямуванням спеціальностей кваліфікаційних рівнів «молодший спеціаліст» і «бакалавр». Конференції в Барі давно стимулюють мотивацію навчання, адже науковий форум інтегрується у навчальний процес, переплітається з позанавчальними формами навчання і виховання, є своєрідним звітом про набуте у навчальному році.

Перший день конференції – це майстер-класи гостей – відомих науковців, докторів наук, професорів – при безпосередньому спілкуванні зі студентами, творчі зустрічі з фахівцями, відкрита виховна година на актуальну тему сьогодення. Цьогоріч за окремою комплексною програмою пройшло засідання молодіжного наукового об'єднання «Пошук» (наук. кер. – к.пед.н. М. О. Мороз) на тему «Проблема

національно-патріотичного становлення особистості в контексті сьогодення: погляд сучасної молоді» (за участю докторів педагогічних наук, професорів Л. В. Барановської, О. М. Барна, О. М. Семенов, Г. В. Онкович, В. В. Ягупова та народних музичних та пісенних колективів коледжу). Передбачалося святкове богослужіння на прославлення українського народу, його героїв, за участю учасників конференції, провідних науковців України у галузі освіти, прогулянка містом...

Надзвичайним успіхом користувалася демонстрація кваліфікаційних робіт студентів – цьогорічних випускників спеціальності «Образотворче мистецтво» – у формі дефіле (за візерунками українських народних танцювальних мотивів) дівочих сорочок, вишитих за старовинними східно-подільськими мотивами.

Наступного дня тривав перегляд виставок та експозицій, підготовлених господарями. У режимі он-лайн проходили: презентація навчально-методичних посібників членів Академії міжнародного співробітництва з креативної педагогіки (АМСКП) та викладачів Барського гуманітарно-педагогічного коледжу; виставкова добірка матеріалів районної бібліотеки «Подільський Бар: минуле і сучасне»; вернісаж творчих портретів краєзнавця, фотохудожника, почесного громадянина міста, Заслуженого філателіста України Є. Меснянкіна; експозиція художніх вишивок майстрині Захарчук Л. В.; виставка кваліфікаційних робіт студентів-випускників спеціальності «Образотворче мистецтво». У перервах під час брейк-кави демонструвалися відеоролики про діяльність Академії міжнародного співробітництва з креативної педагогіки (президент – д.пед.н., проф. Д. В. Чернілевський) та Барського гуманітарно-педагогічного коледжу імені М. Грушевського (директор – к.пед.н., доцент П. Н. Савчук).

Далі – традиційні форми проведення пленарного засідання науково-методичної конференції: урочисте відкриття, привітання учасників та гостей; підписання угоди про науково-методичну співпрацю коледжу з кафедрою української мови та літератури Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка; виступи-презентації доповідачів пленарного засідання. Основні проблеми, що виносились на обговорення під

час секційних засідань, розглядалися за заздалегідь визначеними напрямками.

Отже, в Барі успішно апробувалися новітні форми проведення наукових зібрань, котрі були інтегровані у навчальний процес. Колективне занурення студентів у майбутній фах, спілкування науковців між собою – все, що відбувалося впродовж трьох днів, яскраво свідчило про те, що наукова конференція як інтерактивна медіаосвітня технологія успішно розвивається не тільки за кордоном, а й в українському науковому просторі. Це – не стрибок у минуле Європи, а вивіреним крок у майбутнє України...

УДК 070: 37

Ганна Онкович

Новітні вектори розвитку сучасної медіаосвіти

Ще зовсім недавно, аналізуючи шляхи розвитку медіаосвіти, її теоретичні концепції та моделі, котрі розробляли педагоги, журналісти, мистецтвознавці, соціальні педагоги, фахівці інших галузей знання, ми звертали увагу на міжгалузевий і стабільний інтерес до цього відносно нового явища, говорили про її блискучі перспективи на майбутнє. А починалася вона з усвідомлення освітньо-виховних можливостей ролі преси, що згодом призвело до виділення поняття «педагогічна журналістика», а вже потім – «медіаосвіта». Згодом, із різним ступенем наполегливості, довелося говорити про розмежування понять «журналістська освіта» і «медіаосвіта» (Media Education), які й досі часто використовуються як синонімічні (й іноді справедливо – коли йдеться про підготовку медійників). Вимальовувалися тоді й три вектори розвитку медіаосвіти: журналістський, медіапедагогічний та медіапсихологічний. Спостереження над процесами в сфері досліджень медіаосвіти спонукали нас прискіпливіше поглянути на вектор, зазначений як «журналістський», адже сучасний медіапрацівник – це не лише журналіст. Отже, у цьому разі слід вести мову про «недійний» вектор. Однак звернення особистості до медіазасобів часто означає її прагнення, навіть на підсвідомому рівні, до самоосвіти,

підвищення професійного рівня. У цьому ми переконалися через практичний досвід викладання спецкурсу «Медіаосвіта», завдяки чому й прийшли до необхідності трансформувати поняття «журналістський» вектор (який загалом можна використовувати у разі, коли йдеться про підготовку журналістів) у «професійно-орієнтований». Практичний досвід викладання цього курсу у вищій школі спонукав до виокремлення нових понять – професійно-орієнтована медіаосвіта та медіадидактика вищої школи.

Прикладів досягнень у медіапедагогічному векторі можна навести чимало. Останнім часом вони успішно поповнюються напрацюваннями українських педагогів завдяки підтримці низки медіапедагогічних заходів фондом «Відродження» й Академією української преси. Можливо, такої уваги і піднесення явище, назване в середині минулого століття медіаосвітою, не набуло, якби не глибинні корені, котрі тяжіють до традицій педагогічної журналістики. Медіапедагоги різних країн теоретичною передумовою розвитку медіаосвіти вважають позитивний або негативний вплив медіа на розвиток особистості, зокрема, і суспільства в цілому, що зумовило виділення різних підходів, теорій та моделей медіаосвіти. Безперечно, тут не оминати напрацювань психологів щодо створення і використання медійної продукції. Але було б не зовсім правильно ототожнювати медіапсихологію тільки з психологією масових комунікацій. У сучасних медіапсихологічних дослідженнях акцент зміщується на розробку проблем і створення програм захисту від негативного впливу медіа. Предметна сфера медіапсихології включає опис основних компонентів медіакультури, виявлення психологічних закономірностей ставлення та поведінки людей в полікультурних медіасередовищах, а також вивчення психологічних феноменів і механізмів сприйняття медіакультури, процесів формування і функціонування медіакомпетентності особистості в системах медіаосвіти, медіавиробництва й медіавживання. При цьому дослідники (зауважимо, не тільки медіапсихологи) єдині в думці, що роль і вплив медіасередовища на соціальну поведінку індивіда і соціум взагалі збільшуватиметься. Нині спостерігається активізація досліджень в галузі особи і мас-медіа, є всі підстави вважати, що надалі інтерес психологів і фахівців інших галузей до медіапсихології збільшуватиметься. Завдання професійно-

орієнтованої медіапсихології – передбачати можливий вплив медіапродукту на стадії його виготовлення.

Зауважимо, що в останні роки науковці все частіше говорять про медіаекологію. Медіаекологія (media ecology) виникла як міждисциплінарна галузь знань на перетині соціальної екології і медійних наук, що нині вивчає проблеми взаємодії людини й інформаційного середовища, яке формують медіа. У центрі уваги медіаекологів – вплив медіатехнологій на психіку індивідуума й соціокультурні процеси в суспільстві, що зближує її з медіапсихологією та екологічною психологією. Відтак на часі вести мову про медіаекологічний вектор розвитку медіаосвіти. В Україні в цьому напрямку відомі дослідження Інституту екології масової інформації Львівського національного університету ім. Івана Франка (ведуться з червня 1999 р.).

Можна зауважити, що набухають бруньки ще на одному векторі медіаосвіти – медіасоціологічному. І це при тому, що соціологи у своїх дослідженнях давно спирались на медіапродукти, поняття «соціологія медіа» є звичним, частина соціологічних методів успішно перейшли в царину журналістики і навіть виокремилися там у самостійні жанри («рейтинг», «прогноз» і т. ін.). Тож доцільно говорити про медіасоціологічний вектор у розвитку сучасної медіаосвіти й можна передбачити розвиток медіасоціології як ще однієї нової інтегративної галузі гуманітарного знання.

Аналіз сучасного стану медіаосвіти, проведений нами, свідчить про те, що її коріння – в педагогічній журналістиці, а теперішній стан визначається кількома векторами розвитку. Всі вектори розвитку медіаосвіти традиційно підтримуються відповідними технологіями, котрі, як свідчить екскурс в історію залучення медіапродукції до навчального процесу, успішно розробляють медіадидакти, а відтак на наших очах набуває обертів й медіадидактичний вектор розвитку сучасної медіаосвіти. Причому інформаційно-освітнє середовище заповнюється й освоюється найновішими технологіями створення і використання різних медіапродуктів. Тож сучасна медіадидактика енергійно рухається вперед за рахунок новітніх технологій, зокрема, тих, для яких поняття «інтернет-дидактика» є «парасольковим» (блогодидактика, сайтодидактика, вікیدیдактика тощо). Поза інтернет-середовищем також

відбуваються цікаві процеси. В контексті розвитку медіаосвітніх технологій (медіадидактики) ми розглядаємо наукові конференції й студентські фестивалі, котрі сьогодні проходять у різних інтерактивних формах і «жанрах», арт-стріт-дидактику, муралодидактику тощо.

УДК 37.013:004

Наталя Орлова

**Розвиток критичного мислення
студентської молоді (із досвіду впровадження
навчальної дисципліни «Медіаграмотність»
у Херсонському державному університеті)**

Про медіаосвіту викладачі і студенти південного регіону донедавна знали лише з теорії. Реальні кроки до започаткування в одному з найбільших ВНЗ Херсонщини медійної грамотності зроблено після участі викладачів кафедри соціальних комунікацій у проекті «Програма медіаграмотності громадян» (листопад, 2015 р.), організованого Академією української преси, StopFake та IREX за фінансової підтримки глобального фонду миру та безпеки, Міністерства внутрішніх справ і міжнародної торгівлі Канади (DFATD Canada). У результаті проходження дводенного тренінгу з медіаграмотності викладачі здобули не лише необхідні теоретичні знання. Надзвичайно важливим став практичний досвід розрізнення механізмів маніпуляції і пропаганди в мас-медіа, опанування навичок критичного мислення, застосування інструментів перевірки інформації.

Апробація навчальної дисципліни «Медіаграмотність» у ХДУ відбулася взимку 2016 року на тренінгах із новинної грамотності, проведених для студентів заочної та денної форм навчання факультету філології та журналістики. Як і було прогнозовано, більш обізнаними з технологіями маніпуляцій у медіа стали студенти спеціальності «Журналістика». Проте і вони відзначили, що не знали практичних маркерів пропаганди і фейків, тема мови ворожнечі і дегуманізації виявилася для них новою. Найбільше вплинула на майбутніх акул пера історія геноциду населення Руанди. Усвідомлення того, що

пропагандистська діяльність журналістів і редакторів державного мовника Руанди «Радіо і телебачення тисячі пагорбів» (RTLMS), їх екстремістські заяви, використання в ефірі мови ворожнечі призвели до масової різанини, допомогло студентам зрозуміти силу і роль медіа в сучасному світі.

Студенти-філологи, майбутні вчителі української мови і літератури, на тренінгах із медіаграмотності виявилися абсолютно невідповідною аудиторією. Майже всі теми для них були новими, багато молодих людей пережили шок (наприклад, перегляд відео про те, як журналісти готують замовні журналістські розслідування). Наступного дня учасники тренінгу зауважили, що почали сприймати медійний продукт більш виважено.

Ураховуючи відгуки учасників тренінгів з медіаграмотності, а також з огляду на актуальність медіаосвіти українців у період гібридної війни, інформаційна складова якої є визначальною, кафедра соціальних комунікацій запропонувала навчальну дисципліну «Медіаграмотність» до вивчення усіма студентами ХДУ. Ректорат ВНЗ включив цей курс до вибіркової частини на 2016/17 навчальний рік. Нині триває реєстрація студентів університету на той чи інший навчальний курс.

Викладачі кафедри соціальних комунікацій почали активно використовувати теми посібника для тренерів «Навчання медіаграмотності громадян» на заняттях зі студентами-журналістами, зокрема, під час викладання дисциплін «Журналістська майстерність», «Газетно-журнальні жанри», «Теорія і методика журналістської творчості» тощо.

УДК 377

Юлія Осипова

Необхідність формування медіакомпетентного педагога на сучасному етапі розвитку суспільства

Сучасна людина живе в стрімкому інформаційному потоці серед безліч нових медіа. Безперечно, особистість не може не піддаватися і не усвідомлювати інформацію, але вона має критично сприймати її, уміти правильно працювати з нею,

відмежовувати корисну від зайвої. Адже сьогодні безліч медіа спрямовані на те, щоб впливати на психіку людини з метою комерції, маніпуляції тощо. Особливо це стосується дітей і підлітків, у яких ще немає життєвого досвіду, вони, перш за все, звертають увагу на зовнішню привабливість, яскравість, емоційність, експресивність, зовсім неусвідомлюючи суті. Тому надзвичайно важливим є те, щоб людина була медіаграмотною, медіакомпетентною, медіосвіченою. Отже, медіаосвіта – частина освітнього процесу, спрямована на формування в суспільстві медіакультури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою мас-медіа, включаючи як традиційні (друковані видання, радіо, кіно, телебачення та ін.), так і новітні (комп'ютерне спілкування, інтернет, мобільний зв'язок) медіа з урахуванням розвитку інформаційно-комунікаційних технологій.

Медіапростір є невід'ємною частиною життя сучасної людини. Діти мають право на доступ до інформації, яка необхідна для розвитку й відповідає віковим потребам і можливостям. Якщо людині запропонувати намалювати зубну щітку, а на ній зубну пасту, яку вона щоранку вичавлює, коли чистить зуби, багато хто намалює довгу таку «хвилю». Якщо спитати, чи знають вони, скільки рекомендують стоматологи вичавлювати пасти, то дехто відповість правильно: лише «горошинку» – тобто втричі менше. Чому ж тоді вичавлюємо більше? Відразу спливає картинка про рекламу зубної пасти. Це і є приклад підсвідомого впливу, навіювання. Вами починають маніпулювати, а ви цього навіть не відчуваєте.

Підлітків необхідно навчити працювати з інформацією – в широкому сенсі. Робота з інформацією – це сприйняття інформації, її структурування, визначення джерел. Необхідно сформулювати в підлітків розуміння того, що ними завжди маніпулюють, свідомо чи несвідомо. Людина, яка живе в інформаційному потоці, є об'єктом постійних медійних маніпуляцій. Це не означає, що таку інформацію треба відкидати. Навпаки, необхідно брати інформацію з різних джерел, порівнювати, розуміти, в чій вона інтересах, принаймні на тому рівні, який зараз доступний підліткам.

Медіакультура – здатність соціуму ефективно використовувати медіа-ресурси й застосовувати передові

інформаційні технології – формується засобами медіаосвіти. А тому важливою вимогою до підготовки сучасних фахівців у вищій школі є запровадження медіаосвіти. Це пов'язано з тим, що для розуміння процесів, котрі відбуваються в сучасному медіадовкіллі, молодій людині, а зокрема і вчителю, слід оволодіти особливими знаннями, комунікативними та інформаційними вміннями й навичками, здатністю до критичного аналізу, які можна сформувати завдяки організованій та цілеспрямованій медіаосвіті. Для вдосконалення професійної освіти, забезпечення її доступності та ефективності, підготовки молоді до життя і діяльності в інформаційному суспільстві сьогодні доцільно враховувати процеси стрімкого інформаційно-технологічного розвитку різних галузей. Для цього викладач має володіти новітніми технологіями навчання. Саме медіаосвіта, за визначенням ЮНЕСКО, є окремим напрямом освіти, оскільки допомагає людині усвідомити способи використання масової комунікації в суспільстві; аналізувати медіатексти та критично оцінювати запропоновані в них цінності, політичні, соціальні, комерційні та культурні інтереси, а також створювати і поширювати через мас-медіа власні медіатексти.

УДК 373.31.14+364.2

Оксана Перепелиця

Вплив медіаосвіти на молоде покоління сучасності

Сучасна освіта повинна формувати в учнів уміння вчитися, управляти і оперувати інформацією, формувати основні життєві компетенції. Перехід до інформаційного суспільства зумовлює необхідність прискорення реформування системи освіти, яка має орієнтуватись на діяльнісні, розвиваючі технології.

Виникає потреба в розробці нових організаційних форм і методик, які б відповідали адаптації школи до технократичної епохи нашого соціуму. Формування нових сучасних життєвих установок особистості має стати найважливішим фактором освіти.

Завданням сучасної школи є навчання та виховання особистості, яка володіє не тільки знаннями, високими

моральними якостями, а й уміє діяти у певних ситуаціях, застосовуючи знання, беручи на себе відповідальність за свою діяльність, здатна брати активну участь у розвитку економіки, науки, культури.

Тому сьогодні у шкільній освіті актуальним питанням стає створення сприятливих умов для виявлення і розвитку здібностей учнів, задоволення їхніх інтересів та потреб, розвитку творчої самостійності та навчально-пізнавальної активності. Освіта має орієнтуватися на перспективи розвитку суспільства, тому необхідно застосовувати найновітніші інформаційні технології. Створення сприятливого інформаційного середовища є ключовим завданням на шляху переходу до інформаційного суспільства.

Постановою від 20 травня 2010 року Президія Національної академії педагогічних наук України схвалила Концепцію впровадження медіаосвіти. Ця Концепція розрахована до 2020 року. Що це означає?

Медіаосвіта – частина освітнього процесу, спрямована на формування в суспільстві медіакультури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії з сучасною системою мас-медіа, включаючи як традиційні (друковані видання, радіо, кіно, телебачення), так і новітні (комп'ютерно опосередковане спілкування, Інтернет, мобільна телефонія) медіа з урахуванням розвитку інформаційно-комунікаційних технологій. Тобто медіаосвіта має на меті виховання та формування у дітей і молоді медіаобізнаності, медіаграмотності, медіакомпетентності відповідно до їхніх вікових та індивідуальних особливостей.

Сучасне життя неможливо уявити без потужного медіа, що суперечливо впливає на освіту молоді особистості. Як позитивно, так і негативно медіа діє на особистість. Уседозволеність інформаційного ринку, засилля низькопробної медіапродукції, низько моральних та естетичних цінностей викривляють життєві орієнтири; нав'язування певної моделі стосунків, поведінки, блокування критичного мислення, що спричиняє шкідливі інформаційні впливи на молодь. Щоб убезпечити дітей від негативного впливу медіа, деякі батьки відмовилися від телебачення, самі підбирають дитині матеріали для перегляду з Інтернету. Але така поведінка батьків має і свої

недоліки: у дитини немає спільних тем для спілкування з однолітками, не розвиваються навички взаємодії з медіа.

Тому постає гостра потреба в розвитку медіаосвіти, одне з головних завдань якої полягає в запобіганні вразливості молоді до медіанасильства і медіаманіпуляцій, поширенню медіазалежностей, втечі від реальності в лабіринти віртуального світу. У зарубіжних країнах медіаосвіта працює як система загальноосвітньої підготовки молоді та масових інформаційних процесів. Але українська медіаосвіта, на жаль, досі залишається елементом ініціативи ентузіастів, педагогів-новаторів.

Тому вагомим та актуальним напрямом роботи є взаємодія загальної середньої освіти із медіаосвітою як особливим видом освіти у формуванні інформаційної компетентності учнів. Саме медіаосвіта впливає на формування життєво важливих компетенцій:

- уміння отримати інформацію з різних джерел, аналізувати її;
- формувати критичне мислення;
- використовувати інформацію для розвитку вмінь та навичок учитися, самоконтролю та самооцінки.

Тому важливими напрямками роботи освіти мають бути розробка та впровадження медіаосвіти у процес навчання. Формування в учнів ключових компетентностей вимагає певних нововведень у навчально-виховний процес. Це мають бути організаційні змістові та технологічні нововведення.

Отже, треба не відмовлятися від медіа, а навчити дитину свідомо споживати медіапродукти, відрізняючи справжні цінності від підробних.

Відтак постає гостра потреба в подальшому розвитку медіаосвіти. Сучасні медіа відкривають ширші можливості у сфері освіти, змінюючи якість навчання та виховання, якість повсякденного життя дитини. Освіта вже не може обійтися без інформаційних технологій, використання досягнень техносфери для вирішення освітніх завдань.

Практика впровадження медіаосвіти (з досвіду роботи Єланецької гуманітарної гімназії)

Сучасна людина – це людина медіасуспільства, яка з дитинства потрапляє у сферу численних медіа і її повсякденням стає саме медіасередовище.

Діти та підлітки – найактивніші споживачі медіа, вони наче губка, усотують живу та мертву воду технологічного медіасередовища, що пропонує інформацію часто суперечливу та мозаїчну, низьковартісну в художньому та смисловому аспектах.

Численні засоби масової комунікації доволі часто пропагують хибні орієнтації та цінності, спотворені моральні норми та неадекватні соціальні стереотипи. До всього цього додається вседозволеність інформаційного ринку, медіапродукція, де панує насильство, агресія, медіаманіпуляція, відтак – медіазалежність та втеча від реальності в лабіринти віртуального світу.

Тож якість медіаконтенту, безумовно, бажає бути кращою. Це аксіома, але є й чітке розуміння того, що за об'єктивних обставин медійне середовище, принаймні сьогодні, змінити неможливо. Проте можливо змінити споживача цього середовища, підготувати його до грамотного, ефективного споживання медіапродукції, до безпечної «подорожі» медіапростором. Зробити це цілком реально за допомогою медіаосвіти, яка сьогодні є одним із важливих сучасних напрямів виховання молоді.

Орієнтуватися в інформації, захиститися від деструктивного впливу інформації неможливо без критичного мислення. Людина, яка критично мислить, приймає власне рішення, обґрунтовуючи саме цей вибір раціональністю, логічністю. Актуальним напрямком для формування критичного мислення в навчально-виховному процесі є формування особистісної медіакультури. Ця складова навчально-виховного процесу передбачає формування навичок адекватного сприйняття, критичного аналізу різних видів інформації, вміння переосмислити її, здатність до створення

власних медіапродуктів. Колектив Сланецької гуманітарної гімназії з 2011 р. долучився до Всеукраїнського експерименту з упровадження медіаосвіти в навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів України, який проводять Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОНМС України в партнерстві з Академією Української Преси (наказ МОНМС України від 27.07.11 № 886). За цей час ми пройшли етапи від вивчення наукових та науково-практичних джерел із питань медіаосвіти до викладання курсу «Медіакультура», залучення учнів до конкурсів, підвищення рівня медіакультури вчителів, учнів, батьків. Педагогічний колектив використовує різні форми медіаосвіти:

- інтегрована – забезпечується використанням медіа в межах уроків з предметів інваріантної складової, що робить процес більш технологічним і результативним;

- формалізована – у межах варіативної складової заняття курсу «Медіакультура», спрямована на формування культури споживання медіа, розвиток критичного мислення учнів;

- позаурочна – участь у конкурсах, медіафестивалях. Окремо слід відзначити такий напрям роботи як науково-дослідницька робота учнів у рамках роботи гімназійного наукового товариства «Ерудит».

Неймовірно цікавими та актуальними є питання «Медіакультура родини», «Медіакультура взаємодії з інтернет-реальністю», у процесі вивчення яких не залишається жодного байдужого учня.

Сланецька гуманітарна гімназія є постійним учасником та переможцем Всеукраїнського конкурсу «Діти та медіа в родині» у рамках реалізації дослідно-експериментальної роботи з теми «Науково-методичні засади впровадження вітчизняної моделі медіаосвіти в навчально-виховний процес загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів».

У 2011/12 н.р. у рамках експерименту гімназисти взяли участь у Всеукраїнському конкурсі досліджень «Діти і телебачення очима дітей», за результатами якого Казмірук Валерія отримала диплом переможця за 1 місце. Подарунком та грамотою за оригінальність і творчий підхід нагороджена Веретенник Анастасія, а також грамотою відзначена медіапедагог Селютіна О. О.

Десятикласники настільки зацікавилися темою «Візуальна медіакультура», що створили власний фільм «Реклама у нашому житті» (герої – усі учасники навчально-виховного процесу гімназії), а також учні створили низку власних соціальних реклам. І сьогодні, проаналізувавши механізми психологічного впливу рекламних роликів, вони сприймають їх зовсім інакше.

Неймовірно цікавою та актуальною є тема «Медіакультура взаємодії з інтернет-реальністю», у процесі вивчення якої не залишається жодного байдужого учня. Десятикласники з великим задоволенням брали участь у захисті власних проєктів, таких як: «Інтернет в моєму житті», «Етичний кодекс користувача Інтернету», «Профілактика Інтерне-залежності».

У 2013/14 н.р. 9 учнів Єланецької гуманітарної гімназії взяли участь у конкурсі (медіапедагог Селютіна О. О.). За результатами конкурсу, учні 10 класу гімназії стали абсолютними переможцями: Дорошенко Катерина посіла I місце та Максименко Марина посіла III місце в номінації «Конкурс творів-звітів про інтерв'ювання дітей молодшого віку «Діти та Інтернет»».

Ми впевнені, що підростаюче покоління повинно навчитися не лише адекватно користуватися різноманітними медійними засобами, а й розумітися на закономірностях їх функціонування, знатися на особливостях технологій впливу ЗМК, критично мислити, розвивати особистісне, оціночне ставлення до продукції масмедіа, виробити медіаімунітет до маніпулятивної дії екрану та розвивати медіаторчість особистості.

УДК 821.161.2.09 (Укр. 07)

Олександр Ратушняк

Навчання у цифрову добу – нові виклики для освіти

Досвідчений учитель, який майстерно володіє словом, проведе цікавий урок, використовуючи лише традиційні засоби навчання. Крейда і дошка стали незмінними атрибутами навчання ще з часів Йоганна Песталоцці. Але сьогоднішні учні – **Internet Generation** або **Generation Z** (від zero – нуль, їх іще називають

«поколінням нульових») – уже не дуже довіряють лише крейді та дощці. Необхідно органічно поєднувати традиційні та новітні технології у навчанні. Учні ще здатні чути слово вчителя, якщо воно глибоке за змістом і яскраво-емоційне за формою. Та найкраще, якщо воно буде підкріплене візуальним рядом. Якість навчального процесу підвищується завдяки гармонійному поєднанню традиційних та інноваційних форм, засобів і методів навчання.

Те, що ми називали «новими технологіями» або «технологіями майбутнього», *поколінням Z* уже сприймається як даність, як теперішнє. Образно кажучи, вони вже народилися із андроїдом у руках. Їх пов'язує між собою інтернет, YouTube, мобильні телефони, SMS і MP3-плеєри. Іноді термін «покоління Z» вживається як синонім до поняття «цифрова людина». Ці діти творчі, винахідливі, можуть робити багато речей одночасно, але не вміють зосереджуватися довгий час на чомусь одному. Інформації сприймають багато, але поверхово. Це специфічний новий психотип, якому притаманне кліпове сприймання, мозаїчність, візуальне знання.

Людство увійшло у пору цифрової інформації. Ця епоха позначена зростанням візуального сприймання, візуальні способи подачі інформації сьогодні стають домінуючими. Сучасні діти мислять картинками, які змінюють одна одну. Якщо текст або виступ не оздоблений візуальним матеріалом, то рівень зацікавленості ним буде нижчим, ніж у проілюстрованого. Головним носієм інформації сьогодні стає зображення. На сучасному телебаченні навіть з'явилися такі рубрики, як «Без коментарів», різноманітні «стріми» з місця подій, формат яких дозволяє просто передавати «картинку», навіть не доповнюючи її коментарями. З-поміж електронних медіаресурсів в Інтернеті найбільш відвідуваними стають ті, що подають фотоновини, фоторепортажі з короткими інформаційними повідомленнями і зображеннями (приміром, промовиста назва сайту «Фотоінформ.нет» уже говорить сама за себе).

Як це стосується навчального процесу? Безпосередньо, адже в цифрову епоху змінюються і функції самої освіти, зокрема, літературної. Раніше школа була одним із основних джерел знань, інформації. Сьогодні вона втратила цю монополію. В інформаційну добу надзвичайно продуктивно розвиваються

хмарні технології, дистанційне навчання тощо. Інформації уже стільки, що годі й розібратися, пропозиції перевищують попит. З інтернету учні можуть навчитися чому завгодно, якщо тільки це їх зацікавить. Школа повинна формувати коло інтересів, шкалу цінностей і навчати здобувати знання самостійно у звичний для них спосіб. Задача школи – використовувати можливості, які відкриває цифрова епоха, підпорядковувати їх вимогам освіти.

Сьогодні знання швидко застарівають. Тому сучасна освіта повинна забезпечувати не лише і не стільки знаннями, скільки ключовими компетентностями, які дозволяти б ці знання швидко віднаходити, поновлювати і поповнювати. Однією з найважливіших стає медіакомпетентність, що полягає не лише в оволодінні технічними засобами, які швидко змінюються, а й у критичному ставленні до здобутих знань, почутої інформації. Найважливішою частиною медіаграмотності є вміння критично мислити, декодувати медіатексти. Медіакомпетентність включає в себе медіаграмотність, медіакультуру, медіаторчість, медіаімунітет тощо.

Сьогодні учні значно більше довіряють тій інформації, яку отримують із цифрових джерел, ніж із книги чи усного слова вчителя, не підкріпленого медійною наочністю. Розглядати просто таблицю або портрет на звичайній дошці чи на плакаті і розглядати ту ж наочність на моніторі, інтерактивній дошці або в проекції на екран – це різні речі, які по-різному впливають на сучасних учнів. Активізація уваги і рівень довіри до електронної наочності у них є вищим. Хоча за змістом інформація може нічим і не відрізнятись. Проблема змісту і форми, над якою ламають списи літературознавці, сьогодні як ніколи актуальна і в методиці навчання: наскільки важливою є форма для вираження змісту? Чи вплине зміна форми на зміст? Як у літературному творі ідея виражається через гармонійне поєднання форми і змісту, так і на уроці мають бути гармонійно поєднані традиційні форми навчання та медіазасоби, що у сукупності впливають на зміст уроку.

Першим, хто переніс фокус уваги зі змісту повідомлення на сам спосіб його передачі, був канадський філософ і літературний критик Маршалл Маклюен. Він у своїй праці «Розуміння медіа: Зовнішні розширення людини» (1964) запропонував розглядати засоби комунікування як об'єкт вивчення. За Маршаллом

Маклюеном, телебачення, радіо, газети та інші засоби масової інформації чинять величезний і непередбачуваний вплив на розвиток суспільства самим фактом свого існування. Однак ці ефекти виявляються непоміченими через те, що дослідники в першу чергу цікавляться змістом повідомлення, яке передається. Натомість необхідно, у першу чергу, вивчати приховані медіаефекти, які вони спричиняють. Відоме його знамените висловлювання: «Засіб передачі інформації сам уже є інформацією» (мовою оригіналу: «The Medium is the Message»).

Це було сказано ще майже за півстоліття до того, як запанувала «віртуальна реальність», названа цифровою епохою. Сила засобів комунікації – в самих засобах комунікації, тобто у формі, а не лише в змісті повідомлення. Засоби передачі інформації стали тими явищами, що докорінно змінили і продовжують змінювати свідомість сучасної людини. Із появою інтернету змінилися не лише знання, а й самі джерела і форми отримання знань. А це потягнуло за собою низку психічних і соціальних наслідків, серед яких «віртуалізація» знань, інтернетзалежність, асоціальність тощо.

Сьогодні медіа – це канали та інструменти передачі й викладу інформації. Медіа розширює можливості людини, але водночас виникає проблема правильного й ефективного використання цього блага. Медіа у поєднанні з педагогічними технологіями дають підстави вести мову про освітні медіатехнології.

Раніше поняття «технологія навчання» розумілося лише як методика застосування технічних засобів навчання на уроці. Згодом значення цього поняття розширилося і тепер включає в себе поєднання особистісних (психологічних) факторів, що забезпечують процес навчання, наявність необхідних умов, технічних інструментів (ТЗН), умінь ними користуватися, а також прикладних методик для впровадження їх у дидактичний процес. Технологія навчання – це системна сукупність прийомів навчання і правил їхнього застосування.

Отже, школа має зробити знання учнів гнучкими і чутливими до динамічних змін і технологічних викликів, готовими до інновацій. Не забуваймо, що яскрава картинка на екрані – це лише засіб і спосіб подачі навчального матеріалу. «Найважливішого очима не побачиш», – казав Маленький Принц. Тож головним на уроці залишається жива взаємодія вчителя і

учня, постійний обмін інформацією між ними, мотивація навчання, спонукання до мислення, активізація навчально-пізнавальної діяльності. А всі новітні засоби дозволяють лише зробити цей процес більш гнучким і ефективним.

УДК 070:371+378.016

Ірина Ржевська

Медіаосвіта у школі

Первомайська ЗОШ I–III ступенів – це навчальний заклад нового типу, адже сьогодні школа – це 350 учнів, профільні класи, а також кадрове і матеріально-технічне забезпечення, яке дає можливість якісно здійснювати навчально-виховний процес.

Школа має 2 комп'ютерні класи, доступ до мережі Internet, сучасне мультимедійне обладнання, що дозволяє ефективно використовувати ІКТ.

Із 01 вересня 2013 року школа є учасником експериментального проекту всеукраїнського рівня «Науково-методичні засади впровадження вітчизняної моделі медіаосвіти в навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів» (затверджено наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 27.07.2011 № 886). Відповідно до плану дослідно-експериментальної роботи учителем історії Ржевською І. І. написано програми факультативу «Медіакультура» для учнів 7-го і 8-го класу (1 година), затверджені вченою радою Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (протокол № 5 від 29.05.2014) відповідно до вимог Концепції впровадження медіаосвіти в Україні, схваленої постановою Президії Національної академії педагогічних наук України 20.05.2010, протокол № 1-7/6-150. Даний курс сприяє як практичному спрямуванню викладання медіакультури, так і міцному засвоєнню теоретичного матеріалу: розумінню ролі інформації в житті суспільства, вдосконаленню вміння ефективно здійснювати пошук та вибирати інформацію, розвитку здатності до переробки, використання та створення нової інформації.

За допомогою початкової школи реалізується формувальний етап, метою якого є розвиток медіакомпетентностей учнів; створюються умови для інтеграції медіакультури в процес навчання та розвиток сімейної медіаобізнаності.

Медіаосвіта передбачає методику проведення занять, засновану на проблемних, евристичних, ігрових та інших продуктивних формах навчання, що розвивають індивідуальність учня, самостійність його мислення, стимулюють його творчі здібності через безпосереднє залучення у творчу діяльність, сприйняття, інтерпретацію і аналіз структури медіатексту, засвоєння знань про медіакультуру.

Здійснюючи експериментальну діяльність, адміністрація створює умови для інноваційної діяльності колективу школи. До експерименту залучені творчі вчителі, які постійно підвищують свій рівень знань на тренінгах з ІКТ.

Головним завданням сучасної медіаосвіти у школі є підготовка дитини до безпечної взаємодії з інформаційним світом. Із цією метою у школі створено єдиний медіаосвітній простір, який складається з сайту школи <http://pervomschool.ucoz.ua>, блогів учителів <https://zavychvr.blogspot.com>, соціальної спільноти ВКонтакті – група «Первомайська ЗОШ». Учні та вчителі співпрацюють у блогах та на сайтах, використовується on-line опитування.

Учителі проводять уроки з використанням сучасних новітніх технологій. Інтегруючи їх у навчальні предмети, вчителі школи навчають дітей свідомо споживати медіапродукти, відрізняти справжні цінності, які пропагують медіа, від підробок до розвитку критичного мислення.

Участь в експерименті виводить навчально-виховний процес на новий рівень, який відповідає вимогам ХХІ ст.; спонукає до створення власних медіапродуктів, що дає додаткові можливості використовувати знання отримані, на уроках інформатики та медіакультури.

Активно впроваджується медіакультура і в позакласну роботу. Свій медіапродукт має шкільна газета клубу «ПАТРІОТ» – «Життя у ритмі серця» – та шкільне радіо «Галас».

До роботи в експерименті ми залучили і батьків. На батьківських зборах проводяться лекції з медіаграмотності, знайомимо батьків із медіапродуктами, які створюють їхні діти.

У ході експерименту здійснюється моніторинг: це тренінги, анкетування та опитування. Одне з опитувань доводить, що більшу частину свого часу діти проводять із медіа. Це скорочує час у школярів для занять спортом, відпочинку на природі, реального спілкування з батьками і друзями.

Досвід роботи школи представлено на сайті школи. Ми не зупиняємося на досягнутому і постійно шукаємо відповіді на запитання: «Навіщо критично ставитися до інформації?», «З якою метою потрібно фотографувати чи знімати відео?», «Як відсіювати інформацію в мережі?».

УДК 070: 37

Тетяна Роскіна

Супервізія миколаївських бібліотек у медіаосвітньому напрямі

У багатьох країнах медіаосвіта функціонує як система, що стала невід'ємною частиною, з одного боку, загальноосвітньої підготовки молоді, з другого – масових інформаційних процесів.

Глобалізація сприяє тому, що сприйняття події населенням значною мірою залежить від того, як її подають медіа. На жаль, ЗМІ ніколи не відрізнялися належною відповідальністю: матеріали часто не перевіряються, вони містять елементи маніпуляції. У цих умовах медіаосвіта – а шлях до того, щоб людина отримала базові навички самозахисту від недобросовісних ЗМІ.

Протягом усього часу свого існування бібліотеки займалися формуванням інформаційної культури своїх користувачів. Із цього питання було накопичено значний досвід із проведення бібліотечних уроків спільно з навчальними закладами (існували спільні накази обласних управлінь освіти та культури, координаційні плани роботи, які передбачали проведення спільних заходів бібліотеками, школами, музеями, театрами, телебаченням тощо). Струнка система організації інформаційного і бібліотечного орієнтування, вибудована наприкінці 70-х років минулого століття, спиралася на державну підтримку, передбачала взаємодію всіх фахівців, причетних до організації

спеціальних занять: учителя, шкільного бібліотекаря та працівника публічної бібліотеки.

За останні десятиріччя, слід зазначити, порушилася координація в проведенні бібліотечних уроків, практично зруйновано систему оновлення фондів шкільних бібліотек.

Сьогодні, в еру цифрових технологій, бібліотеки отримують нові запити та потреби користувачів, тому стають ще більш актуальними заняття з основ інформаційної (медійної, як ми говоримо нині) грамотності.

Чому ж тоді десятки національних та галузевих цільових програм, спрямованих на підготовку молодого покоління до життя в інформаційному суспільстві, у тому числі вищезгадана Концепція, незважаючи на їхню інноваційність, ставлять собі завдання, які були вже сформульовані багато років тому, методика розв'язання котрих апробована?

Учителі звертають увагу на недостатню кількість інформаційного забезпечення курсу з медіаосвіти (за результатами комплексного дослідження ERA (2015 р.).

Хоча, безумовно, матеріали порталу Академії Української Преси допомагають учителям розширити свої знання, адаптувати матеріали підручника для учнів, зробити їх більш цікавими та практично спрямованими, але деякі респонденти висловили бажання мати більш широкий вибір. Невелика кількість учителів використовує власні розробки, пояснюючи це тим, що запропоновані матеріали застарілі й потребують «осучаснення». У пошуках нових матеріалів та підручників учителі звертаються і до Інтернет-простору. Під час опитування вчителі неформально зазначали, що інколи їм бракує знань. Серед бар'єрів, які найбільш заважають якісному викладанню, вчителі відмічають нестачу спеціальної літератури та методичних матеріалів.

У чому ж ми вбачаємо можливе вирішення проблеми якісного інформаційно-методичного забезпечення курсу медіаосвіти? Незважаючи на постійне згадування проблеми відсутності матеріалів, 60 % медіапедагогів шукають їх у мережі Інтернет, і жоден не звернувся до шкільної чи публічної бібліотеки.

Чому так сталося?

Ми бачимо тут кілька причин, таких, як не відповідність фондів шкільних бібліотек сьогоденню та необізнаність учителів щодо ресурсів публічних бібліотек.

На Миколаївщині ситуація склалася трохи інакше. Розглядаючи медіаосвіту в контексті синтезу медійної та інформаційної грамотності, Миколаївська обласна бібліотечна асоціація, до складу якої входять провідні бібліотеки, запропонувала свою підтримку в реалізації експерименту.

Так, із 2013 року на базі науково-педагогічної бібліотеки м. Миколаєва почала працювати творча група медіапедагогів області та бібліотекарів під керівництвом фахівців Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. Згодом бібліотека стала місцем проведення семінарів, нарад, «круглих столів», «світових кафе» з проблем упровадження медіаосвіти. Результатом роботи цієї групи стала розробка координаційного плану проведення медіазанять із різними категоріями: батьками, учнями, бібліотекарями, вчителями.

Медіапедагоги наголошують на необхідності міжвідомчої партнерської взаємодії публічних бібліотек і закладів освіти. У місті Миколаєві така взаємодія вже налагоджена.

Бібліотеки Централізованої бібліотечної системи (ЦБС) для дорослих м. Миколаєва як потужні інформаційні і соціокультурні центри приділяють значну увагу медіаорієнтаційній діяльності, забезпечують доступ населення до сервісів електронного врядування, сприяють підвищенню медіаграмотності як громадянської компетенції.

Із метою поширення медіаобізнаності, скорочення медіаосвітньої нерівності серед різних вікових і соціальних верств населення Центральна міська бібліотека ім. М. Л. Кропивницького і 18 Центрів обслуговування громадян, які діють у бібліотеках-філіалах ЦБС для дорослих, систематично проводять навчання населення комп'ютерній та інтернет-грамотності, інформаційній безпеці та гігієні, допомагають оволодіти навичками роботи з різними типами медіа, запобігати медіазалежності тощо. Подібні центри діють у ЦБ для дітей Ш. Кобера і В. Хоменка, обласній бібліотеці для дітей ім. В. Лягіна, обласній бібліотеці для юнацтва.

Тож варто зазначити, що бібліотеками проводяться медіазаходи шляхом обговорення тем, дискусій, презентацій, аналізу кінофільмів, під час яких використовуються фото- і відеоматеріали, що допомагають дітям краще опанувати тему.

Важливим чинником успішного впровадження медіаосвіти є усвідомлення бібліотекарями своєї нової ролі, яка потребує суттєвого оновлення та поглиблення професійних знань. Із метою створення умов можливості не тільки отримувати інформацію, але й творчо з нею працювати, виконуючи як індивідуальні, так і групові проекти, науково-педагогічною бібліотекою м. Миколаєва спільно з науково-методичним центром управління освіти Миколаївського міськвиконкому ще в 2010 році було розроблено проект «Від медіаграмотності до медіакультури», який передбачав створення на базі шкільних бібліотек сучасного інформаційно-освітнього середовища. У рамках проекту було проведено конкурс «Шкільна бібліотека – сучасний інформаційно-бібліотечний центр», який сприяв створенню на базі шкільних бібліотек сучасного інформаційно-освітнього середовища. В результаті практично усі шкільні бібліотеки були підключені до мережі Інтернет, забезпечені комп'ютерами, встановлено демо-версію автоматизованої бібліотечної програми «ІРБІС», створено електронний каталог шкільних бібліотек м. Миколаєва.

Але забезпечення сучасною комп'ютерною технікою лише створює умови для підвищення медійних компетенцій бібліотекарів. Важливо, щоб зростав рівень тих, хто взаємодіє з підростаючим поколінням.

Із цією метою для шкільних бібліотекарів було проведено ряд заходів державного (Всеукраїнський семінар «Освітнянські бібліотеки України на шляху трансформації у базові документально-комунікаційні комплекси» спільно з Державною науково-педагогічною бібліотекою України імені В. О. Сухомлинського), та місцевого (засідання «круглого столу» на тему «Медіаосвіта: виклики, практика, перспективи», тренінг «Медіа та бібліотеки як важливі складові системи соціальних «ліфтів» у суспільстві» тощо) рівнів.

Постійно здійснюється інформаційна підтримка вчителів та бібліотечних працівників, із 2012 року щорічно видається бібліографічний показник «Медіакультура особистості», повний

текст якого є в матеріалах конференції та на сайті науково-педагогічної бібліотеки.

Таким чином, супервізія бібліотек Миколаївщини в означеному напрямі полягає у наданні фахової допомоги в підвищенні медіаграмотності користувачів, адаптації людини в сучасному цифровому просторі, формуванні медіакомпетентного користувача як споживача інформації з усіх типів медіа, суб'єкта і об'єкта впливу різних засобів комунікації. Тож потрібна була тільки воля освітян і бібліотекарів об'єднатися і зробити спільний продукт із медіаосвіти.

УДК 37.075.8+373.31.14

Тетяна Руда

Медіакомпетентність учителя сучасної школи

Перехід до інформаційного суспільства є однією з загальних тенденцій світового розвитку. У зв'язку з цим Рада Європи до числа найбільш значущих для людини компетенцій віднесла компетенції, пов'язані з її життям в інформаційному суспільстві, і включила до їх переліку володіння новими технологіями пошуку й обробки інформації, розуміння доцільності їхнього застосування, здатність критичного ставлення до розповсюджуваної каналами ЗМІ інформації, уміння захищатися від негативних впливів мас-медіа. Завдяки широкому поширенню засобів масової інформації учні постійно знаходяться під впливом безлічі інформаційних потоків. Як правило, ні батьками, ні вчителями не контролюється, практично не прогнозується і не враховується дія інформації на школяра. Саме тому медіаосвіта вчителя як складова його методичної підготовки є актуальною і потребує найшвидшого розв'язання.

Застосування мас-медіа у педагогічній діяльності ґрунтується на спеціальних знаннях і вміннях, зміст яких пов'язаний з основними базовими поняттями медіадидактики (мас-медіа, медіазасоби, медіаосвіта, медіасередовище, медіаграмотність, медіакомпетентність, методи і форми медіаосвіти, методика медіаосвіти) і орієнтований на показники готовності вчителя і

учня до роботи з мас-медіа. Необхідними умовами формування медіакомпетентності вчителя є наявність фундаментальної підготовки з інформатики, без якої неможлива експлуатація засобів ІКТ і реалізація їхнього потенціалу в освітніх цілях, а також знань із психолого-педагогічних наук, засвоєння яких необхідне для ефективного здійснення всіх функцій, пов'язаних із використанням засобів мас-медіа в навчальному процесі.

На шляху до формування професійної компетентності виділяють кілька напрямків підвищення професійної майстерності вчителя загальноосвітньої школи: безперервно здійснювати теоретичний пошук у сфері ІКТ; освоювати і ефективно застосовувати наявні методи медіаосвіти; брати участь у розробці нових методик навчання шкільної молоді культури споживання інформації та орієнтування в інформаційному просторі, спрямованих на розвиток самостійного критичного мислення щодо засобів масової інформації; мати беззаперечні лідерські якості (відповідальність, ініціативність, високий рівень розумового та творчого інтелекту, харизматичність), завдяки яким, медіапедагог здатен надихнути на пізнання.

Наявність цих умінь свідчатиме про рівень сформованості медіакомпетентності вчителя, яку розуміють як здатність педагога вирішувати професійні завдання з використанням мас-медіа та ІКТ, а саме: здійснювати збірку, обробку, передачу й зберігання інформаційного ресурсу, продукування інформації з метою автоматизації процесів інформаційно-методичного забезпечення; оцінювати й реалізовувати можливості електронних видань освітнього призначення і наявних у мережі Інтернет інформаційних освітніх ресурсів; організовувати інформаційну взаємодію між учасниками навчального процесу й інтерактивним засобом, що функціонує у межах ІКТ; створювати й використовувати психолого-педагогічні тестувальні методики, що діагностують, контролюють і оцінюють рівень знань тих, кого навчають, їх просування в навчанні.

Медіаосвіту вчителя можна розглядати як ресурс, що спроможний забезпечити підвищення ефективності навчання учнів. Сучасні електронні медіа і відповідні їм медіапродукти реалізують комплекс функцій і вплив на аудиторію.

Медіаграмотність педагога як вимога сучасного інформаційного суспільства

Новий етап розвитку інформаційного суспільства вимагає від освітньої сфери підготовки інформаційно грамотного спеціаліста, готового до повноцінної взаємодії з сучасною медіасистемою. Тому однією з ключових компетентностей, необхідних сучасному педагогу для ефективного функціонування в інформаційному середовищі, є медіаграмотність, що визначається як здатність адекватно взаємодіяти з потоками медіаінформації в глобальному інформаційному просторі: здійснювати пошук, аналізувати, критично оцінювати і створювати власні медіапродукти, поширювати їх за допомогою різних засобів масової комунікації. У цих умовах актуалізується потреба у підготовці критично мислячих медіаграмотних фахівців, здатних ефективно використовувати медіасередовище для розв'язання різного роду професійних, суспільних та особистих завдань.

Згідно з Концепцією впровадження медіаосвіти в Україні, процес формування медіаграмотності фахівців має базуватися на наступних принципах:

1. Особистісний підхід (урахування вікових, індивідуальних та соціально-

психологічних особливостей, наявних медіауподобань і рівня сформованості медіакультури особистості та її найближчого соціального оточення).

2. Перманентне оновлення змісту (використання актуальних інформаційних прецедентів, поточних новин, сучасних комплексних медіафеноменів, популярних у молодіжному середовищі).

3. Орієнтація на розвиток інформаційно-комунікаційних технологій (формування спільних інформаційних ресурсів, полегшення комунікації та координації в середовищі взаємодії учасників медіаосвітнього руху).

4. Пошанування національних традицій (орієнтація на культурні традиції народу, національну специфіку медіапотреб її суб'єктів).

5. Пріоритет морально-етичних цінностей (утвердження загальнолюдських цінностей, зокрема, ціннісного ставлення особи до людей, суспільства, природи, мистецтва, праці та самої себе).

6. Громадянська спрямованість (опора на потенціал громадських об'єднань і асоціацій, узгодження зусиль із розвитком інших громадських рухів).

7. Естетична наснаженість (естетичне виховання засобами образотворчого

мистецтва, музики, художньої літератури, кіно, фольклорних практик).

8. Продуктивна мотивація (творче сприймання медіа і розвиток здатності того, хто вчиться, створювати власну медіапродукцію).

Зазначимо, що медіаграмотність сучасного вчителя передбачає знання закономірностей сприйняття й розуміння інформації, психологічних аспектів впливу медіа на спосіб життя, стосунки та цінності особистості; використання ключових концепцій медіаосвіти для аналізу медіатекстів; формування вмінь і навичок пошуку інформації, інтерпретації та критичного аналізу медіатекстів; створення власних медіатекстів, адекватних завданням і умовам комунікації. Медіаграмотність спрямована на забезпечення професійно-педагогічної комунікації вчителя, формування навичок роботи з комп'ютерними мережами, зокрема, з Інтернетом, електронними банками інформації.

Таким чином, формування медіаграмотності педагога – нагальна потреба часу, вимога сьогодення. Поділяючи думки вчених стосовно медіаосвіти та медіаграмотності, вважаємо за потрібне розробляти та впроваджувати систему спеціальних навчань, семінарів, тренінгів, майстер-класів медіаосвітньої тематики, які б сприяли підвищенню медіаграмотності педагога, особливо в сучасних непростих інформаційних умовах.

Медіаосвіта як засіб формування ціннісно-сміслової сфери студентської молоді

Використання медіаосвіти вже сьогодні може стати одним із потужних інструментів профілактики асоціальної поведінки молоді, запобіганню розповсюдження шкідливих впливів у молодіжному середовищі. Цей факт спонукав нас до розробки медіаосвітньої програми в рамках курсу «Основи медіаграмотності» для студентів педагогічних спеціальностей.

Програма містить чотири основні модулі, зміст яких здійснював цілеспрямоване посилення медіапсихологічних чинників розвитку ціннісно-сміслового потенціалу: «Цінності виходу за межі «я», «Цінностей відкритості до змін», «Цінності збереження», «Самозвеличення».

Кожен із модулів складається з частин, які умовно можна об'єднати у наступні теми: «Вплив кіномистецтва на розвиток особистості» (перегляд і обговорення кінофільмів); «Розвиток ціннісно-сміслової сфери засобами художньої літератури» (читання та обговорення літературних творів); «Роль художнього мистецтва у розвитку ціннісно-сміслової сфери особистості» (перегляд художніх картинних виставок і обговорення отриманих вражень); «Вплив театрального мистецтва на розвиток цінностей особистості» (перегляд і обговорення театральних вистав).

Практикум реалізовано у формі міні-лекцій, групових занять, на яких проводяться перегляди і обговорення кінофільмів, літературних творів, живопису, театральних вистав, здійснення волонтерської, благодійної діяльності, виконання творчих домашніх завдань (написання есе), відвідування разом із близькими театрів, кінотеатрів, картинних галерей та їхнє спільне обговорення.

Основною метою практикуму є здійснення систематичного і цілеспрямованого впливу на ціннісно-сміслову сферу студентської молоді в ході аудиторної і позааудиторної роботи, її духовних цінностей, сенсожиттєвих орієнтацій, здатності до

психологічної близькості з іншими людьми, прагнення допомогти іншим, досягнення високого рівня переваги духовних потреб над матеріальними, духовного задоволення.

Серед конкретних завдань програми визначено такі:

1) активізувати у студентів потребу в розвитку власної системи цінностей;

2) забезпечити засвоєння теоретичних знань із медіаосвіти і медіапсихології для формування ціннісно-сислової сфери і втілити їх у життя;

3) сприяти розвитку творчого потенціалу, критичного мислення, позитивних емоцій, цінностей, відповідальності;

4) розвивати вміння виокремлювати значущі життєві цінності, визначати шляхи реалізації своєї мети, усвідомленості сенсу життя, сприяння особистісному саморозвитку.

У процесі розвитку ціннісно-сислової сфери студентів мають бути задіяні такі психологічні механізми, як активізація інтересу до духовності (особливо на етапі навчання); рефлексія (усвідомлення власних думок, відчуттів, дій); проблематизація (усвідомлення невідповідності суб'єктивного значення реальному (об'єктивному); цілепокладання (усвідомлення цілей, засобів, сенсу праці).

Отже, медіаосвіта є одним із потужних інструментів формування ціннісно-сислової сфери студентської молоді, що дасть змогу запобігти розповсюдженню шкідливих впливів у молодіжному середовищі.

На нашу думку, корисним є вивчення багатого досвіду в галузі медіаосвіти. Засвоївши досвід, медіапедагоги, педагоги, психологи зможуть ефективніше розвивати свої теоретичні ідеї, методичні підходи, експериментальну роботу в вищих навчальних закладах. Перспективою подальшої роботи є дослідження специфіки застосування медіаосвітніх практик у процесі підготовки студентів педагогічних спеціальностей до професійної діяльності.

**На шляху до широкого впровадження
медіаосвіти у навчально-виховний процес
навчальних закладів міста Миколаєва**

До інноваційних перетворень у 2010 році приєдналася й Україна. Розроблення і прийняття Концепції впровадження медіаосвіти – важлива складова модернізації освіти, що спрямована на побудову в країні інформаційного суспільства, розвиток економіки знань, становлення громадянського суспільства.

На жаль, цей напрямок залишається фрагментарним і здійснюється переважно стихійно з ініціативи ентузіастів, педагогів-новаторів за явного браку інтеграції цих зусиль в ефективну медіаосвітню систему.

Прикладом своєчасного реагування на суспільні зміни є участь чотирьох навчальних закладів міста Миколаєва у Всеукраїнському експерименті «Науково-методичні засади впровадження вітчизняної моделі медіаосвіти в навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів»: загальноосвітніх шкіл I–III ступенів № 42, 56, економічного ліцею № 2, муніципального колегіуму імені В. Д. Чайки, в яких працюють творчі, небайдужі до майбутнього своїх учнів педагоги. Кожний заклад визначив власну модель медіаосвіти, яку втілює у навчально-виховний процес через різноманітні форми позакласної роботи. Так, у ММК працює шкільна дитяча академія «Центр юних журналістів», інтелектуальний клуб «Універсум», гурток «Юних аматорів», медіацентр, шкільне телебачення «38 меридіан», викладається курс «Медіакультура» в інформаційно-технологічному класі. Цікаві напрацювання і в економічному ліцеї № 2: робота медіаклубу, проведення відео-конференцій, організація дистанційного навчання. Заслуговує на увагу досвід ЗОШ № 56, де плідно діє творча лабораторія «Медіаосвіта» з метою формування медіапсихологічної компетентності педагогів та широкого впровадження медіаосвітнього курсу в навчально-виховний процес. Свідченням

підвищення інтересу до проблеми є самоосвітня робота вчителів, які обрали актуальні теми з питань медіапсихології, медіакультури, пропагують свій досвід упровадження елементів медіаосвіти. У 10 класі запроваджено факультативний курс «Медіакультура», в 11 класі розроблено й реалізовано проект «Соціальна феноменологія кіберкомунікації». Видано збірку «Медіадидактика», розроблено цикл медіазанять «Кіномистецтво». Шкільні сайти та портали цих навчальних закладів висвітлюють результати дитячої медіаторчості. У ЗОШ № 42 творчою групою вчителів «Медіаосвітні технології в НВП» розроблено «Медіаосвітній путівник для вчителя», цикл інформаційних відеогодин «Медіасередовище». У закладі діє загальношкільний проект «WI-FI-місто». Спільна медіадіяльність учнів, учителів, батьків відбувається через анкетування всіх учасників навчально-виховного процесу, лекторій «Вплив медіа на здоров'я і поведінку дітей», тренінги для вчителів «Використання медіаосвітніх технологій на уроках» і для учнів «Формування культури спілкування та співпраці в Інтернет-просторі». Батьки відвідують відеолекторій «Інформаційні інтереси і телевізійне меню школярів», консультаційний пункт «Медіакультура в сім'ї», отримують вісник «Інтернетзалежність».

Важливу роль у впровадженні медіаосвіти у навчальних закладах мають відігравати шкільні бібліотеки як сучасні комп'ютеризовані центри, в яких концентрується інформаційно-пошукова діяльність педагогів і учнів. Досвід тісної співпраці науково-методичного центру з науково-педагогічною бібліотекою під керівництвом Роскіної Т. І., головним ініціатором перетворення шкільних бібліотек у потужні інформаційні центри, підтверджує прискорення інноваційних процесів із медіапросвіти.

У березні 2014 року заступники директорів з навчально-виховної роботи стали учасниками круглого столу з теми «Медіаосвіта: виклики, проблеми, перспективи», підготовленого спільними зусиллями спеціалістів Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, науково-методичного центру, науково-педагогічної бібліотеки і проведеного з метою виховання медіакультури суб'єктів педагогічного процесу в управлінській діяльності.

Із метою подальшої роботи над проблемою учасники заходу висунули пропозиції освітянам міста щодо впровадження медіаосвіти у навчальних закладах задля організації всебічної підготовки всіх учасників педагогічного процесу до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою медіа, формування у них медіаобізнаності, медіаграмотності і медіакомпетентності.

Упродовж року під керівництвом Шуляра В. І., доктора педагогічних наук, професора, директора Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, заслуженого учителя України, із метою формування медіаграмотності учнів навчальних закладів, педагогів, батьків, бібліотекарів освітяни об'єднали свої зусилля у розробці навчально-методичного комплексу «Від медіаграмотності до медіакультури», який представляє собою програму медіазанять для учнів, педагогів, батьків. Основними завданнями програми є вироблення медіаімунітету учасників освітнього процесу як спроможності протистояти агресивному медіасередовищу і збереження відчуття психологічного благополуччя при споживанні медіапродукції; рефлексія і критичне мислення як психологічні механізми, які забезпечують свідоме споживання медіапродукції на основі ефективного орієнтування в медіапросторі та осмислення власних медіапотреб; здатність до медіаторчості для компетентного і здорового особистісного самовираження, реалізації життєвих завдань, покращення якості міжособистісної комунікації і приязності соціального середовища. На виставці-презентації педагогічних досягнень «Освіта Миколаєва – 2015» програму представлено керівникам навчальних закладів.

2015/16 навчальний рік став роком апробації програми медіазанять для педагогів, розробниками якої є заступники директорів із навчально-виховної роботи ЗОШ № 28, 39, 42, 50. Тому діяльність проблемної групи «Від медіаграмотності до медіакультури» у складі заступників директорів із навчально-виховної роботи 17 навчальних закладів міста (ЗОШ № 1, 7, 22, 24, 28, 39, 42, 43, 46, 50, 51, 54, 56, Першої Української гімназії імені Миколи. Аркаса, гімназії № 2, економічного ліцею № 1, юридичного ліцею) набула нового змісту, який полягає в ознайомленні з ключовими поняттями медіаосвіти; розгляді сучасних тенденцій розвитку інформаційного суспільства;

сприянні творчому пошуку нових ідей, шляхів організації системної роботи з розвитку медіакомпетентності всіх учасників навчально-виховного процесу.

На засіданнях розглянуто проблемні питання з тем «Сучасні тенденції розвитку медіаосвіти в Україні», «Медійна культура педагога», «Доцільність використання медіаосвітніх технологій на уроках та в позаурочній діяльності», «Створення власного медіапродукту». Члени групи були залучені до активних форм діяльності: працювали у групах змінного складу, створювали методичні кластери та ментальні карти, за допомогою інформаційно-комунікаційних і хмарних технологій створювали буклети, моделі формування медіакомпетентності учнів, батьків, педагогів, перевіряли рівень власної компетентності щодо обговорюваних тем.

УДК 316.74+37.011

*Віктор Тоболін,
Світлана Колодка*

Медіаосвіта в контексті громадянської освіти

Немає особливої потреби переконувати будь-кого у важливості інформації навіть для пересічної людини. Значно важливішим є формування навичок медійної та інформаційної грамотності, коли людина, по-перше, отримуючи інформацію, розуміє її вплив; по-друге, може створювати власний медіапродукт належної якості; по-третє, вміє критично аналізувати інформацію і приймати рішення. Досвід експериментальної роботи свідчить про необхідність його поширення на всю освітню систему України. У той же час виникає логічне питання: цей курс має бути окремим чи може бути частиною систематичного курсу громадянської освіти (громадянознавства)?

Погодимося, що з цивілізаційної точки зору випускник школи будь-якого типу (ліцей, загальноосвітня, гімназія, спеціалізована тощо) повинен бути компетентним, набувши необхідних умінь, перш за все, із:

- української мови як такої, що визначає його ідентичність;

- англійської мови, без знання якої розраховувати на серйозний успіх у житті важко (та й європейський вибір України вимагає цього);
- комп'ютерних навичок (веління часу);
- громадянства, яке робить людину свідомим суб'єктом громадянського суспільства, готовим до відповідей на життєві виклики.

Періодично, починаючи з кінця 90-х років минулого століття, робилися спроби запровадити окремі громадянствознавчі предмети в навчальні плани шкіл. Всеукраїнська асоціація вчителів історії «Нова Доба» ініціювала видання ряду громадянствознавчих посібників («Ми – громадяни України», «Мистецтво жити в громаді», «Вчимося бути громадянами» тощо). Однак окремого систематичного (1–11/12 класи) громадянствознавчого курсу створено так і не було. По суті з подібних курсів ми маємо тільки один – «Людина і світ» (17 уроків на рік). Формування громадянської позиції і громадянських цінностей через призму вузькоспеціалізованих предметів – річ неможлива, а реалії сьогоденної України такі, що просто диктують необхідність не звичайного посилення чи удосконалення, а докорінної ревізії і перебудови патріотичного виховання. На нашу думку, громадянствознавчий курс може містити кілька центрів:

- політологічно-правовий («Права людини», «Вибори», «Ми – громадяни України», «Європа і ми»);
- соціологічно-медійний («Медіаосвіта», «Толерантність», «Живи за правилами», «Мистецтво жити в громаді»);
- економічний («Фінансова грамотність», «Основи податкових знань», «Основи споживчих знань», «Сталий розвиток» тощо).

Слід погодитися, що ці і подібні їм курси необхідні молодій людині для її реальної соціалізації. З іншого боку, насиченість указаних курсів інформативним компонентом передбачає і роботу з опрацювання інформації. Таким чином, медіаграмотність буде формуватись як через вивчення окремої медіаосвітньої дисципліни, так і через роботу зі змістом громадянствознавчих курсів відповідними медіатехнологіями.

Наявність громадянствознавчих центрів може і має бути основою для різних форм позакласної діяльності учнівського і педагогічного колективів школи: а) учнівського самоврядування;

б) шкільних медіа; в) клубів (екоклуб, євроклуб, юрклуб тощо);
г) проведення суспільних акцій і гурткової роботи тощо.

Голосуючи обома руками за медіаосвіту, вважаємо, що вона є важливим елементом формування значно глобальнішого завдання – громадянської освіти і виховання молоді.

УДК 37.041:070+342.18

Александр Федоров

Синтез медиаграмотности и медиакритики – основа медиакомпетентность личности

Медиакомпетентность личности многомерна и требует широкой перспективы, основанной на развитой структуре знания. Это не застывшая категория так, как теоретически увеличивать степень медиакомпетентности можно в течении всей человеческой жизни, воспринимая, интерпретируя и анализируя познавательную, эмоциональную, эстетическую и этическую медийную информацию. Аудитория, находящаяся на более высоком уровне медиаграмотности, обладает более высоким уровнем понимания, управления и оценки медийного мира. Однако, как верно отмечает А. Силвэрблэт, на пути как медиаобразования, так и медиакритики возникает немало препятствий: элитарность (люди без труда замечают влияние медиа на других, но те же самые люди не желают признавать воздействие медиа на их собственную жизнь); сложность языка медиа; эмоциональный характер медийных воздействий, навязывающих образцы поведения в социуме, и доверие публики к медиа (для значительной части аудитории это становится препятствием для анализа медиатекстов).

В частности, здесь четко прослеживается противоречие между журналисткой моделью медиаобразования, направленной на развитие медиаактивности аудитории в сфере практического создания и распространения аудиторией медиатекстов, моделью интегрированного медиаобразования, где основная ставка делается на медиаобразовательную поддержку в изучении обязательных школьных дисциплин, и необходимостью выхода за эти утилитарные рамки путем создания более важной для

широкой аудитории модели развития медиакомпетентности и аналитического мышления аудитории, построенной на синтезе медиаобразования и медиакритики.

Кроме того, имеется противоречие в теоретических и практических подходах сторонников протекционистской теории медиаобразования, призывающей оградить аудиторию от вредных медийных манипуляционных влияний, в том числе путем воспитания подрастающего поколения на образцах «высокого искусства», и сторонников культурологической и социокультурной теорий медиаобразования, рассматривающих задачи медиаобразования в широком социальном, культурном, жанрово-тематическом спектре медиатекстов. И здесь также успешному разрешению этого противоречия может помочь синтез медиаобразования и медиакритики. Думается, именно профессиональная медиакритика способна позитивно влиять на медиакомпетентность массовой аудитории.

Сегодня медиакритика изучает и оценивает не только творчество создателей медийных произведений и содержание СМИ, но также «движущийся» комплекс многообразных взаимоотношений печатной и электронной прессы с аудиторией и обществом в целом. Это позволяет определить предмет медиакритики как актуальное многоаспектное социальное функционирование средств массовой информации. Исходя из этого, четко выделяются базовые функции медиакритики (аналитическая, идеологическая, политическая, информационная, коммуникационная, образовательная, развлекательная, рекреативная, нормативно-корпоративная, рекламная, художественная, эстетическая, этическая и др.) и формулируются основные задачи медиакритики: познание медийного производства; изучение и изменение общественного восприятия медийного содержания и представлений о внешнем мире, складывающихся в сознании медийной аудитории; оказание влияния на отношение публики к медиа, формирование определенной общественной культуры изучения и оценки деятельности масс-медиа, развитие духовного мира аудитории; содействие развитию и совершенствованию творческо-профессиональной культуры создателей медиатекстов; социальной среды функционирования средств массовой информации и т. д.

Последнее, на наш взгляд, приобретает особую значимость в связи с тем, что российская аудитория всё с меньшим доверием относится к средствам массовой информации. Причиной такого снижения уровня доверия стало не только обилие низкопробных телепередач, но и – в какой-то степени – влияние на публику медиакритики, которая благодаря интернету становится все более доступной для населения, все больше осознающего манипулятивный характер многих медиатекстов. Так что сегодня у медиакритики огромный потенциал в плане поддержки усилий образовательных и просветительских институтов в развитии медиакультуры аудитории. И тут у медиакритики и медиаобразования немало общего, ведь одна из важнейших задач медиаобразования как раз и заключается в том, чтобы научить аудиторию не только анализировать медиатексты любых видов и типов, но и понимать механизмы их создания и функционирования в социуме. Более того, британские медиапедагоги среди шести ключевых понятий медиаобразования выделяют как раз «агентство» (имеется в виду всестороннее изучение, анализ того, как работает структура, создающая медийные сообщения, с какими целями она создает тот или иной медиатекст и т. д.), «язык медиа» (здесь предусматривается изучение особенностей языка медиатекста), «репрезентация» (понимание того, как то или иное «агентство» представляет реальность в медиатексте) и «аудитория медиа» (тут предусматривается анализ типологии восприятия аудитории, ее степени подверженности воздействиям со стороны «агентства» и т. д.). Собственно, те же ключевые понятия медиа анализирует и медиакритика, обращаясь при этом как к профессиональной, так и к самой широкой аудитории. Вот почему так важна прочная связь между медиакритикой и медиапедагогикой.

УДК 316.614+378.14

Ганна Хортів

Роль батьків у формуванні медіакультури дитини

Сучасний світ характеризується створенням світової інформаційної структури, стрімким розвитком засобів масової

інформації. Еволюція засобів масової комунікації пов'язана з розвитком мультимедійних технологій, що формують певний соціокультурний та технологічний потенціал, націлений на створення і розвиток насиченого інфокомунікаційного поля, яке оточує людину з моменту її народження. Сьогодні у споживання масово-комунікаційної продукції залучені всі соціальні та вікові категорії сучасного суспільства, при чому найактивнішими і невідповідними споживачами ЗМІ є діти.

Важливо зауважити, що у часи комп'ютерних та цифрових технологій, коли зростає суспільна й культурна роль мультимедіа, діти не тільки отримують знання та необхідну інформацію з нового ресурсу, але і потрапляють під безконтрольний вплив засобів масової комунікації. Особистість дитини, яка знаходиться в процесі активного формування, найбільш вразлива до маніпулятивних дій сучасних медіа. Особливо вагомим є вплив ЗМІ на культурні та соціальні цінності особистості дитини, медіа змінюють її установки, формують моделі поведінки, сприйняття дійсності, сприяють наслідуванню певних соціальних моделей. Гіперінформація знижує здатність дитини протистояти дезінформації, спонукає до некритичного сприйняття ЗМІ.

За таких умов у сучасному суспільстві гостро постає потреба у більш грамотному використанні медіа у педагогічному процесі з метою формування культури взаємодії дитини з інформацією, розвитку її творчих, комунікативних здібностей, критичного мислення, умінь повноцінного сприйняття, інтерпретації, аналізу та оцінки медіаінформації.

Сьогодні одним із найважливіших завдань сім'ї і школи як основних інститутів соціалізації дитини має стати виховання грамотного, культурного споживача, здатного до критичного та відбіркового сприйняття ЗМІ.

Особливу роль у цьому питанні відіграє родина, адже саме в сім'ї у дитини формуються моделі майбутнього життя, тому духовне багатство особистості, її погляди, потреби й інтереси багато в чому залежать від того, в яких умовах протікає їхнє формування в дитинстві. Знайомство дітей із медіа, ставлення до них і до світу, який транслюється через сучасні ЗМІ, також формується в сім'ї. І сьогодні роль родини у формуванні світогляду дитини не можна недооцінювати, а від медіаграмотності батьків залежить світосприйняття дитини.

На жаль, однією з проблем сучасності є безконтрольне сприйняття дітьми інформації з різних медійних контентів. У подібній ситуації саме батьки мають можливість допомагати своїм дітям у розумінні змісту медійного контенту; слідкувати за тим, щоб вони підходили до інформації вибірково та критично; втручатися, якщо зміст програми, на їх погляд, є небажаним для дитини, стежити за емоційними переживаннями.

Можна визначити три виміри батьківського втручання: обізнаність, контроль та пояснювальне посередництво. Вибір способу втручання залежить, по-перше, від власного ставлення батьків до тих чи інших медіа, по-друге, від розуміння впливу отриманої інформації на дитину.

Для батьків важливо знайти найефективніший спосіб втручання у медіаполе дитини, визначити так звану «золоту середину» між бажанням захистити свою дитину від негативних впливів медійної інформації (насилля, жорстокості) та бажанням підготувати підростаючу особистість до дорослого життя, а також оволодіти ефективними методиками аналізу медійної інформації, серед них: спільний перегляд фільмів, передач, обговорення, постановка питань, вчасне реагування, привертання аудіовізуальної уваги тощо.

Від медіаграмотності батьків сьогодні залежить рівень медіакультури наших дітей, майбутнього нашої нації.

УДК 37.017.922+327.8

Наталія Череповська

Розвиток медіаграмотності комбатантів засобами медіапсихології

Реаліями сучасного життя українського суспільства стали фізичні і психологічні переживання, спричинені наслідками військових дій на сході країни та гібридною війною зокрема. Однією з груп ризиків є комбатанти – учасники АТО, які знаходяться на реабілітації у госпіталях і чий психологічний переживання додатково обтяжуються впливами деструктивної медіаінформації.

Аналізуючи дослідження у галузі реабілітації постраждалих в екстремальних умовах і воєнних діях також, ми не знайшли досліджень їхньої взаємодії з медіапростором, а саме:

- особливостей медіапрактик;
- інтенсивності емоційного реагування на ті чи інші медіаконтенти;
- розробок профілактики деструктивних інформаційних впливів медіа.

Метою нашого дослідження стало виявлення особливостей феномена взаємодії комбатанта з медіапростором та її оптимізації у процесі його соціально-психологічної реабілітації.

Для реалізації мети було поставлено наступні **завдання**:

1. Визначити вплив деструктивної медіаінформації на постраждалих з ознаками ПТСР.
2. Розробити медіапсихологічну модель стратегії розвитку медіаінформаційної грамотності ветеранів за допомогою медіапсихологічних засобів.

I. Одним із важливих аспектів соціально-психологічної реабілітації комбатантів є розвиток їхньої медіаінформаційної грамотності як профілактики деструктивних інформаційних впливів медіа, що становлять певну психологічну, медіаінформаційну небезпеку для особистості і для групи ризику з ознаками ПТСР зокрема.

На попередньому етапі нашого дослідження проведено спостереження за військовими, що знаходяться на стаціонарному лікуванні, які переглядали потенційно деструктивний медіаконтент: фотографії, слайд-шоу про війну на сході України, ролики про ЗСУ тощо. Було виявлено такі *види реагування* на деструктивну медіаінформацію як:

- 1) *уникнення* перегляду як небажання дивитися далі, навіть залишення приміщення окремими особами;
- 2) виникнення *тривожності*, хвилювання, прохання припинити переглядати ролик;
- 3) *відсутність емоційної реакції* на будь-який потенційно деструктивний медіаконтент, як-то: «мені байдуже!», «я на це не реауюю»;
- 4) *збудження* як піднесення щодо явно вираженого агресивного, «насильницького» медіаконтенту, деяка зухвалість на кшталт: «я там був!», «я знаю про це більш круті речі!».

Виявлені типи реагування виразно характеризують актуалізацію певних ознак ПТСР, як-то: уникання, емоційного

заціпеніння, гіперактивності тощо. Це дає нам підставу припустити наступне:

1) *деструктивні інформаційні впливи медіа можуть ускладнювати психологічний стан військових, ветеранів, що в цілому не сприятиме процесу їх соціально-психологічної реабілітації;*

2) *запобіганням медіастресу, що виникає через перегляд інформаційно небезпечного медіаконтенту, є медіаінформаційна грамотність особистості.*

II. У контексті соціально-психологічної реабілітації ми розробили превентивний метод – **медіапсихологічну модель** профілактики деструктивних інформаційних впливів. В її основі є розуміння того, що *медіаінформаційна безпека людини залежить не стільки від здійснення запобіжних заходів в інформаційному полі з боку держави, скільки від медіапсихологічного здоров'я людини, яке ми визначаємо як здатність кожної окремої особистості чинити опір інформаційно-психологічним технологіям впливу за допомогою певних знань і когнітивних умінь.*

Нейробіологічні дослідження «дзеркальних» нейронів вказують, що частково зменшити емоції під час сприймання медіаконтенту можна за допомогою свідомості, вольових зусиль, виховання, певних навичок. Тобто, сприймання деструктивної інформації можна дещо послабити завдяки *свідомому ставленню до будь-якої інформації, рефлексії* власних емоцій/почуттів щодо сприйнятого, *критичного його осмислення та оцінювання, творчого переосмислення* тощо.

Усе згадане становить складові медіаінформаційної грамотності, які можна розвинути за допомогою *медіапсихологічних засобів.*

Засоби медіапсихології можна розподілити на дві *основні* групи:

1) *медіа* як інструмент розв'язання психологічної проблеми;

2) *медіапсихологія* як інструмент покращення взаємодії людини з медіа.

Медіа як інструмент розвитку медіаінформаційної грамотності складається з медіапристроїв та медіа дидактичного матеріалу.

Найбільш уживаними *медіапристроями* є телевізор, комп'ютер (ноутбук, планшет), проекційна техніка, носії інформації.

Медіадидактичний матеріал розрізняється за а) медіаформатами і б) медіаконтентом:

а) *медіаформати* становлять переважно візуальну продукцію: фотографії, картинки, слай-дшоу, відео, анімацію, документальні, художні фільми, рекламні, музичні ролики тощо;

б) *медіаконтент* розподіляється за жанром та змістом. Необхідно зауважити, що *медіа у ролі інструменту мають могутній вплив передусім на образну, емоційну сферу людини, а вже потім – на когнітивну.*

Медіапсихологія як інструмент впливу на оптимізацію взаємодії людини з медіапростором розвиває такі важливі якості медіаінформаційної грамотності особистості, як:

1) *самотивація* щодо свідомого ставлення до будь-якої інформації;

2) *фільтрація і відбір* інформації для перегляду відповідно до потреб, пріоритетних завдань, ціннісних уподобань;

3) *довільне переключення уваги:* надання переваги раціональному сприйманню таких медіаформатів, як теленовини, аналітичні програми, політичні ток-шоу тощо і пріоритет емоційного, асоціативного сприймання під час перегляду саме художньої медіапродукції;

4) здатність до *рефлексії* власних емоцій/почуттів щодо сприйнятого медіаконтенту: а) *фіксація* того, «що» вразило; б) *ербалізація* цієї емоції словом як її усвідомлення; в) *осмислення:* чому саме це «зачепило»?; які є причини, що я зреагував саме на це?; г) *співвіднесення з власним досвідом:* чи вписується отримана емоційна реакція в мої переконання, світогляд?, чи не суперечить моїй системі цінностей?;

5) *критичне осмислення* сприйнятого медіаконтенту передбачає такі практичні когнітивні навички, як: а) визначення *джерела інформації:* власники телеканалу, конкретний автор/автори медіаконтенту, першоджерело повідомлення; б) визначення *ознак повідомлення:* вид, формат, зміст; в) з'ясування *аудиторії,* якій адресоване посилання; г) визначення *мети* посилання; г) визначення очікуваної зворотної реакції аудиторії. Тобто, критичне мислення має з'ясувати: «хто?», «що?», «кому?», «для чого?», «з якою метою

передає?», «кому це вигідно?», «який ефект очікується від повідомлення?»).

Для критичного оцінювання сприйнятого не менш важливим також є порівняння сприйнятого повідомлення з іншими джерелами, пошук додаткових аргументів і особиста позиція перцепієнта;

б) творче переосмислення сприйнятого передбачає надання йому нових, власних смислів: здатність робити свій оригінальний висновок або знайти і розвинути приховану чи другорядну думку в повідомленні; співставити з чимось іншим, відомим;

7) *медіаторчість* як здатність чинити практичний опір Інформаційній деструкції в інтернеті: створення власного медіатексту або контрінформації.

Зазначені когнітивні, практичні уміння, які складають основу медіаінформаційної грамотності, є ресурсом особистості у її протистоянні деструктивним інформаційним впливам і цілком доповнюють, вписуються до різноманітних курсів і програм із *саморегуляції посттравматичних стресових розладів для військових*.

Перспективами дослідження проблеми взаємодії постраждалих військових із медіа є:

- уточнення критеріїв деструктивних інформаційних впливів;
- з'ясування особливостей медіапрактик комбатантів;
- виявлення емоційних реакцій постраждалих на потенційно деструктивні та особисто значущі впливи: їх здатність/нездатність перетворювати емоційне напруження у стрес/дистрес, який здатен сформувати додаткову травму – медіа травму – або ретравматизувати, актуалізуючи бойову травму ветерана;
- визначення рівнів застосування критичного сприймання медіаінформації;
- виявлення мотивації до комунікації з іншими особами на підставі сприйнятого та інше.

Особливе значення приділятиметься розробці комплексу дієвих практичних засобів із забезпечення медіапсихологічного здоров'я бійців.

Медіаосвіта: стратегія й тактика співпраці медіапедагогів і бібліотекарів

Актуальність медіавсеобучу для суб'єктів педагогічного процесу: формування компетентної особистості, що легко вписуватиметься в інформаційне суспільство XXI століття, забезпечуватиме себе та інших від медійних ризиків і маніпуляцій свідомістю споживача медіатекстів.

Мрія майбутнього – реальність завтрашнього: сучасний навчальний і бібліотечний заклади в єдності мають забезпечувати такий стан простору й середовища, в якому Я-особистість (учень, учитель, бібліотекар, батьки тощо) відчуватиме себе комфортно, самодостаньо, в якому кожен буде здатним на самовизначення і самореалізацію, що для кожного в кінцевому результаті стане нормою життя.

Медійна модель шкільного навчального та бібліотечного закладів – це модель інформаційно-освітнього ноосередовища, в якому реалізується ідея комунікації ресурсів і процесів для забезпечення співпраці компетентного педагога/бібліотекаря й розумного/мудрого користувача:

Цільові стратегії співпраці: традиційний та інноваційний формат шкільного навчального закладу й бібліотеки; нові комунікативні канали для просування книги, читання, бібліотеки; позиціонування бібліотеки як одного із найбільш підготовлених

соціальних інститутів підтримки й розвитку читання в партнерстві з навчальними закладами освіти, громадськими організаціями, місцевими органами влади, об'єднаними територіальними громадами.

Тактичні кроки науково-методичної підтримки партнерів медіаосвіти: розроблення навчально-методичного комплексу. Його складові: 1) програма медіаосвіти (медіаграмотності) суб'єктів педагогічного процесу в мультимедійному світі; 2) тематика занять із формування медіаграмотності школярів різного віку в мультимедійному світі; 3) тематика занять із формування медіакомпетентності педагогів, бібліотекарів і батьків у мультимедійному світі; 4) моделі медійних занять для школярів різного віку: дошкілля, 1–4 класи, 5–7, 8–9, 10–11 класи; 5) моделі медійних занять для батьків, педагогічних і бібліотечних працівників; 6) медійні засоби навчання в практиці роботи зі школярами. Для нас важливо було зреалізувати адресну супервізію щодо надання професійно-фахової допомоги бібліотечному або/і педагогічному працівникові/навчальному закладу для подолання труднощів у викладанні медіакурсів чи методиці роботи з медіакультурологічними текстами в різних режимах: очному й дистанційному (он-лайн, скайп, контакт-спілкування, електронна переписка тощо, із повним забезпеченням конфіденційності.

Філософія медіазаняття для суб'єктів педагогічного процесу – медіацентрична стратегія і тактика пізнання/збагачення людини та просторові складові для конструювання моделі сучасного уроку/заняття (див. рис.). Вона передбачає розроблення технологічних моделей, де основою кожного заняття є медіатекст, набір або система медіакомпетенцій, вибудова ціннісного простору медіаспоживача, набуття ним медіадосвіду, щоб на виході ми мали сформовану Я-особистість – Людину інформаційної медіакультури.

Основні аспекти формування Людини інформаційної культури читачів: розуміння ролі інформації в житті суспільства; знання інформаційних ресурсів і готовність до сприйняття інформації; уміння ефективно здійснювати пошук та вибирати інформацію з різних джерел; здатність до аналітичної переробки, використання та створення нової інформації.

Формування ЛЮДИНИ МЕДІАКУЛЬТУРИ містить «здатність осмислювати й застосовувати інформаційну картину світу як систему символів і знаків, прямих і зворотних зв'язків,

вільно орієнтуватися в інформаційному суспільстві й адаптуватися в ньому» (за Лідією Черніковою).

Імперативи співпраці:

1. Компетентність учня-читача цілком залежить від компетентності його вчителя та бібліотекаря.

2. Компетентність учителя й бібліотекаря зростає тільки в процесі використання досягнень науки.

3. Професійне самовдосконалення є нашим унеском у педагогічно-бібліотечну науку.

4. Освіта через передачу інформації, її розуміння, сприйняття й засвоєння суб'єктами – один із основних способів передачі культури і розвитку цивілізації.

Рис. Медіоцентрична стратегія і тактика пізнання/збагачення людини та просторові складові для конструювання моделі сучасного уроку/заняття

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Абаніна Ганна Валентинівна – кандидат психологічних наук, докторант Інституту соціальної та політичної психології НАПН України.

Бондар Тетяна Олексіївна – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії і економіки освіти Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені М. В. Остроградського.

Вознесенська Олена Леонідівна – кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник Інституту соціальної та політичної психології НАПН України.

Гич Галина Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри мовно-літературної та художньо-естетичної освіти Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Городецька Оксана Володимирівна – кандидат педагогічних наук, викладач кафедри методики викладання навчальних предметів та освітнього менеджменту Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти.

Горун Юлія Миколаївна – аспірантка Інституту вищої освіти Національної академії педагогічних наук України.

Гуріна Софія Вадимівна – педагог-організатор Миколаївської ЗОШ І–ІІІ ступенів № 27 Миколаївської міської ради.

Дятел Надія Леонідівна – молодший науковий співробітник Інституту соціальної та політичної психології НАПН України.

Дячук Наталія Орестівна – директор агенції іноземних мов Наталії Дячук «РУНА»®, викладач кафедри англійської філології Львівського національного університету імені Івана Франка.

Журавель Марина Миколаївна – аспірантка лабораторії психології політико-правових відносин Інституту соціальної та політичної психології НАПН України.

Ілляшенко Катерина Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри Таврійського державного агротехнологічного університету.

Кавецький Віктор Євгенович – кандидат педагогічних наук, викладач кафедри педагогіки і психології Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти.

Каліцева Олена Вікторівна – старший викладач кафедри гуманітарних дисциплін Миколаївського інституту права Національного університету «Одеська юридична академія».

Картузов Костянтин Миколайович – заступник директора науково-педагогічної бібліотеки м. Миколаєва.

Кодола Валентина Іванівна – учитель вищої категорії, старший учитель, учитель історії Шендерівського навчально-виховного комплексу Корсунь-Шевченківського району Черкаської області.

Козловська Ольга Вікторівна – заступник директора з навчально-виховної роботи Миколаївської загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів № 42 Миколаївської міської ради.

Колодка Світлана Вікторівна – учитель суспільних дисциплін Шевченківської ЗОШ І–ІІІ ступенів Жовтневої районної ради.

Крячко Тетяна Павлівна – старший викладач кафедри психології, педагогіки та менеджменту освіти Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Кузьміч Тетяна Олександрівна – кандидат педагогічних наук, завідувач науково-методичної лабораторії управління навчальними закладами та координації діяльності районних (міських) методичних установ Комунального вищого

навчального закладу «Херсонська академія неперервної освіти» Херсонської обласної ради.

Кунашенко Олена Вікторівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри мовно-літературної та художньо-естетичної освіти Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Луценко Світлана Миколаївна – кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри професійної освіти та менеджменту Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Ляхова Валентина Петрівна – старший викладач кафедри психології, педагогіки та менеджменту освіти Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Ляшкевич Антоніна Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент, т. в. о. декана факультету суднової енергетики Херсонської державної морської академії.

Молчанова Світлана Вікторівна – директор Ольшанської ЗОШ І–ІІІ ступенів Миколаївської районної ради.

Найдьонова Любов Антонівна – доктор психологічних наук, старший науковий співробітник, заступник директора з наукової роботи, завідувач лабораторії психології масової комунікації та медіаосвіти Інституту соціальної та політичної психології НАПН України.

Никоненко Людмила Володимирівна – молодший науковий співробітник лабораторії психології політико-правових відносин Інституту соціальної та політичної психології НАПН України.

Обухова Наталія Олександрівна – молодший науковий співробітник Інституту соціальної та політичної психології НАПН України.

Онкович Артем Дмитрович – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент Київського національного університету культури мистецтв.

Онкович Ганна Володимирівна – доктор педагогічних наук, кандидат філологічних наук, професор, професор кафедри психології, педагогіки та менеджменту освіти Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Орлова Наталя Василівна – кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент кафедри соціальних комунікацій Херсонського державного університету.

Осіпова Юлія Валеріївна – викладач Індустріального коледжу Державного вищого навчального закладу «Криворізький національний університет».

Перепелиця Оксана Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри мовно-літературної та художньо-естетичної освіти Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Пироженко Наталя Анатоліївна – заступник директора з навчально-виховної роботи Єланецької гуманітарної гімназії Єланецької районної ради.

Ратушняк Олександр Михайлович – кандидат педагогічних наук, доцент Кіровоградського державного педагогічного університету імені В. Винниченка.

Ржевська Ірина Ігорівна – учитель історії, заступник директора з виховної роботи Первомайської ЗОШ І–ІІІ ступенів Жовтневої районної ради.

Роскіна Тетяна Іванівна – директор науково-педагогічної бібліотеки м. Миколаєва, голова Миколаївської обласної бібліотечної асоціації.

Руда Тетяна Василівна – заступник директора з навчально-виховної роботи Софіївської ЗОШ І–ІІІ ступенів Первомайської районної ради.

Сагайдак Галина Володимирівна – викладач кафедри педагогіки та психології Івано-Франківського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Сторожук Анатоніна Іванівна – кандидат мистецтвознавства, доцент, заступник директора Барського гуманітарно-педагогічного коледжу імені Михайла Грушевського Вінницької області.

Субашкевич Ірина Романівна – старший викладач кафедри корекційної педагогіки та інклюзії Львівського національного університету імені Івана Франка.

Тарасова Ольга Володисмирівна – директор науково-методичного центру управління освіти Миколаївської міської ради.

Тоболін Віктор Анатолійович – учитель суспільних та економічних дисциплін Шевченківської ЗОШ І–ІІІ ступенів Жовтневої районної ради.

Федоров Олександр Вікторович – доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи Таганрозького інституту імені А. П. Чехова (філіал) Ростовського державного економічного університету (РИНХ), головний редактор журналу «Медиаобразование».

Філіна Тетяна Володимирівна – заступник директора науково-методичного центру управління освіти Миколаївської міської ради.

Хортів Ганна Валеріївна – старший викладач кафедри психології, педагогіки та менеджменту освіти Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Череповська Наталія Іванівна – кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник Інституту соціальної і політичної психології НАПН України.

Шуляр Василь Іванович – доктор педагогічних наук, доцент, директор Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, заслужений учитель України.

Миколаївський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти

**Від медіаграмотності
до медіакультури:
стратегії, проблеми, перспективи**

*Тези доповідей Міжнародної
науково-практичної Інтернет-конференції*

27 квітня 2016 року

Технічна верстка: І. О. Щербакова

Папір офсетний. Друк на різнографі

Формат 60x84/16

Умовно-друкованих арк. – 7,7

Обліково-видавничих арк. – 7,2

Гарнітура шкільна

Тираж 100

Замовлення № 10

Адреса редакції:

вул. Адміральська, 4-а,

м. Миколаїв, 54001

Тел./факс 37 85 89

e-mail: moippo@moippo.mk.ua